GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Hulda Severin 1896

UMEÅ UNIVERSITETSBIBLIOTEK
3443649

SKIFTANDE STÄMNINGAR

ETT NOVELLHÄFTE

AF

RUST ROEST

VISBY, GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI
DISTRIBUENT: FR. SKOGLUND, STOCKHOLM

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ

74932

Umeå universitetsbibliotek
00001874826

SKIFTANDE STÄMNINGAR

ETT NOVELLHÄFTE

AF

RUST ROEST

pseud. f. Sophie Eckman

VISBY,
GOTLANDS ALLEHANDAS TRYCKERI
1896.

Innehåll.

Bilder från Rivieran	Sid.	1
I tunneln	»	3
Öfverflödig	»	14
Julvaka	»	28
Doktor Josef	»	39
Den lille postiljonen	»	57
På munkarnas mark	»	79
Hvarför?	»	103
Två fågelungar	»	131
Pastell	»	157
En bekantskap	»	175
Sönderrifna dagboksblad	»	201
Att möta döden	»	214
Farligt umgänge	»	225

BILDER FRÅN RIVIERAN.

I tunneln.

Hon visste ej hur den kommit denna ömkliga ångest, som plötsligen gripit henne! Hon visste blott, att den var där, ångesten för färden i den långa tunneln, genom hvilken de måste resa för att från rivierans mattande, enerverande vårluft komma ut i den höga alpluften, som skulle vara så underbart lätt att andas och som nu var hennes hopp, såsom söderns sol varit det, då de i höstas drogo dit ned.

Vintern hade varit kall. Söderns sol hade ej varit dem god; det var därför den ej kunnat göra henne frisk. Och därpå hade dock både hon och hennes man så säkert hoppats, och läkaren hade ju nästan lofvat dem det.

Hon var ej sjukare än hon varit, då hon lämnade hemmet, tvärtom, hon hostade mindre, men hon var så oändligt matt och trött: hon orkade knappt gå öfver golfvet.

Doktorn sade, att det var denna sista tids sirocko och onaturliga hetta, som satt ned hennes krafter.

Hon visste, att det var så, och hon önskade blott detta enda, att få resa därifrån för att få andas frisk, hög luft. Det var allt hon behöfde.

Flere och flere af de sjuke lämnade rivieran för hvarje dag. Hon märkte det af många tecken, hon såg det på de omsorgsfullt tillstängda luckorna i villorna näst intill och midt emot.

Hvad hon trånade att komma bort! Hon var så öfvertygad om att när hon väl var där på andra sidan bergen, skulle hon bli fullkomligt frisk, frisk som förr, innan lillan kom till.

— Mins du hur stark jag var? Men jag vill inte byta nu mot då, inte för allt i världen! Hon räckte den smala, heta handen åt mannen, som satt bredvid soffan, där hon låg, och nickade åt lillan, som lekte framför dem på golfvet.

Det hade dröjt så länge, innan lillan kommit, hon hade varit så passioneradt efterlängtad, lyckan öfver hennes födelse hade varit så stor, att det ej kunnat vara tal om att skiljas från henne, när deras läkare ordinerade en vinter vid rivieran för att lillans mor skulle bli af med den envisa hostan, »som ingenting hade att betyda, men som man lika godt kunde göra sig af med först som sist».

Barnet hade varit deras sol denna vinter. En liten blek solstråle, men den mest lifgifvande af alla.

Blott det att barnet var med gjorde den främmande bostaden i det främmande landet till ett hem.

Det kände de aldrig djupare, än då någon stackars mor af deras bekanta, kommen liksom de från fjärran land för att söka hälsa eller för att vårdas, bjöd sig in till dem för att se lillan klädas af eller badas, och

med tårfyllda ögon och skälfvande läppar böjde sig ned öfver henne.

Då bytte lillans föräldrar en blick, som tydligare än ord sade: »Gud vare lof, att vi ha vår skatt med».

Så hade vintern gått.

För länge sedan skulle de lämnat rivieran, om ej en ogynnsam vändning i den sjukas tillstånd inträdt och under flere veckor hindrat dem från att tänka på någon flyttning.

Under dessa veckor hade den sjukas tankar uteslutande varit upptagna af denna enda föreställning: »Kommer jag blott härifrån, blir jag frisk igen; det är luften här, som gör mig sjuk». Hennes ifver att få resa hade varit sjuklig äfven den.

Hvar morgon sade hon: »Jag är mycket bättre, nu kunna vi säkerligen bege oss af». Hvarje afton hade febern gripit henne och hållit henne kvar. Men hon förlorade icke hoppet. Hon var alltid stark, alltid beredd att göra det omöjliga.

Med den lungsigtigas envisa, hoppfulla tillförsikt var hon öfvertygad om att hon skulle vinna hälsa och krafter, om hon blott komme bort. Hon glömde, att hon lika feberaktigt längtat dit ned. Hon glömde allt utom tanken på att därborta kunde man andas så underbart lätt. Men så hade denna ångest kommit öfver henne, ångesten för den långa, mörka tunneln, som skilde detta land från det andra — eller förenade detta land med det andra.

Hon hade naturligtvis alltid vetat, att de måste fara genom tunneln för att komma dit upp, men först nu, när stunden nalkades, kände hon en förlamande fasa för själfva färden.

Ständigt såg hon denna gapande mörka tunnelöppning framför sig, såg lokomotivet uppslukas af detta mörka svalg. Hon kände sig föras fram viljelöst, utan miskund och återvändo i en kväfvande luft, som pinade hennes sjuka lungor, sammansnörde hennes strupe och gjorde det omöjligt att andas. Och ju längre och längre in hon kom, dess omöjligare skulle det bli.

Åh, det var förfärligt!

Hon satte sig upp med ett ångestskri. Ögonen voro glanslösa af fasa, kroppen skälfde af ångest.

Hennes man stod bredvid henne.

— Hur är det? Har du drömt?

— Ja, om det fasansfullaste som finns. Åh, älskade, rädda mig, rädda mig!

Han tog hennes darrande, feberheta hand i sin och kysste den.

— Du skall få se, att när vi väl komma härifrån blir det bra. Sirockovinden förstör oss alla, friska som sjuka. Käns det bättre nu?

Hon drog en djup suck.

— Åh, det var förfärligt! Ja det är öfver nu. I morgon kunna vi resa. Hon gjorde våld på sig för att ej plåga honom med sin ångest. Den var ju oundviklig denna resa genom tunneln, om hon ville komma dit upp. Och han hade sannerligen tillräckligt med oro, hon skulle spara honom denna. Han hade ju omsorger för dem alla, för henne, som var sjuk, för deras lilla barn och för den hjälplösa barnsköterskan de fört med sig hemifrån.

För hans skull sökte hon jaga bort ångesten, men den kom åter.

Hvarför var hon rädd att fara genom tunneln?

Därför att hon var rädd att dö.

Det var förfärligt att tänka på döden.

Från det ljusa solskenet, dagen och lifvet in i mörkret för att kväfvas. Ångesten för tunneln och ångesten för döden växte tillsammans inom henne. De blefvo till en enda känsla af fasansfullt öfverväldigande skräck.

Han såg hur hon led. Han lade sin svala hand på hennes fuktiga panna och kysste hennes slutna ögonlock.

Ångesten vek för en stund, men den kom tillbaka under sömnlösa, feberfyllda nätter. Hon kämpade med den, hon vred sig under dess järnhand.

Alltjämt såg hon framför sig detta oöfverstigligt höga berg med den svarta öppningen långt nere. Tåget brusade alltjämt närmare, närmare in i mörkret, in i ångorna, som skulle kväfva henne.

Jag kväfs, jag kväfs!

Ändtligen kom afresans dag.

Under uppbrottets jäktande hade hon glömt sin ångest. Hon kände endast lättnad vid tanken på att ändtligen något gjordes för att hjälpa henne. Nu låg hon utsträckt i vaggonen, ombäddad af kuddar. Hennes man satt midt emot henne, hennes lilla flicka lekte i sköterskans knä framme vid fönstret. Barnet sträckte ut armarna efter de förbiskymtande träden, som stodo i rader, sammanbundna af vinrankor — det ena trädet, den ena girlanden efter den andra. Barnet råkade i förtjusning öfver dem. Hon försökte förklara, att de höllo hvarandra i hand för att dansa, hon klappade i händerna och skrattade högt.

Modern nickade åt henne och försökte småle. Hon

var för trött att känna och tänka. Hon såg endast som i en dröm det vackra landskapet skymta förbi: en leende trädgård nere i dalgången, den nyckfulla floden, som slingrade sig längs banan, än brusande och yster, än som en smal rännil, än uppdämd, så att stenbädden syntes, än åter bred och mäktig — en besvärlig flod, nejdens välsignelse och nejdens gissel, det var ej svårt att se — och de hvita landthusen, uppklättrade på kullarne, och de blå bergen med lätta skyar hvilande på topparne. Hvad naturen var rik och härlig och hur solen värmde och lyste! Hvad lifvet var oändligt skönt och rikt! Och hon såg på mannen och barnet och hjärtat kändes, som om det skulle brista, tårarne trängde fram under de halfslutna ögonlocken. Allt detta, lifvet, lyckan var ännu hennes. Hon ville hålla dem kvar med sina yttersta krafter. Hon ville inte dö, hon ville inte dö!

Hon var så oändligt trött, att hon somnade in och sof länge. Sof, tills hon vaknade vid det, att konduktören öppnade dörren och ropade ett namn.

Hvar hade hon hört detta namn förut? Ingen skräckuppfylld dröm! — Hon lyssnade och hörde det nu om igen med stigande fasa:

Sista stationen före den stora tunneln!

Taklampan i deras kupé tändes. Hon hörde lamptändarens steg öfver deras hufvuden. Han gick från det ena kupétaket till det andra och tände den lilla ömkliga lågan. Skulle den kunna lysa upp det långa mörkret därinne? Skulle den ens kunna brinna därinne, där det inte fanns någon luft?

Nu var skräcken åter öfver henne, dödsångestens

förlamande, hopplösa skräck. Vid en krökning af banan såg hon tunnelöppningen framför sig.

Med ett doft stönande sjönk hon tillbaka.

Ännu en sekund, och de skulle vara därinne. Hon ville skrika, att de måste stanna, att hon ville ut, att hon ej ville fara dit in för att kväfvas, men hon fick ej fram ett ljud.

Lokomotivets hvisselpipa ljöd länge och genomträngande. Det föreföll henne som om den aldrig skulle upphöra. Det var ingen vanlig hvissling, det var som gåfve den luft och ljud åt alla dessa instängda människors fasa öfver att föras in i detta allt uppslukande, obekanta mörker. Det lät som ett vansinnigt, ursinnigt smärtans och ångestens skri, som aldrig ville sluta.

Hon trodde det skulle göra henne galen. Med fasansfull visshet kom den tanken öfver henne: »Äfven om jag kunde skrika, så skulle jag ej bli hörd öfver detta skri, genom detta skri».

Nu, nu voro de därinne. Röken från lokomotivet, hvilken sammanträngdes i den trånga öppningen, höljde in dem som i en svepskrud. Detta hvita, tjocka rökmoln var allt hvad man kunde skönja. Nu försvann också det, uppslukadt af mörkret. Allt längre och längre in foro de, allt tyngre och mera svafvelmättad blef luften. Och bullret! Det skrällde och hväste därinne, som om tusen tåg mött hvarandra, farit efter hvarandra, förbi hvarandra inne i berget. Dånet kom uppifrån, nedifrån, från väggarna. Det växlade i ljud och styrka, men det var allt igenom fasansfullt. Ibland kändes det, som om lokomotivet skyndade på, släpande efter sig sin rasslande vagnslast, det var som

sökte det snarast möjligt komma ur detta mörker och denna tjocka, kvalmiga luft. Men det värsta, det förfärligaste af allt var, att ibland saktade det af, som om det hållits kvar af osynliga händer, som om det ej orkade kämpa sig fram längre. Skulle det stanna här — härinne? Store Gud, om det stannade! —

Hon var halft vansinnig af skräck. Hjärtat klappade högt uppe i hennes strupe.

Det stannar bestämdt? Hon tyckte, att bullret plötsligt upphörde. Hon hörde ej något annat ljud än ett brusande i sina öron. Detta var det förskräckligaste af allt.

Men tåget stannade icke. Lokomotivet sträfvade alltjämt frustande uppför tunnelns stigning, åter hördes det som om andra tåg farit förbi med skrällande, hväsande, hvinande ljud. Och luften! Svafvelångorna kändes allt tyngre. Hon hostade krampaktigt.

Detta var döden.

Plötsligt kände hon en svag tryckning mot sitt knä. Fönstret hade glidit ned, och sköterskan, som höll på att draga upp det, hade ställt barnet från sig på golfvet. En stund hade det stått till hälften stödt mot moderns knä, utan att denna märkte det.

Vid en oförmodad ryckning, som tåget gjorde, höll lillan på att förlora balansen. Hon blef förskräckt och grep efter moderns skälfvande hand. Modern fattade halft medvetslöst om barnahanden och höll den fast i sin. Hennes hjärta klappade så häftigt, att hon knappast visste hvad hon gjorde. Men den lilla handen släppte hon ej. Hon höll den fast i sin, så att den lilla ej skulle falla.

Hur gräsligt var det icke härinne! Hur gränslöst

hjälplösa voro de ej, mannen, barnet, alla, alla som fördes framåt i detta mörka okända. Den lilla handen sökte ej vrida sig lös, men hon höll den ändå fast som en fånge, hon omslöt den som i förtviflan. Den låg så varmt och tryggt i hennes som en skälfvande fågelunge i sitt näste, så lugnt och förtröstansfullt, som endast en barnahand ligger i moderns hand, viss om att denna hand vill och kan skydda och hjälpa.

Men nu som ofta i lifvet var det barnets hand, som höll modern uppe.

Detta, att ha något att hålla fast vid i mörkret och under ångesten, fyllde hennes inre med en underbar känsla af lugn, af trygghet och frid. Helt visst var det något mycket bräckligt och svagt, men den kändes som ett stöd, en hjälp, denna lilla hand, som låg i hennes, så trofast som förstode den hvad den skulle bära henne öfver. Och allt blef småningom bättre. Pistongen slog och dundrade alltjämt, men hon hörde nu, att allt bullret kom från deras eget tåg, att det ej var ett annat, som kom emot dem. Tills nu hade hon ej vågat se mörkret, utan legat med tillslutna ögon. Nu öppnade hon dem. Det var inte så fruktansvärdt mörkt, som hon föreställt sig. Med korta mellanstunder brusade tåget förbi något genomsprängdt galleri, och lyktor till höger och venster angåfvo hur lång vägsträcka de redan tillryggalagt. Hon hade en dunkel förnimmelse af att det värsta var öfver. Tåget tycktes gå hastigare och jämnare. Lampan lyste ej så illa, som hon trott den skulle göra. Hon kunde se allt i kupén, till och med groparna i den lilla hand, som låg i hennes.

Hon böjde sig fram, lyfte handen och lät den stryka öfver sina läppar.

Ja, det var en tung luft härinne, men inte så kväfvande som hon trott. Medan den lilla handen låg öfver hennes mun, kändes det så underbart lätt att andas.

Känslor och förnimmelser, för drömlika och obestämda för att vara tankar, sänkte sig ned öfver henne och med dem en oändlig frid, ett aldrig anadt lugn.

Det var som om kampen vore öfver — som om hon gått igenom dödsskuggans dal, som om hon redan vore död. En hand hade hållit henne uppe, när hon från solen och lifvet färdades in i skuggornas dal. Det var som om all ångest och fasa vore försvunna, sedan hon gripit om detta stöd. Det var ej längre en liten svag, hjälplös barnahand, som sökte hjälp och stöd hos henne — det var som om den hand, som höll hennes, ville och förmådde hjälpa och bära henne öfver mörker och kval och död och förgängelse.

Den hade burit henne öfver.

Hon lade barnets hand på sitt hjärta.

Det klappade ej mer brusande häftigt. Det var så underbart lugnt och stilla.

Bullret ljöd ej längre instängdt och hemskt, det lät lättare, liksom befriadt.

När hon åter öppnade ögonen såg hon, att det började ljusna.

Var det möjligt, ljusna?

Tåget brusade allt närmare emot detta ljusa. De hade hunnit genom tunneln.

En frisk, stark luft slog henne till mötes. Hennes man hade öppnat fönstret.

Från platsen, där hon låg, skönjde hon några höga, snötäckta alptoppar, öfver hvilka en rosenfärgad dager hvilade. Bergen sågo ut, som om de voro upplysta nedifrån. Det var som ett himmelskt landskap, det var öfverjordiskt skönt. —

Men med denna syn och med denna vindstöt kom ej, som hon väntat, känslan af att hon skulle bli frisk.

En stilla förnimmelse sänkte sig i stället ned öfver henne, förnimmelsen af att denna starka luft var för de starka, vissheten om att den skulle döda henne.

Men fasan för döden hade vikit. Hon kände som nyss därinne, att kampen och striden voro öfver, kände, att hon skulle somna in med en mäktig och kärleksfull hand i sin, en hand, som skulle hjälpa henne öfver de fasans stunder, hvilka väntade henne, som skulle föra henne igenom ångest och kval och skräck och smärta, så som hennes lilla barns hand fört henne igenom nu.

Därinne i tunneln hade hon lärt sig att dö.

Öfverflödig.

Hur står det till i dag, lilla vän?

Den tilltalade spratt till. Hon hade suttit försänkt i sorgsna tankar med blicken fästad på Medelhafvet, som låg solbelyst för hennes ögon. Hotellträdgården, där hon slagit sig ner, prunkade i sydländsk blomsterprakt; uppför balkongernas balustrader slingrade sig rosor, hvilka mängde sin doft med heliotropernas genomträngande, mandelliknande vällukt. Den ljumma, blomstermättade luften verkade som orangeriluft och enerverade henne. Hon såg blekare ut än vanligt, men det föll henne ej in att besvara frågan, som om den gällt henne själf.

— Han är sämre, tycker jag, det är dåligt.

Ett par tårar rullade långsamt ner för hennes kinder.

— Gråt inte, lilla vän, så länge det är lif, är det hopp. Jag försäkrar er, att min son var sjukare än er man, och nu är han så frisk, att han gifte sig i våras.

Den, som talade, var ett äldre högrest fruntimmer med krithvitt hår och ett energiskt utseende, mildradt af ett omisskänneligt moderligt väsen, som verkade ytterst tilldragande. Hon hade för några dagar sedan kommit till Mentone för att hälsa på en väninna, och hon hade genast visat sig vänlig mot sin unga landsmaninna, som bodde i samma korridor, och som hon mött, ibland där, ibland ute i trädgården, där hon brukade sitta vid sin sjuke mans rullstol, följande hans minsta rörelse med ångestfull uppmärksamhet. En gång förut hade öfverstinnan råkat fru Berg ensam härute, och då hade hon också närmat sig henne med några vänliga, hoppgifvande ord.

Det hon sagt var tröstande, det märktes på det ifriga:

— Är det möjligt — lika sjuk som min man?

Öfverstinnan nickade och satte sig ner på den stol fru Berg ställde bredvid sin.

— Ja, han var alldeles uppgifven af läkarne. Ernst var klen från barndomen, den enda af mina barn, som varit det. Mina två döttrar äro alldeles friska, de brås på mig, under det min son Ernst, skriftställaren, brås på sin far.

— Han dog i —?

Hon hade synbarligen lika svårt att uttala ordet, som öfverstinnan att höra det, ty denna svarade ett hastigt ja. Och sedan fortsatte hon i samma andedrag:

— Ni kan inte tänka, hvilken skötsel och försiktighet det ville till, för att Ernst skulle få lefva. Åjo, stackare, ni kan nog tänka det! Det hade väl aldrig gått, om vi inte tagit honom med oss till södern, se-

dan min man blef förbjuden att stanna vintrarne öfver i Sverige. Ernst var femton år, när vi foro till Algier, så voro vi en vinter i Egypten och den sista min man lefde tillbragte vi på Sicilien. Sedan har jag följt ut med Ernst hvar höst, antingen hit eller till Nice, Cannes, S:t Remo, Bordighera, Pegli, Nervi. Så nog känner jag till Rivieran. Jag har varit härnere tolf vintrar. Somliga år var det liksom litet bättre, somliga mycket sämre, men alltid var det oro och ångest. Ett år, det var just här nere i Mentone, var han, som sagdt, förfärligt sjuk. Det var ett under, att han kunde lefva.

— När man läser er sons böcker, kan man inte föreställa sig, att han varit så sjuk. De göra nog ett vemodsfullt, men alls icke något sjukligt intryck.

— Ja, det är märkvärdigt, när man betänker, under hvilka omständigheter de äro skrifna. Det bevisar hans stora begåfning. Den framgång han haft har naturligtvis utgjort min största, jag kan nästan säga min enda glädje. Jag skref efter hans diktamen och kunde också hjälpa honom med korrekturläsningen. Han påstod alltid, att han var nöjd med mig, men det gjorde han kanske bara för att glädja mig, för jag hörde honom häromdagen i Rom, när jag var nere och hälsade på honom, säga till sin hustru, att han aldrig haft sådan hjälp som nu, d. v. s. sedan *hon* hjälper honom. Han hade naturligtvis ingen aning om att jag hörde det. Han är sådan god son, att han inte skulle vilja såra mig för aldrig det.

— Ja, som sagdt, han hade varit så sjuk, som det väl är möjligt att vara, när han så småningom började bli litet bättre. Det var för tre år sedan — ni minns,

det var en mycket blid vinter. Om det var därför vet jag inte, men hostan minskades och febern likaså; han orkade vara uppe och arbeta långa stunder. Vi voro den vintern i Nice, och det var där vi råkade henne — min blifvande sonhustru.

Fru Berg hade de sista minuterna inte riktigt följt med. Hon hade suttit och hört efter om hennes man hostade eller ville henne något. De sutto utanför hans rum, till hvilket dörrarna stodo öppna. Han låg på soffan längst inne. Hon kunde se honom, där hon satt. Han sof.

Hon vände sig åter mot öfverstinnan, som fortsatte:

— Det var en helt ung flicka, ett par och tjugu år. Det var jag, som förde dem tillsammans. Vi bodde i samma hotell. Ernst hvarken orkade eller ville gå ner till table d'hôten, så vi spisade på våra rum. Jag gick aldrig ut. Det var således en ren händelse, att vi blefvo bekanta. Jag hade gått ner i läsesalongen för att hämta en bok, och där satt hon och sjöng vid pianot. Hon hade en vacker röst, och hon sjöng några svenska folkvisor, som det kändes så eget och vemodsfullt att höra så långt från hemmet!

Jag stannade kvar och hörde på henne, och när hon slutat, tackade jag henne. Sedan sjöng hon ett par gånger för mig, och så bad jag henne slutligen komma in till oss en stund, någon dag då hon kunde lämna sin mor, — det var för hennes skull de voro nere i södern, — och sjunga litet för min son, han var så road af musik. Hon hade naturligtvis hört talas om honom och visste, att han var sjuk, — och hon lofvade komma följande dag.

— När jag talade om för Ernst, att han nästa dag skulle få besök af en ung flicka, som lofvat sjunga för honom, blef han riktigt ond på mig. Han ville inte, att hon skulle komma, ville inte se henne. Mamma visste ju, att han inte kunde tåla att ha främmande omkring sig. Han ville inte ha och behöfde ingen människa i världen, så länge han hade sin mamma. Jag sökte öfvertala honom, men sade på samma gång, att om han inte ville, om han inte hade lust, så var det den enklaste sak i världen att ge henne återbud. Gud hjälpe mig så visst, jag låtsade, som om jag önskade det för min skull och inte för hans. Jag började bli rädd för att han skulle bli människoskygg. Så fort jag inbillat honom, att det skulle förströ mig, bad han mig låta saken vara och inte bråka. — Och så kom hon med sina noter. Jag märkte, att hon inte väntat, att han skulle se ut, som han gjorde.

— Har öfverstinnan sin sons porträtt med sig?

— Ja. Hon hade det i ett etui, som hon tog upp ur fickan.

— Hvad han är vacker! Sådana härliga ögon, och så ung han ser ut.

— Han är trettio år. Ja, han är mycket vacker. Det tyckte också flickan, det såg jag på henne. Hon var i början blyg, men det gick öfver, när hon satt sig vid pianot och börjat sjunga.

— Ernst låg på chaiselongen och hörde på henne. När hon slutat, lät jag henne gå, — jag var rädd, att det skulle trötta honom att tala med henne. Men då jag såg, att hennes sång förströdde honom, bad jag henne komma igen, d. v. s. Ernst bad mig göra det, och så kom hon nästan dagligen. Hon erbjöd sig att

läsa för honom; det brukade jag annars göra. För öfrigt var det alltjämt jag, som uppmanade henne att hålla honom sällskap och att följa oss på våra promenader. Det föll mig aldrig in, att det skulle gå som det gick. I början lät han henne passa upp sig, hämta plaiden eller kuddarne, lämna honom det ena och det andra, men sedan blef han otålig och misstyckte, om hon behandlade honom som sjuk.

— Hon upphörde genast, men jag gjorde det inte. Jag kunde aldrig tänka mig honom annat än som sjuk, litet bättre, gudskelof, men alltid sjuk, alltid hänvisad till min vård. Jag hade behandlat honom på samma sätt i femton år, ack mycket längre, alltsedan han var född, och nu tyckte han på en gång att jag pjåskade, att jag öfverdref. »Att mamma inte kan förstå, att jag är nästan alldeles frisk!» hette det. Jag trodde, att det var någon ny form af retlighet i lynnet. Jag kunde inte fatta hvarför jag inte längre fick passa upp honom, som jag alltid gjort, inte en gång räcka honom ett glas vatten, när Agnes Strömer var inne. Jag förstod slutligen, att det var, för att inte *hon* skulle betrakta honom som sjuk!

Fru Berg, som i början trott, att det skulle bli en af dessa vanliga berättelser om fullkomligt tillfrisknande, som hon så ofta hört omtalas för att uppmuntra henne, under det hon inom sig tänkte: hvad hjälper det, att *hennes* man blifvit frisk, om *min* inte blir det, märkte nu, att hon skulle få höra något annat.

Öfverstinnans röst darrade af rörelse; de fina dragen hade fått något hårdt och stelt i uttrycket. Med den samhörighetskänsla, som gör, att de flesta, som lida, lättare deltaga i andras lidande än i deras glädje,

lade fru Berg sin hand på öfverstinnans och smekte den sakta.

Öfverstinnan svarade, som om den unga kvinnan yttrat något:

— Ja visst, men jag borde bara varit glad och lycklig, och det var jag också. Han kunde långa stunder sitta och tala med mig om henne, hur förtjusande hon var, hur olik alla andra unga flickor. Han hade verkligen aldrig frågat efter någon förr, och det var nog också det, som gjorde, att detta kom så plötsligt, utan förberedelser. Flere gånger tackade han mig för den bästa idé jag haft i hela mitt lif, den att öfvertala honom att låta henne sjunga för sig. Han ville inte resa hem till Sverige denna sommar, han ville försöka hvad Davos kunde göra för honom. Det hade han aldrig förut velat! Nu sade han, att han *måste* bli frisk, han kände, att han skulle bli det. Han ville inte tala med henne, förrän han var alldeles säker på att han var fullkomligt återställd. Han visste, att denna vinter gjort honom så oändligt mycket godt, men först när vi kommo tillbaka från Davos, skulle han fråga vår läkare om hans uppriktiga åsikt, om han hade rättighet att tänka på sin lycka, binda någon vid sig. Jag satt och hörde på, som jag så ofta hört på andra af hans sangviniska framtidsplaner, som det tyvärr endast velat den minsta lilla oförsigtighet till, ibland endast en plötslig temperaturväxling, en fläkt, för att på en gång nedslå och krossa. Jag tänkte inom mig: ack det går så med detta också, under det jag satt där och hjälpte honom att måla framtiden så ljus och vacker, som han drömde den. Men han fick rätt. När vi på hösten lämnade Davos och

foro tillbaka tilll Nice, där familjen Strömer skulle tillbringa vintern, blef vår doktor alldeles förvånad öfver Ernst. Han hade tilltagit i vikt och orkade gå långa stunder. Jag mätte som vanligt hans temperatur hvarje afton, och det var mycket sällan, och då endast helt obetydligt, som den gick öfver det normala. Doktorn undersökte honom och sade, att högra lungan var fullkomligt frisk och att endast en högst obetydlig förtätning återstod i den venstra. Han sade alldeles detsamma till mig, då jag talade enskildt med honom, ty jag trodde till en början ej, att han sagt Ernst hela sanningen. Ja, det var en nästan underbar förändring till det bättre, och om inte något särskildt stötte till, var han öfvertygad om att Ernst efter ännu en vinter skulle vara fullkomligt återställd. Han rådde honom emellertid att vara mycket försiktig och att under några år bosätta sig i södern; inte ens Rivieran var nödvändig, han kunde slå sig ner i Rom, på Capri eller hvar som helst, hinsidan Alperna. Jag skall aldrig glömma hur lycklig jag var. Min son skulle bli återställd, Doktorn hade sagt, att utan den vård Ernst fått skulle han nog aldrig kunnat komma sig. De många årens ångest och oro hade således ej varit förgäfves! Det var som om ett järnband lossat kring mitt hjärta. Jag grät af glädje och tacksamhet.

Samma dag friade Ernst.

— Hon var icke svår att vinna. Hon hade älskat honom från första ögonblicket, den dagen då jag förde dem tillsamans. Föräldrarna däremot hade betänkligheter, de voro rädda, att Ernsts sjukdom ej var fullkommligt häfd, och de sökte öfvertala sin dotter att afstå från honom. Men det ville hon inte, inte på några villkor. Sjuk eller frisk, det var detsamma!

Det enda de utverkade var, att de unga skulle vänta ett år med bröllopet, så att man kunde vara riktigt säker på att förbättringen ej varit skenbar. Det var heller inte något lätt år. Ernst hade alltid förut varit mycket oförsiktig, nu slog han om och blef till den ytterligaste grad rädd och försiktig om sin hälsa. Det behöfdes endast, att hans fästmö sade: »Gör det för min skull», för att han genast skulle göra det. Det hade jag aldrig fått honom till. Det är en egendomlig känsla att se hur en sådan där liten främmande flicka, som man knappt känt några månader, får ett allt större och större inflytande öfver någon, för hvilken man varit allt och som man skött och vårdat i nära trettio år.

— Ernst talade ofta om för mig hur mycket Agnes höll af mig, hur hon var fästad vid mig. Jag märkte det aldrig. Han bemödade sig om att vara sig alldeles lik emot mig, och jag försökte tro, att jag kunde bli detsamma för honom som förut, att det i själfva verket endast var »en till, som älskade och skämde bort honom», som han brukade säga. Ja, för honom — han var så fullkomligt lycklig med henne — men inte för mig. Han var så fullkomligt lycklig — utan mig!

— Han intalade mig, att jag naturligtvis skulle bo hos dem. Ja, jag hade väl egentligen aldrig tänkt mig något annat, aldrig drömt mig möjligheten att Ernst och jag inte skulle vara tillsammans! Han fick henne att säga några vänliga ord, som hon naturligtvis inte kunde mena: man brukar ju i allmänhet inte anse det för en så stor lycka att ha sin svärmor boende i huset. Och hvarför skulle just hon utgöra ett undan-

tag? När det emellertid blef bestämdt, att bröllopet skulle äga rum på våren, beslöt jag mig för att tillbringa sommaren i Sverige. Jag ville inte störa dem den första tiden. Jag borde tagit steget fullt ut och förklarat, att jag på inga villkor ville slå mig ner hos dem, men jag kunde icke, det var mig alldeles omöjligt att lefva utan Ernst. Jag håller af mina andra barn också, men jag har varit så mycket skild från dem. Han hade alltid behöft mig mest, och därför har han väl också blifvit mig kärast. Jag afgudade honom, och man får inga afgudar ha. Således lofvade jag honom att komma till dem i Rom tidigt på hösten, och så reste jag. Jag längtade efter honom, så att jag blef sjuk, men när jag skref till honom, nämde jag inte ett ord därom, det är jag glad för, så det var inte af medlidande han bad mig komma. Han trodde helt enkelt, att det skulle gå för sig, att vi alla skulle känna oss så glada och lyckliga tillsammans. Jag for ner till dem. Just i dag en månad sedan kom jag till Rom. De togo emot mig vid stationen. Han såg så frisk och lycklig ut, och han var så stolt öfver sin hustru och deras vackra hem. Hon försökte vara vänlig och visa sig riktigt kärleksfull mot mig, men jag såg nog, att hon var svartsjuk på mig. Hon tyckte inte om att jag gjorde det ringaste för Ernst, hon ville göra allt själf, och hon var rädd, att jag skulle få ett allt för stort inflytande öfver honom, kanske därför att hon sett hur oändligt mycket vi förut varit för hvarandra. Jag intalade mig, att det var helt naturligt, att hon inte tyckte om mig. Det kunde ej vara så angenämt att ha en gammal gumma hos sig i huset, när man är nygift, men jag försökte

verkligen att vara så litet besvärlig som möjligt. Jag undvek också att vara ensam med Ernst för att inte reta henne. Han kom emellertid upp till mig på mitt rum hvar dag och satt hos mig, men det föreföll mig på en gång, som om vi ingenting hade att säga hvarandra. Han satt tyst och nickade åt mig, och jag smålog mot honom, men vi hade, som sagdt, ingenting att säga hvarandra. Jag märkte, att han satt och lyssnade efter hennes steg, och jag förstod, att han längtade efter henne. Jag bad honom gå till henne, inte lämna sin hustru ensam, och då kom det öfver honom en känsla af att han försummade henne, och det behöfdes ingen vidare uppmaning. Jag vill inte säga, att hon var ovänlig mot mig, visst icke, men ogrannlaga. Jag fick inte uträtta den minsta lilla småsak för honom, utan att hon genast sade: »Det skall jag göra. Inte skall mamma ha besvär med det». Liksom jag inte gjort det och tusen andra mycket svårare saker, innan han ens anat, att hon fanns till i världen. Det var nog inte lätt för honom heller. Han var rädd att stöta henne, om han tog emot det ringaste af mig. En dag, då det regnade och var kallt, sade han, att han inte skulle ha något emot en äggtoddy. Jag gick ut för att laga till den, som han tyckte om att ha den och var van vid. När jag fått ägget färdigvispadt, gick jag in med det i hans rum, där han satt och skref. Hon var naturligtvis där, det var hon alltid, och just som jag kom inom dörren, räckte hon honom ett glas. Jag såg genast, att det var mycket för mycket socker i toddyn och att den var mycket för litet vispad. Men han tog det i alla fall, han, som brukade vara så noga, och påstod, att

jag skulle dricka ur det andra glaset, det jag gjort i ordning. Det skulle göra mig godt, det var ett riktigt toddyväder. Och så skålade han och klingade med mig.

Men jag kunde inte, inte om det gällt mitt lif. Jag ställde glaset ifrån mig och gick upp på mitt rum. Jag hade sett den triumferande minen i hennes ansikte. Inte en gång till *det* dugde jag mera.

— Efter en stund kom Ernst upp till mig och frågade om jag var ledsen på honom. Jag måtte väl veta hur mycket han höll af sin gamla mamma, som han aldrig kunde visa tillräcklig tacksamhet och kärlek. Jag förstod väl, att han bara inte velat såra »lilla Nettan» (det var så han alltid kallade Agnes) i hennes husmoderliga stolthet.

— Ja, jag förstod så väl, att hans hustru var svartsjuk på mig.

— Nå, är mamma då inte svartsjuk på henne, svarade han skrattande, så kan det gå jämnt upp?

— O, den natten, som följde, o, de tankarna!

— Svartsjuk, svartsjuk, ja det var jag. Jag en gammal människa, svartsjuk på henne, därför att hon gjorde min son lycklig, jag, som inte bedt om, inte önskat något högre än att få se honom lycklig. Var det kärlek? Nej, egoism, egoism! Jag ville, att han skulle vara lycklig, men genom mig. Jag kunde ej bära att ej vara allt för honom, liksom en mor *kan* vara allt, när hustrun kommer. Jag hviskade oupphörligt, tills det ringde i mina öron, stroferna i den gamla engelska visan:

Min son, min son, tills han fått sig ett vif,
Min dotter, min dotter, i hela sitt lif!

— Han hade fått sitt vif, och han var ej längre

min. Att den andra strofen i visan, den tröstande, skall gå i uppfyllelse på mig, som den första gjort, har jag väl knappt rättighet att hoppas. Jag har försummat mina döttrar, så att jag har blifvit främmande för dem — som de för mig. Men huru som helst, jag måste resa; blefve jag kvar, skulle jag bara väcka oenighet, störa. Älskade jag honom, återstod det endast att lämna dem åt sin unga lycka, att låta henne ostörd få fylla min plats, som blifvit hennes. Jag försökte jämföra min lott med andra mödrars jag känt, som fått lämna sina söner i den mörka grafven i det främmande landet och fått lefva lifvet ändå. Jag kunde lämna min son frisk och lycklig. Mina djärfvaste förhoppningar om hans återställande hade gått i fullbordan, och jag grät, som om hjärtat velat brista, därför att jag var så otacksam, så afundsjuk.

— Jag sade ingenting till Ernst följande dag, jag ville ej, att han skulle tro, att det var den tillfälliga lilla missämjan, som skilde oss åt. Det var det ju heller inte. Det låg djupare än så, i min egoistiska, otacksamma, svartsjuka natur!

— Men han ville inte släppa mig, inte höra talas om det.

— Kärleksfullare ord än dem han sade mig, tror jag aldrig en mor hört från sin son. Han trodde alltjämt, att vi skulle bli lyckliga tillsammans, bad mig bara försöka. Men mitt beslut var fattadt, jag lät inte öfvertala mig. Han hade henne att bedja mig. Han får henne till hvad som helst, och han fick henne också till det.

— Nej, jag vill inte vara orättvis mot henne. Jag minst af alla bör undra på att hon vill ha honom för sig själf, utan delning, helt och hållet för sig själf

— Men det kostade på mig att märka, att hon var glad, när jag lämnade Rom. Man vet ju, att världen hör de unga till och att det är de gamlas lott att bli öfverflödiga, men det kostar ändå på, när man ser det för tydligt — —

— Ja, och nu är jag på väg hem till Sverige för att bosätta mig där. Jag for öfver rivieran för att helsa på en gammal värdinna, som vi bodde hos, det året Ernst var så sjuk — och återse de ställen, där jag var så — —

Hon bet sig i läppen, och fru Berg visste ej om det outsagda ordet var lycklig eller olycklig.

— Inte tänkte jag, när jag började, att jag skulle berätta hela den här historien, hela min historia för er, lilla vän. Jag ämnade bara tala om att min son blifvit frisk, och så gaf det ena ordet det andra. Men jag har från första stund känt mig dragen till er, och och när jag har sympati för någon, blir jag öppenhjärtig, jag, som annars sluter allt inom mig.

— Det var snällt. Jag märker på den där kyssen, att ni också håller litet af mig. Måtte vi råkas en gång i lifvet, gladare, lugnare än nu — och måtte ni få behålla den ni har kär, det är min innerliga önskan. Gud signe er!

Det var, som om fru Berg skilts från en gammal bepröfvad vän, när den högresta, litet framåtböjda gestalten långsamt gick fram under trädgårdens palmer, mellan de yppiga rosenrabatterna. Hon såg efter henne, tills hon försvann bakom kaktusgruppen till vänster. Då drog hon en djup, snyftande suck och for så med handen öfver ögonen, för att hennes man ej skulle märka, att hon gråtit.

Han ropade på henne — —

Julvaka.

Hela dagen hade de suttit tillsammans i sjukrummet, hustrun och nunnan, barmhärtighetssystern från klostret Sacre Cœur i Nizza. De båda glasdörrarna till terrassen stodo vidöppna, och den milda, ljumma luften från den sydländska trädgården fyllde rummet med en lätt doft af rosor, heliotrop och orange. Villan låg tämligen aflägset från hafvet, som blänkte och gnistrade i solskenet, så långt ögat kunde se. På sluttningen mellan den hvita villan med sin rosenspalier och Medelhafvets ljusa blå med sina glittrande guldpaljetter glänste en orangelunds gyllne frukter i solskenet.

Genomskinlig dallrande luft låg öfver land och haf.

Längst inne i det stora rummet vid sängen satt nunnan, en blek, medelålders kvinna med allvarliga, fina drag, upplysta af ett par vackra bruna ögon. Radbandet gled snabbt och oupphörligt mellan fingrarna, under det läpparna sakta rörde sig utan att frambringa något ljud. Äfven under det hon sysslade med den sjuke, lade kudden till rätta eller mätte ut

dropparna, rörde hon läpparna. Hon var aldrig så upptagen af bönen, att hon ej tänkte på den sjuke, och aldrig så upptagen af den sjuke, att hon glömde bönen.

Ibland sjönk radbandet ned, och från något gömsle i den vida nunnedräkten tog hon fram en andaktsbok, i hvilken hon läste. Allt som oftast flög ett surrande bi eller en mångskiftande fjäril in genom det öppna fönstret. Nunnan lyfte ögonen från boken, när det surrande ljudet närmade sig, och slog med sin smala hand ut i luften för att jaga undan den bevingade fridstöraren. Så sänktes åter blicken. Men i samma ögonblick patienten gjorde den minsta rörelse, fäste hon de bruna ögonen på honom med allvarlig uppmärksamhet; behöfde han hennes hjälp, lades boken undan, i annat fall fortsatte hon läsningen med samma djupa andakt.

Den andra af dessa tysta vakterskor var en ung kvinna, som satt framme vid de öppna glasdörrarna, men med stolen vänd inåt rummet, så att ej den minsta rörelse den sjuke gjorde skulle kunna undgå henne.

Men medan nunnan vakade med detta stilla, pliktmättade, afslutade lugn, som läres i klostercellen, vakade den unga hustrun med en bäfvande själs ångest, ett älskande hjärtas bultande vånda, med hvarje flygande pulsslag, hvarje skälfvande nerv. Det syntes på de nästan pinsamt uttrycksfulla dragen, på den mörkröda ångestsky, som i en sekund målade kinden för att i nästa sekund strömma tillbaka mot hjärtat och låta hyn återtaga sin vanliga, matta blekhet, och på ögonen, som skiftade färg och uttryck allt efter som tankarna jagade hvarandra.

Också hon hade en bok, men handen, som höll den, låg slappt i knäet. *Hon* hade ej ro att läsa. När blicken ej hvilade på mannen, strödvade den öfver den solbelysta nejden, fäste sig på de rödglänsande bergen, det oändliga glittrande hafvet, på olivträden, hvilkas fina grågröna liksom dammhöljda blad stodo lätta och luftiga mot den djupblå himlen, på de höga solfjäderspalmerna i trädgården, de yppiga slingerväxterna, som läto villans hvita muryta försvinna i rik grönska, och de doftande klängrosorna kring dörr- och fönsteröppningarna.

»Det är julafton», hviskade hon för sig själf — och så med ännu en blick öfver omgifningarna, »otroligt, ofattligt!»

Det var som om kontrasten i ytt.e afseende mellan denna julafton, förklädd i tropisk sommarskrud, och de föregående hon upplefvat i det fjärran hemmet med glittrande frost, blank is på insjöns vatten och strändernas granskog nedtyngd af mjuk, hvit snö, gjorde den inre kontrasten mellan den lycka hon njutit där borta och den ångest, i hvilken hon lefde här nere, ännu skarpare.

Hon och han hade varit så lyckliga, så odeladt lyckliga, tills detta förfärliga kom — denna sjukdom, som tvang honom att lämna verksamhet och hem för att söka bot i södern och som i ett nu skulle omskapa henne, det glada, bortskämda barnet med det skiftande, oberäkneliga lynnet, de tusen infallen till en ansvarstyngd kvinna. Det hade varit ett våldsamt omslag, och så fullständigt hade allt, omgifningar, förhållanden, öden växlat, att hon stundtals hade en förnimmelse af att lefva en annans lif, som man

ibland tycker sig göra i drömmen. Men detta var endast under de jämförelsevis lugna stunderna, sådana som denna, det fanns andra, då hon inte kände ett ögonblicks tvekan om att det var *hennes* lefnadslycka, som stod på spel, stunder då ångesten med sin järnhand grep i hjärtrötterna.

Först helt nyligen och på läkarens uttryckliga tillsägelse, att han ej tänkte sköta henne, om hon sjuknade af öfveransträngning, hade hon låtit nunnan komma till sig. Det hade varit mycket påkostande att lämna vården om maken till en främmande. Men det dröjde ej många dagar, förrän hon insåg, att en sådan van, säker hand som nunnans kan endast den ha, som från sin tidigaste ungdom öfvat sjuksköterskans kall och hvars hand ej göres osäker och darrar i oro öfver den sjuke själf. Det kändes snart som en oändlig trygghet att veta honom ha den bästa möjliga omvårdnad och att ej ständigt behöfva lefva under den oerfarnas tryckande ångest att begå något misstag, någon oförsiktighet.

Men hur overkligt var ej detta att dag ut och dag in lefva tillsammans med en varelse, om hvilken hon ingenting visste annat än att hon var barmhärtighetssyster från Sacre Cœur och kallades — inte hette — sœur Simone, och som ingenting visste och ingenting ville veta om henne annat än att hon var hustru till den sjuke herrn i Villa Giulia.

Det kändes som att draga en tvångströja öfver sitt rika tanke- och känslolif. De kunde som i dag sitta timtals utan att växla ett ord. Det var som om nunnan öfverallt förde sin klostercell med sig för att innesluta sig däri. Världen därutanför, — den värld,

där makar och föräldrar, barn och syskon bygga och bo, där man älskar och kämpar för sin egen personliga kärlek och lycka — fanns icke för henne, fick icke finnas. Hvarifrån de personer kommo, åt hvilka hon ägnade sin barmhärtighetsgärning, hvilka deras familjeförhållanden, deras känslor, deras åsikter voro — var henne fullkomligt likgiltigt. Det enda väsentliga, det, att de icke hade den allena saliggörande tron, visste hon. Det var ju, tyvärr, nästan alltid förhållandet med dessa främlingar. Om de voro hemma i England, Tyskland eller något annat kätterskt land, hvars namn hon kanske aldrig hört, om de där lämnat efter sig gamla föräldrar eller späda barn, det hörde icke henne till att syssla med eller tänka på. Hennes uppgift utom klostret var att vårda sjuka, och den uppfyllde hon med aldrig sviktande plikttrohet.

Denna fullkomliga intresselöshet för allt utom sjukdomen verkade i början nästan upprörande osympatiskt på den unga svenskan. Det var som om en ismur rest sig mellan de båda kvinnorna. Men småningom kände hon det på ett annat sätt. Det föreföll henne, som om nunnan, där hon satt vid bädden och läste sina böner, manade fram skyddsandar åt den sjuke, liksom förmedlade hon sammanhanget med en högre värld, en värld, som det kändes lugnt och tryggt att tro sig vara omgifven af.

Hon skulle till slut ej velat ha det annorlunda, och hon tänkte med en afvog rysning på hur det skulle kännas att vara tvungen att sitta och lyssna på berättelser och interiörer från olika sjukrum och tvingas in i andra människors intimaste privatlif.

Nej, tusen gånger hellre denna högtidliga tystnad, som i en helgedom, där man vakar öfver och beder för de sjuke och lidande.

Flere gånger hade hon varit framme vid sängen. Den sjuke hade stark feber, som tilltog ju längre aftonen skred fram. En timme innan solen gick ner, stängde hon ljudlöst dörrarna till terrassen, och hon tände vaklampan, när söderns ljusa dag nästan utan någon skymning öfvergick till natt — med klara dallrande stjärnor på den ena firmamentshalfvan, under det borta vid horisonten täta blixtar skuro genom några mörka moln. Det var en helt liten lampa, som ej spred något sken öfver det stora rummet — detta låg fullkomligt i skugga, utom där månstrålarna kastade in en bred ljusvåg genom hörnfönstret. Sängen och dess allra närmaste omgifningar belystes svagt af nattlampan, så svagt, att nunnan ej längre såg att läsa i sin andaktsbok och därför tog till sitt radband.

Den sjuke hade börjat yra och kastade sig oroligt fram och tillbaka. Hans hustru satt på golfvet framme vid sängfoten. Hon hade lagt båda armarna öfver täcket, på hvilka hufvudet sjunkit ner. Med en öfverarbetad hjärnas tröttande ihärdighet upprepade hon orden »det är julafton, det är julafton», under det den ena bilden efter den andra af festprydda, lyckliga hem gled förbi hennes inre öga.

Det lät som ett eko af hennes tankar, öfversatta på ett annat språk, då nunnan lätt lade sin hand på hennes skuldra och hviskade:

— Det är julafton, madame.

Hon lyfte på hufvudet.

— Ja, sœur Simone, jag vet det.

Hon trodde ett ögonblick, att nunnan mot sin vana skulle begagna tillfället till en religiös diskussion, möjligen ett omvändelseförsök. Detta gjorde hon dock ej. Hon sade endast med denna låga, nästan häftande röst, som är egendomlig för de tysta klostermänniskorna:

— Jag måste gå ifrån er till midnattsmässan.

Den tilltalade såg förskräckt upp.

— Lämnar ni mig ensam? — Han är så sjuk!

Hon hade under dessa veckor till den grad vant sig vid det lugn sœur Simone med sin blotta närvaro skänkte henne, att hon glömt bort de många nätter hon ensam genomvakat.

Det kom öfver henne en plötslig, oresonlig föreställning att han skulle dö denna natt, ifall barmhärtighetssystern lämnade honom.

— Måste ni gå? hviskade hon med skälfvande röst.

— Jag har aldrig försummat någon midnattsmässa; ingen af systrarna gör det någonsin, svarade hon med ett uttryck, som den sjukes hustru kände till och som mer än långa tal sade henne hur omöjligt det var att försöka ett bönfallande ord, en öfvertalning. Det var ej första gången under denna tid hon stött på något, som den katolska kyrkan *fordrade* af sina troende, som klostertukten *bjöd* och *befallde* och som nunnan själf talade om, som om det gällt hennes själs eviga väl eller ve.

Om dylikt kan en utomstående ej resonnera. Man måste tiga och böja sig för det starka och mäktiga.

— Skall ni gå genast?

— Nej, inte ännu. Vill ni säga mig till, då klockan blir half tolf, då är det tid.

Hon satte sig åter ner och läste sina böner.

Den unga frun kastade en hastig blick på nunnan. Där satt hon med det bleka ansiktet inramadt af det hvita doket, svagt belyst af nattlampan, och den svartklädda gestalten smälte samman med rummets skuggor. Lika säkert som visaren snart skulle peka på den utsatta timmen, lika säkert skulle hon gå.

Samma förtviflade, nästan vansinniga ångest, som nyss gripit henne, fick alla hennes pulsar att klappa vildt, under det hon sakta hviskade: »Jag måste vara lugn, lugn som hon. Han är sjukare än vanligt, och om jag inte lugnar mig, kan jag begå något misstag, som gör, att han dör ifrån mig. Å, jag känner, att han kommer att dö i natt, när jag blir ensam, och att jag i hela mitt lif kommer att tro, att jag försummat något, som kunnat rädda honom.»

Hon vred sina händer och läpparna skälfde.

Hur lång tid hon isades af denna fasa, visste hon ej; plötsligt vaknade hon upp och såg på sitt ur. Han skulle ta in hvar tredje timme.

»Dropparna,» hviskade hon öfver sängen till nunnan.

Så lade hon sin hand på hans. Den brände, febern hade ökats, och han yrade oafbrutet. Åter grep henne ångesten. Går hon, så dör han.

En plötslig frestelse smög sig in i hennes själ. Om hon skulle låta bli att säga nunnan, när tiden var inne för henne att gå, låta henne försumma sig, få henne att stanna.

Nej, nej, det var omöjligt. Det kunde inte föra välsignelse med sig att svika sin plikt mot den, som med försakande uppoffring uppfyllt sin gent emot dem.

Hon förstod ej, hur denna midnattsmässa kunde betyda allt det för sœur Simone, som hon af hennes ansiktsuttryck sett, att den betydde. Men hvad mer? Det gällde ju ej hennes åsikter, utan den andras. Kanske skulle nunnan i hela sitt lif känna samvetsförebråelser, om om hon uteblefve.

Nej, nej!

Hon reste sig upp. Det var för hennes uppjagade fantasi, som om hon uttalade sin dödsdom, då hon hviskade:

— Sœur Simone, det är tid, klockan är half tolf.

Nunnan reste sig ögonblickligen, tog sin bönbok och gick ljudlöst genom det stora rummet.

Den sjukes hustru stod orörlig och följde henne med ögonen. Det var som om för hvarje steg nunnan tog en hoppets gnista slocknade. Hon förstod ej hvarför hon skulle känna det så, hon visste ju hur föga alla läkare och barmhärtighetssystrar i världen förmå hjälpa; men så kände hon det. Nunnan hade hunnit till dörren och stod med handen på dörrvredet, belyst af månstrålarna. Från sängen hördes den febersjukes klagan, för öfrigt var allt tyst. Hon stod flere minuter stilla med sänkt hufvud och knäppta händer, fullkomligt orörlig. Så lyfte hon handen till ett hastigt korstecken och vände åter tillbaka in i rummet.

»Hon har glömt något», tänkte den unga frun, i det hennes ögon öfverforo nattduksbordet. Den ena bönboken låg kvar. Hon räckte henne den.

Nunnan skakade på hufvudet, lade tillbaka boken och sade långsamt och högtidligt, men utan spår till patos i röst eller sätt:

— Ser ni, jag har talat med den gode Guden, och

jag känner, att jag tjänar honom bäst med att stanna hos er.

Den andras mödosamt tilltvingade självbehärskning svek henne plötsligen. Med en skälfvande snyftning böjde hon sig ner öfver nunnans hand och kysste den. Hon var mycket ung, men hennes kvinnliga instinkt sade henne, att det var något stort hon bevittnade — det största i lifvet — ett offer, bragt i kärlek.

I den ljumma, stjärnklara, sydländska midnattstimmen ljöd den manande klockringningen från alla stadens kyrkor. De troendes skaror strömmade till de ljusstrålande, blomstersmyckade, vigvattensdoftande, orgelfyllda templen.

Nunnan satt kvar, stilla och lugn med radbandet sakta glidande mellan fingrarna och med ett förklaradt uttryck i blicken.

Så satt hon där natten ut och höll sin försakande julvaka i sjukrummet vid den flämtande nattlampan, hos främmande kättare.

DOKTOR JOSEF.

Hvarför jag kallar honom doktor Josef? Han heter ju inte Josef. Han heter Klas Kristoffer Sylvius. Om jag vill berätta för dig, hvarför jag kallar honom doktor Josef? Jag vet knappt om jag vill det. Ser du, det där namnet sammanhänger med en historia, som är genant att tala om, ifall den skall talas om uppriktigt, och talas den ej om uppriktigt, är det ingen historia alls. Jag skäms för den nu; jag skämdes för den allt ifrån det ögonblick den blef en historia. Min enda ursäkt är — ja, jag vet inte egentligen hvad min enda ursäkt är, om inte den, att jag blef frestad att göra det och att jag, som man vanligtvis brukar göra, föll för frestelsen.

Se inte så förskräckt ut! Du vet väl, att du inte får ta allt det jag säger efter bokstafven. Du tycker, att doktor Klas Kristoffer Sylvius är bra litet förförisk. Det tycker jag med. — Hur länge det är sedan jag såg honom sist? Låt mig se — sex eller sju år. Visst såg han ut då som nu, lika blomstrande, lika bredbent, lika klotrund. Doktor Josef är inte

journalier, det är aldrig det slaget af män. Åtminstone förmodar jag, att han är sig lik. Du vet, att jag inte råkat honom nu. Jag såg honom endast händelsevis gå förbi för ett ögonblick sedan. — Det var en sådan oförmodad uppenbarelse, att jag lät undslippa mig: »Nej, se doktor Josef!» Och så frågade du hvarför jag kallar honom doktor Josef. Och så vill du, att jag skall berätta. Nåja, det kan jag väl göra. Det är inte orätt emot honom. Det var bara jag, som bar mig förskräckligt illa åt.

Ja, ser du, den här historien skulle jag för allt i världen inte vilja tala om för en man. Hvarför? Därför att jag tror på kvinnosaken i den meningen, att det finnes saker, som vi kvinnor ej behöfva säga männen, utan som de kunna fundera ut själfva, i fall de kunna det, speciellt kvinnliga föreställningar, idéer, fantasier och — ja, hvarför inte — frestelser, allt det oändligt lilla och det oändligt stora, sammansatta och motsägande, som tillsammans bildar det de kalla »det evigt kvinnliga», det, som drar dem till kvinnorna — liksom det manliga drar oss. — Nej, det var inte doktor Josefs manlighet, som drog mig till honom. Tvärtom, höll jag på att säga. Men det är inte heller sant. Hjälplöshet är också något alldeles speciellt manligt, och det var hans hjälplöshet, som drog mig till honom.

Ja, skratta du! Du har mycket rätt. Jag tycker i allmänhet inte om hjälplösa herrar; men det låg något så rörande i hans hjälplöshet. Han såg ut, som om han ville vädja till oss, antingen att vi skulle ta oss an honom eller lämna honom i fred — jag förstod inte riktigt hvilket, bara att han såg ut, som om han omöjligt kunde reda sig. — Nej, han var inte

i någon fara. Han kom till ett middagssällskap, fullständigt främmande in i en krets af idel bekanta. Det var inte värre; men det var öfverväldigande nog för honom.

Jag såg genast, att han var förfärligt blyg, isynnerhet för fruntimmer. Det var inte så märkvärdigt, att jag såg det; jag visste det förut.

Min man hade sagt till mig:

— Hör du, Marie, du får ta dig an doktor Sylvius!

— Hvad säger du, Hugo, hvem skall jag ta mig an?

— Doktor Sylvius. Han är gammal akademiekamrat till mig. Du råkar honom hos Krons. Det är förargligt, att jag inte kan komma. Han har inga bekanta här i sta'n, och han är så ytterligt bortkommen, isynnerhet i damsällskap.

— Hvad vill du jag skall göra med honom?

— Vara vänlig och söt mot honom — och dra upp honom! Det kan du; du har en märkvärdig förmåga i den vägen. Pröfva den på Klas Kristoffer! Lyckas du med honom, så har du bestått profvet.

— Heter han Klas Kristoffer? Det är ju förfärligt. Hur kan man komma i stämning tillsammans med en herre, som heter Klas Kristoffer?

— Stämning! Nej, kom inte med pretention på stämning tillsammans med Sylvius! Men det är ju inte heller nödvändigt. Han är förresten en framstående vetenskapsman och kan vara mycket intressant i sitt ämne.

— Hvad är det för ämne?

— Zoologi.

— Nej, det åtar jag mig bestämdt inte. Zoologi!

Det är jag ju alldeles omöjlig i, det måtte du väl veta.

— Du behöfver inte tala zoologi med honom. Men det gör du nog, om jag känner dig rätt.

Du kan tro, att Hugo kan vara infam.

Doktor Sylvius blef anmodad att föra mig till bordet. Han var verkligen alldeles omöjlig. Han sade ingenting till mig, och när jag sade något till honom, trodde jag, att han skulle få slag, så röd blef han. Under första rätten tog jag och lät honom lugna sig. Vid andra rätten hade han lugnat sig; vid den tredje slog han ut såsskålen öfver min klädning. Jag hade naturligtvis föredragit, om Hugos vän varit en något hållfastare person. Klädningen var på för första gången, och Hugo och jag hade just kommit öfverens om att den klädde mig alldeles utmärkt. — Nå ja, du kan väl förstå, att jag tog det så »en bagatelle» som möjligt. Det hade jag gjort i alla fall, men jag gjorde det ännu mer nu, när jag såg hur doktor Jo —, jag menar doktor Sylvius tog det. Jag försökte distrahera honom, men det var nästan omöjligt. Han var formligen hypnotiserad af fläcken. Han satt och stirrade på den och sade gång på gång: »Nej, hvad jag burit mig tölpigt åt! Är den vackra klädningen nu alldeles förstörd? Kunna vi ingenting göra?» — »Jag skall gnida på den, när jag kommer hem», svarade jag. »Förresten går fläcken nog ut med vatten. Ser ni, den har redan ljusnat, och hvad tölpighet angår — sådant kan hända hvem som helst. Första gången jag råkade min man, slog han ut ett glas rödvin öfver mig, och Hugo är inte tölpig».

Hans ansikte klarnade.

»Gick den fläcken bort?» frågade han.

— Det tror jag visst. I alla fall är den förlåten och glömd för länge sedan.

Han såg på mig med ett förvirradt, lustigt uttryck, och det föll mig in, att han tänkte: »Ja, se Hugo gifte sig med er, men det kan jag ju inte göra». Det var en förflugen tanke, men jag var alldeles säker på, och jag är alldeles säker på att det var det han tänkte. Nu återstod mig intet annat än att tala zoologi. Det var verkligen af snällhet jag gjorde det. Ja, det var det. Det är inte roligt, att när man kan tala om åtskilliga ämnen, kasta sig in i något, som man absolut vet man är otroligt okunnig i och som man till på köpet inte har något intresse för. Du vet hur litet jag förstår mig på djur. Men det var en tvungen sak. Som det nu var, var det alltför otrefligt. Han satt och stirrade oafbrutet på fläcken, och du förstår — det var inte trefligt i längden. Så talade jag om zoologiska trädgården i London, om noshörningen, tror jag, och om lamadjuret. Men det sista var ett ömtåligt ämne. Jag talade om att lamadjuret spottade på mig, när jag gick förbi. Och det påminde honom om fläcken. Sedan höll jag mig till noshörningen såsom absolut ofarlig — och då blef han intressant — ja, jag säger dig, riktigt intressant. Han talade om alla möjliga djur, om deras vanor, lefnadssätt, hvad de tänkte och kände. Han blef formligen vältalig. — Du skakar på hufvudet. Ja, jag vet, det är han inte annars, men jag vet också, att när jag riktigt vill, kan jag locka fram det innehållsrikaste, det bästa, som finnes hos människor. Och om människor tycka om mig, är det därför. Man tycker alltid om den, i hvars sällskap, man gör sig gällande. I synnerhet

är det fallet med blyga män vis à vis kvinnor. Och det var alldeles ovedersägligen fallet med doktor Sylvius. Han hade aldrig förut gjort den erfarenheten, att han var en treflig sällskapsmänniska — en fruntimmerskarl. Och när han nu gjorde denna oväntade upptäckt, så smickrade det honom.

Efter middagen följde han mig in i ett litet ljusblått kabinett. Det var han, som tog initiativet — han ville visa mig ett planschverk. Han kunde inte ha gjort det med större tillförsigt, om han varit den mest utstuderade Don Juan. Han lade monopol på mig hela eftermiddagen, vek ej ifrån mig. Han talade oupphörligt. Har du inte märkt, att när riktigt tysta människor en gång börja tala, äro de förfärliga storpratare?

— Jag välsignar dig, hviskade vår värdinna, när vi efter ett par timmars tête à tête kommo at till de andra. Du är ovärderlig! Det var den allra omöjligaste gäst jag någonsin haft. Hvad har du kunnat tala med honom om?

— Det är han som talat. Jag har tegat och hört på.

— Det är omöjligt!

Doktor Sylvius följde mig om aftonen till min port, och lofvade komma och hälsa på Hugo en af de allra första dagarna.

Hugo var inte hemma, när han kom. Han satt hos mig hela eftermiddagen. Jag tog fram klädningen för att visa honom, att fläcken var fullkomligt borta.

— Om jag koketterade för honom? Nej. — Nej, verkligen inte. Jag har ju sagt, att jag skall tala om allt fullkomligt uppriktigt. Jag tyckte, att det var smickrande, att han så tydligt visade mig, att han före-

drog mitt sällskap framför andra damers, och jag gjorde naturligtvis mitt till för att han fortfarande skulle göra det. Men å andra sidan — jag hade allt tyckt det vara bra mycket roligare, om min riddare räckt mig en liten smula högre än till axlarna, inte varit fullt så undersätsig och haft litet rakare ben. Som han var, var han ingen Adonis. Men det behöfde han heller inte vara för min del. Han var Hugos vän, och ju mer jag lärde känna honom, dess bättre tyckte jag om honom. Han är en fin natur, och under en mycket prosaisk yta gömmer han en riktigt poetisk och älskvärd innermänniska.

Vi talade om alla möjliga ämnen. Han talade mest.

Inte ett ögonblick missförstod jag det intryck jag gjorde på honom. Jag begrep så väl, att han var tacksam emot mig, därför att han, när han var med mig, alltid visade sig till sin fördel. Han hade inte detta så klart för sig, som jag hade. Dessutom försatte jag honom i stämning, inte därför att det var jag, det märker jag nog skillnad på, utan därför, att jag var kvinna. Han hade förut varit för blyg att njuta af kvinnligt umgänge, nu njöt han.

Han var förresten mycket kruserlig, var rädd att besvära, komma olägligt, störa. Men jag tog honom på det rätta sättet, fullständigt ogeneradt, fick honom att tro, att jag ej lät mig hindras af honom, när jag hade något annat att syssla med. Men också på annat sätt fick han behandlas försiktigt, det märkte jag snart. Han är mycket ömtålig, lätt stucken och misstänksam. Han tar åt sig saker, som man aldrig kan drömma om, och är i det hela taget inte så lätt att

förstå sig på, som jag i början trodde och som du tror.

Har du till exempel märkt, att han har en mycket hög tanke om sig och en stor grad af självkänsla? Kanske han inte har det nu, men han hade det då. Den hängde tillsamman med en orubblig öfvertygelse om att han alltid var på den rätta sidan, på pliktens hederns, rättrådighetens sida, och att han i alla afse-enden var en stadgad man.

Det passade honom att vara det. Man såg, att det inte var något påklistradt, utan att det var mannens natur. Han var vederhäftig. Han kände det med sig, och däri låg hans självkänsla. För min del tyckte jag bättre om, när jag vid närmare bekantskap märkte, att han hade en hög tanke om sig, än när jag trodde, att blyghet var det mest utmärkande draget hos honom.

Nåja, han behöfver inte heller vara anspråkslös.

Som vetenskapsman har han ett högt anseende. Men vet du, han har ingen idé om att han är så omöjlig hvad utseendet beträffar, som han är. Du tror naturligtvis, att han är blyg därför att han vet, att han är löjligt ful. Det trodde jag också. Men det är icke förhållandet. Hur otroligt det än låter, det är inte därför. Nu skall du få höra hur jag vet det; det vill säga höra historien om doktor Josef.

Han kom, som sagdt, till oss under hela vintern. Han kom ofta och ogeneradt. Hugo retade mig med att jag gjort en eröfring och att han egentligen borde vara svartsjuk. Jag sade honom detsamma jag nu sagt dig och talade om att jag med bästa vilja i världen inte kunde göra mig några illusioner. Hugo skrat-

tade och sade, att det där känsloanalyserandet var ofantligt likt mig. Mina väninnor brydde mig också, kallade doktor Sylvius »lifslafven» och frågade om han alltid höll mig i kjolarna. Det var en sådan »bryning» öfver hvilken man inte blir ond eller förargad. Ingen förutsatte, att jag kunde ha så dålig smak. Naturligtvis talade jag inte om för någon hvarför jag trodde, att han tyckte om mig, dels ville jag inte göra honom löjlig — dels — man är ju inte mer än människa — tycker man ju alltid om att folk tror, att man är älskad uteslutande för sin egen skull — och när alla trodde det, hvarför skulle jag upplysa dem om hvad jag trodde. Dessutom påstod Hugo, att jag misstog mig; men det gjorde jag inte. Det var inte min begåfning han beundrade, när han var tillsammans med mig, det var sin egen.

På en gång kom det en förändring öfver doktor Sylvius. Den kom inte småningom, utan plötsligt.

Jag märkte den första gången på en supé, där vi voro tillsamman. Doktor Sylvius var där före oss och stod i ett hörn och talade med ett par herrar. När jag gick förbi honom, smålog jag åt honom, räckte honom handen och sade några vänliga ord som vanligt. Han bugade sig mycket artigt, men förläget och främmande. Så höll han sig hela aftonen till herrarne och kom ej en enda gång fram till mig.

— Hvar har du din doktor i afton? frågade man.

— Jag vet inte.

— Börjar han bli otrogen?

Jag höjde på axlarna.

— Det ser så ut.

Men jag trodde det inte.

Ett par dagar senare var jag åter borta, denna gång utan Hugo.

— Skall jag komma och hämta dig? frågade Hugo innan han gick. Jag behöfver inte vara kvar till slutet. Han skulle på en herrbjudning.

— Jo visst skall du bli kvar. Du får inte gå ifrån. Doktor Sylvius följer hem mig.

— Det är sant, han är där. Nå, då är jag trygg. Då har du säkert följe.

Men doktor Sylvius höll sig också denna gång så påfallande tillbaka, att det ej kunde falla mig in att fråga honom om han ville vara min kavaljer och följa mig hem, såsom han annars alltid brukade, både när Hugo var med och när Hugo inte var med. Jag lät i stället telefonera efter vagn och gjorde uppbrott långt före de andra.

— Nej, doktor Sylvius ville gå ensam i afton, svarade jag på Hugos förfrågan. Kanske den lille, snälle gossen är rädd om sitt rykte.

Jag sade det, men trodde naturligtvis inte, att det var så. Men det var inte utan, att jag var litet stött. Jag tycker absolut inte om nyckfulla herrar.

Ungefär en vecka senare — doktorn hade under tiden ej besökt oss — kom Hugo hem och berättade, att han råkat »vår gemensamme vän» — vi kallade honom aldrig för annat — och bett honom till middagen. Men han hade urskuldat sig. Han kunde omöjligt, han gaf inga vidare skäl, men han lät sig inte öfvertala.

— Vet du han rodnade så vackert, när han sa nej. — Det klär honom att rodna.

— Det kan jag tro, svarade jag kort.

Jag förstod mig inte på min doktor. Började han bli blyg igen? Och det för mig? Han undvek mig, och då vi råkades, låg det något tvunget och besvärat öfver honom, men inte den vanliga blygheten, något annat — men hvad?

Plötsligt förstod jag.

Han drog sig tillbaka, var så försiktig därför — därför att han trodde, att jag blifvit kär i honom! Han var en hederlig karl — hans väns hustru. — Nej, när jag först märkte, att han trodde det! Han sade det så godt som rent ut. Det var inte möjligt att missförstå. Jag blef förskräckligt ond. Jag ville ruska honom och ropa: Hur kan du vara så dum?

Jag lät honom förstå det, men han förstod det inte. Det var då jag hittade på att kalla honom doktor Josef. Naturligtvis bara för mig själf. Det var en sådan god hämd, när jag hittade på det.

Det namnet gjorde honom så innerligt löjlig. Jag märkte ögonblickligen, när jag råkade honom, om han var doktor Josef eller ej. Ibland glömde han sig och var som förr, men bara några minuter, så kom det öfver honom igen: jag får vara försiktig, hon är allt mycket intagen i mig — och han blef doktor Josef, och jag skulle vara Poti — nej, nej!

Ibland sökte jag inbilla mig, att det var en inbillning att han kanske märkt, att jag blifvit honom för kär och ville rädda sig i tid — det kunde *jag* förstå. Men det var det inte. Han råkade alltjämt i stämning. Han tyckte att jag var treflig, intressant, var tacksam öfver att jag fick honom på glid, som danskarna säga — men det var *jag*, som var kär i honom. — Det är ju eget, att en kvinna skall känna

det som en sådan snärtande förolämpning om en man tror, att hon gått och förälskat sig i honom, innan han sagt, att han älskar henne. Det är eget, men det är så. Nu gick jag inte och väntade på en kärleksförklaring af doktor Josef, det hade aldrig fallit mig in, men säkert är, att en kärleksförklaring långt mindre skulle sårat mig än detta, att han trodde, att jag — utan anledning å hans sida.

I början försökte jag som sagdt på tusen sätt låta honom förstå, att han inte gjort något intryck på mitt hjärta och att han kunde vara fullkomligt trygg. Men han förstod det inte. Du säger, att du vet hur det gick och undrar hvarför jag inte hellre sade honom rent ut, att jag inte tyckte om det där sättet hos honom. Det var omöjligt. Jo, om det kunnat gå, som jag velat, med skämt, men doktor Josef förstår inte skämt. Och att ta en sådan hygglig och blyg herre i upptuktelse och säga: »Jag vet att du tror, att jag gått och blifvit kär i dig, men det skulle jag aldrig kunnat bli». — Det hade varit som att ge honom ett slag i ansiktet. Det hade jag inte hjärta till.

Men det var omöjligt att stå ut med honom, som han var. En och annan af mina intima vänner började skämta med mig öfver min doktor. Jag hade väl inte uppmuntrat honom för mycket; det tålte han bestämdt inte vid. Om han inte vore så anspråkslös — kunde han tro ....

Det var naturligtvis endast skämt. Hade de trott, att det var så, hade de ingenting sagt. De sade det, därför att de ansågo honom vara så alldeles omöjlig. Det kunde ingen tycka mera än jag. Det var bara

en, som inte tyckte det — och det var han själf — doktor Josef.

Så alldeles instinktmässigt kom den öfver mig — hämdlusten, menar jag. Det fanns blott ett sätt att tillfredsställa den. Du förstår hvad det var. — Jag ville, att han skulle bli kär i mig. Jag tyckte inte om rollfördelningen. Jag ville visst inte något allvarligt. Jag ville visst inte göra honom olycklig. Jag ville bara ha lisa för min sårade fåfänga. — Ja, jag koketterade för honom. På hvad sätt? Vet du, det är svårt att beskrifva. Får jag inte slippa? På mitt sätt —

Jo, jag lyckades. Jag ville bara göra honom litet yr, leka med honom och så släppa honom. Bara bevisa honom, att om man ville, kunde man — Visst var det orätt. Jag har ångrat mig många gånger. Och nu, när frestelsen är öfver, kan jag inte förstå, att det var en frestelse. Så är det ju alltid. — Det hade inte varit någon frestelse för dig. Säg inte det så säkert! Inga ord kunna beskrifva hur retsam han var.

Han gjorde mig inte sin kur. Han uppvaktade mig inte med buketter och kärleksbref. Det var väl något sådant jag trott han skulle göra. Jag hade ingenting haft emot att se honom löjlig på det sättet. Och han skulle ha varit mycket löjlig som förälskad Celadon, det får du medge. Det finns somliga utseenden, som inte tåla vid att se smäktande ut. Små ljusblå, plirande ögon ha just inga särskilda förutsättningar att uttrycka den stora passionen — och en liten knubbig gestalt och blomstrande kinder — nej, han hade varit mycket löjlig, om han försökt. Men det gjorde han inte.

Jag märkte det ändå, och när jag märkte hur det tog honom, blef jag förskräckt. Hur han var? Om han kom till mig som förr? Ja, det gjorde han, oftare, hvar dag — men det var inte som förr.

Jag såg snart, att han hade samvetskval för att han kom; han föraktade sig, därför att han inte kunde hålla sig borta. Han undvek att råka Hugo, ja, till och med att taga honom i hand. Jag förstod, att han hade en känsla af att han bedrog honom. Doktor Sylvius har sannerligen inte det lätta sinne som fordras för lättsinne. Det, som förut plågat mig med honom — det att han liksom ville öfverföra känslor på mig, som jag inte hyste — hade alldeles försvunnit inför detta enda: vissheten om att han, Klas Kristoffer Sylvius, hedern och plikten själf, älskade sin väns hustru. Det var en oerhörd pina för honom. Förstå mig rätt, inte själfva kärleken, utan detta att känna och handla mot sin natur. — Nej, jag tror inte man känner samvetskval för annat än för det, som strider emot ens natur att göra. Det är som att våldföra sig mot sig själf.

— — Jag kan inte tala om hur det gick till. Han var mycket upprörd. Han sade mig, att han måste resa. Han talade ej ett ord om kärlek; men jag förstod. Han grät. Ja, det låter löjligt, med det var inte löjligt. Det var han, som var sublim i sin trohjärtade enfald, och jag, som var ömklig, där jag satt, medveten om att jag lockat honom till detta. Jag kände mig förnedrad, som om jag verkligen varit Potifars hustru och han --

Han hade naturligtvis ingen aning om mina verk-

liga känslor. Han trodde, att jag kände som han — att jag också stred för heder och plikt.

Nej, skratta inte! Det är ingenting att skratta åt. Jag har gråtit åt det många gånger. Se inte på mig! Jag kan inte hjälpa det. Jag tar det väl så, därför att det stred emot *min* natur att göra — det jag gjort. —

Och han var så fin och nobel och trodde så högt om mig — jag är tacksam, att det funnits en människa, som hållit af mig så, och jag önskar bara, att jag hade förtjänat det. —

Ja, det var hela historien om doktor Josef. Det var inte alls den historia du väntat. Nej, det kan jag väl förstå.

Jag visste inte, att han var bosatt här. — Om jag inte kommit och hälsat på dig, ifall jag vetat det? Nej, kanske inte. Sådant där är väl bäst att inte rifva upp. — Åhjo, kanske jag ändå kommit, om det bara gällt honom. — Nej, jag är inte kär i honom, inte en gång nu. — Men du vet, att jag helst undviker det, som är pinsamt och fult och obehagligt, och det är både pinsamt och fult och obehagligt att påminnas om att man en gång i sitt lif varit —

Nej, säg inte namnet! Jag tål inte höra det. Men jag tänker ofta på det och på — Josef — på doktor Josef.

DEN LILLE POSTILJONEN.

Det var en gammal gästgifvaregård i Provence. Den låg ett stycke utanför en gammaldags liten stad och var själf så gammalmodig och så ärevördig, att den föraktade hotelltiteln. Den var öfvertäckt af klängrosor, och bakom huset sträckte sig en soldränkt trädgård ända ned till floden. I trädgården var ingenting ordnadt och ansadt. Träd och blommor sköto i öfverväldigande yppig frodighet och färgprakt upp ur jorden, bredde ut sig, stego i höjden, doftade, ångade. Men trots allt växtlifvet var trädgården skugglös, alldeles genomträngd af solsken. Den långa, täckta vinlöfsgången nere vid floden var den enda plats, där det fanns skydd mot de stickande solstrålarna. Dit togo ställets gäster sin tillflykt, och dit buro unga uppasserskor i vackra arlesiska dräkter det dråpliga landtvinet och de yppiga sydfrukterna. Fest- och söndagar vimlade det af gäster i trädgården och i pergolan. Lifliga, högröstade män slogo käglor på kägelbanan, och om kvällarne dansade svartögda ynglingar och unga flickor på den månbelysta terrassen.

Under hvardagarna däremot var den gamla gästgifvaregården insvept i ett patriarkaliskt, idylliskt lugn. Värdshusvärden, ståtlig och hvithårig, stod i porten, som vette åt landsvägen, och bredvid honom på bänken satt hans hustru med sin slända. Också hon var hvithårig, men i hennes åldriga drag fanns ännu kvar den nobla, klassiska skönhet, som utmärker kvinnan från Arles och Tarascon. Det vackra gamla paret, inramadt af klängrosor, väckte tanken på Philemon och Baucis.

Husets barnbarn, lille René, en sexårig, mörklockig parvel, var den ende i hela den lugna gästgifvaregården, som tycktes undra på om omnibusen, som farit ned till stationen »för att hämta», medförde resande. I porten stod morfar helt lugnt med korslagda armar, och mormor satt bredvid honom på bänken, försjunken i sitt arbete. Men allt sedan lokomotivets hvisselpipa ljudit nere vid stationen, hade René ingen ro. Han sprang ut på landsvägen för att se efter om vagnen var i sikte, kom tillbaka in i porten för att be morfar gissa hur många gäster, som kunde vara med, och lade sitt krushufvud mellan sländan och mormors ansikte för att få veta om det ej var utmärkt bra påhittadt, att han kommit öfverens med Gaspard, -- drängen som körde omnibusen, — att denne skulle hålla upp så många fingrar, som han hade resande i vagnen. Så for han ut på landsvägen igen, så åter in i porten för att tala om att nu syntes dammolnet, så ut igen, och efterett ögonblicks spejande, med den lilla handen öfver ögonen som morfar brukade, sprang han på nytt in till de gamle.

— Det är en dam och hennes kammarjungfru, anmälde han, andfådd efter sin sista expedition framåt landsvägen.

Omnibusen stannade, och morfar hjälpte ut damen. René klef upp till Gaspard på kuskbocken och åkte med honom ned till stallet. När de drogo vagnen in i skjulet på bakgården, sade René:

— Det är väl bäst att se efter om de inte glömt något inne i vagnen, fruntimmer glömma alltid något.

Gaspard skrattade. Pysen hade så fullständigt morfars sarkastiska utseende, när gubben ville reta sin gumma.

— Nå, se efter då!

Med en oefterhärmlig min kom René ur vagnen med en liten resnecessär. Han triumferade:

— Var det inte det jag sa'! Jag skall gå upp med den här, se'n kommer jag ned igen och hjälper dig.

— Hvart skall du hän, René?

— Upp till den vackra damen, som kom just nu, morfar. Hon har glömt den här —

— Nå, nå, nå inte så brådtom!

Morfar fångade René i flykten.

— Jag vet inte, om jag vill låta dig gå upp. Du pratar ihjäl mina resande för mig, och den här damen såg trött ut. Gif mig väskan, pys, så kan kammarjungfrun få den, när hon kommer ned, eller jag kan låta Alice gå upp med den.

— Nej, morfar, det är bäst jag går. Hon blir glad, när jag kommer.

Han var redan halfvägs uppför trappan, då morfar gaf tillåtelsen.

— Rummet åt floden, inte sant, morfar?

— Jo.

Han knackade på dörren till det stora rummet och

inbillade sig, att någon därinne sade »entrez». Så öppnade han dörren. Hon var ensam. Hon hade ej bytt om dräkt, inte ens tagit af sig hatten. Hon satt och såg ut öfver floden. Då hon ej rörde sig vid det lätta buller René gjorde, gick han fram till henne och lade sin hand på hennes arm.

— Pardon madame, ni har glömt den här i vagnen.

Nu vände hon sig om mot honom.

»Hon är lik Sainte Marthe», tänkte René.

Den främmande damens ögon hade samma högtidligt hemlighetsfulla, ljufva uttryck som Tarascons skyddshelgon. Denna likhet på samma gång skrämde och lockade René. Det var som om han känt henne alltid. Han glömde morfars förbud och började ögonblickligen:

— Jag heter René. Jag bor i Tarascon om vintern, men om sommaren är jag här för att hjälpa morfar, som äger värdshuset. Jag skall också bli hotellvärd, när jag blir stor. Jag skall köpa det stora hotellet i Tarascon, och så skall jag gifta mig med Yvonne. Yvonne är min fästmö. Är det något madame önskar och som jag kan hjälpa madame med?

Hon smålog. Det var ett egendomligt småleende. Det gjorde inte ansiktet gladare, endast mildare, mer likt Sainte Marthe. Barnet kunde icke taga sina ögon från henne.

— Nej, ingenting som du kan hjälpa mig med, lille René. Jo, det är sant, hör pergolan vid floden till hotellet?

— Ja visst, madame.

— Då kan jag få sitta där nere. Vill du visa mig dit?

Han nickade, öppnade dörren för henne och lät henne gå framför sig utför trappan. Sedan tog han ledningen.

— René, låt damen vara i fred, hör du! — ljöd morfars röst — hör du det!

— Jag skall bara följa henne till pergolan. Hon har bedt mig. Inte sant, madame?

— Jo.

— Här kan madame sitta alldeles ostörd, sade den lille, i det han visade henne en bänk. Jag har inte tid längre, jag skall ned till stallet och hjälpa Gaspard, men om madame vill mig något och ropar på mig, så hör jag det.

— Tack, René!

Åter var hon ensam, och åter såg hon ut öfver floden med en blick, som sökte genomtränga solröken på andra sidan. Öfver flod och strand låg den bländande hvita provencedagern. Det gjorde ondt i ögonen att stirra på allt detta ljusmättade hvita.

Plötsligen hörde hon Renés röst ned till sig.

— Tror du inte, morfar, att den resande damen är enka? Hon är ju alldeles svartklädd.

Hon hörde ej den gamles svar, endast att han tystade barnet. De fina, nervösa läpparne skälfde under det hon mumlade:

— Nej, René, den resande damen är inte enka. — Hon är något annat, något som kanske aldrig kommit inom din erfarenhetssfär. Hon är en frånskild hustru. —

Enka! Hur långt bättre för en kvinna sådan som hon, om döden och ej lifvet skilt henne från den älskade.

Det gifves olika sätt att älska. Hon hade på sin lott fått det farligaste, det olyckligaste. Hennes kärlek hade aldrig varit den känsla, som har sin plats endast i hjärtat och som dör, när hjärtat såras och förtrampas. Än mindre hade det varit en sådan känsla, som kan resonera och förstår, att när den ej får något igen, är det klokast och lugnast att intet ge. Hennes kärlek hade från första stund varit det slags kärlek, som flyter med blodet genom ådrorna, skälfver i hvar fiber, klappar i hvarje hjärtats slag, är driffjädern och innehållet i hvar tanke, hvarje handling, hvarje yttring af lif, är lifvet själft, den sjudande massan, som fyller den döda formen.

Den man hon alltjämt så älskade hade varit hennes make och hade skilt sig från henne. Det var fem år sedan dess. Sedan fyra år tillbaka var han gift med henne, den andra, för hvars skull hon blifvit öfvergifven.

Man hade sagt henne, att han tillbad sin nya hustru, att han var lycklig och att han yttrat till vänner, som uppsökt honom i Provence, där de bosatt sig, att han aldrig i sitt lif varit lycklig förr än nu.

Deras äktenskap hade varit barnlöst. Nu hade han två små gossar. Han, som alltjämt åtrått en arfvinge.

Enka! O René, René, om hon varit enka!

Hon försökte föreställa sig hur hon skulle ha känt, om hon fått vårda den älskade under en sista sjukdom, om hon fått lyssna till ord, som aldrig kunna förgätas, den dödendes tröstande, kärleksfulla ord, riktade till henne. Om hon fått se honom bäddas ned i jorden och fått stå kvar på kullen ensam,

men med den allt försonande känslan att ha varit älskad till det sista, till den yttersta stund, då lifvets förfärlige, obeveklige lyckoutsläckare skiljer älskande hjärtan åt — för en tid, åh blott för en tid....

»Om det varit så», tänkte hon, »skulle sorgen, den milda, vackra sorgen, liksom förut kärleken, ha gjort sig till ett med mitt väsen. Det skulle ha varit en djup, helig, liksom förklarad sorg utan bitterhet, utan ångest, utan jordisk längtan och väntan, den sorg, hvarmed vi sörja våra döda, som finnes kvar och följe oss till slutet.» — Hon tvang sina ögon, som voro fyllda med tårar, bort från den mjölkhvita floden och fäste dem på marken framför sig. Mellan skuggan, som vinlöfven kastade, lyste solfläckarna på nästan regelbundna afstånd på den breda sandgången. Rundt omkring ljöd fågelsång. En stor svart hund, som låg lättjefullt utsträckt bredvid henne, spratt till, då något starkare kvitter hördes öfver hans hufvud, öppnade ögonen och blinkade för att efter en stunds spänd uppmärksamhet åter sömnigt sluta dem. Det var onekligen för varmt att låta sig störas af något. Luften var genompyrd af aromatiska ångor, af kvalmig blomsterdoft. Hon drog ett djupt andedrag. Det kändes, som om järnbandet kring hjärtat skulle kväfva henne.

Åter flögo hennes blickar öfver det hvita skimrande framför henne, det obestämda, det som icke kunde genomträngas, därför att det var så klart. Så hade det alltid varit. Hon hade aldrig kunnat genomskåda det som var klart. Hon hade varit blind, när alla andra sågo. Hon hade icke trott, när alla andra visste. Hon trodde inte ens, när han själf sade

det. Hon hade försökt hålla honom kvar. Deltagande vänner förebrådde henne, att hon ingen stolthet hade. Hon förstod dem ej. Tala om stolthet med den, som älskar!

De samma, som häpnade öfver hennes brist på stolthet, underrättade henne nu om att han var lycklig. Hon hörde på dem, men hon trodde dem ej. I trots af allt lefde hon i det vansinniga hoppet att hennes kärlek, hennes mäktiga längtan skulle föra honom tillbaka. Det var omöjligt, det kunde inte vara slut.

Enka! Om hon varit enka, då hade hon *måst* resignera. Från de dödas land kan icke en gång vår oändliga längtan draga våra älskade tillbaka, men från de lefvandes finnes en återvändo. Och hon hoppades alltjämt, att han skulle vakna upp ur sitt rus, ur den sinnenas förblindelse, i hvilken han fallit — nej — i hvilken den andra snärjt honom. Hon sörjde honom, som vi sörja de lefvande vi älska, som äro skilda från oss af haf och land och öde. Hon älskade honom — och hon väntade honom.

Men han kom inte. Då förde kärleken och längtan henne till det land, där han vistades. Hon kom dit utan någon plan, endast drifven af denna oemotståndliga trånad att få vara i hans närhet, få se honom, öfvertyga sig om att han verkligen var lycklig — och att hon var glömd.

Hon trodde, att om hon finge denna visshet, skulle hon få lugn. Som det var, kunde det ej fortfara. Detta sönderslitande, fridlösa lif med nerver och pulsar, som flögo i skälfvande väntan på det, som aldrig

skulle komma — det skulle kanske inte döda henne, men det skulle göra henne vansinnig. —

Detta sista medel att få ro, denna visshet, som andra hade, men ej hon, måste hon skaffa sig.

Det var därför hon kommit till den gamla gästgifvaregården. Den villa han bebodde låg ett tiotal kilometer utanför staden. Så nära hade hon ej varit honom på alla dessa år. Men med denna närhet kom ej öfver henne det lugn hon väntat. I stället kom en sammansnörande, bäfvande känsla af verklighet, af fakta och förhållanden. Något hon aldrig känt förut, hon, som alltjämt trott på under. Därhemma, långt borta från denna plats, hade det, som händt, att han öfvergifvit henne för en annan, varit som en elak dröm, under hvilken hon haft känslan, hoppet — det är en dröm — jag skall vakna. Allt hade varit overkligt, utom hennes kärlek, som slutligen skulle besegra allt. Allt var möjligt, allt, utom att ett underverk ej skulle ske. Hur otroligt det låter, var det först här, under det hon satt och stirrade ut öfver den glittrande floden, som hon gjorde sig de frågor andra så ofta gjort i hennes ställe:

— Har jag då ingen stolthet, eftersom jag ännu älskar honom, inte kan glömma, inte kan resignera?

Så med ett utrop:

— Jag längtar, längtar, längtar, men jag vågar inte själf gå dit bort för att öfvertyga mig. Jag ville osedd se dit in för att få veta sanningen. Jag ville, att någon kärleksfull hand förde mig dit, det är så tungt att alltid gå ensam.

Det starka ljuset öfver floden bländade åter hennes ögon. Hon höll handen öfver dem. Ett djupt

vemod hade gripit henne, känslan af ett oändligt medlidande med henne själf, känslan af hennes stora, hopplösa ensamhet.

En liten mjuk barnhand rörde vid hennes. Hon spratt till och såg upp. Det var René.

Han stod bredvid henne, säker på att vara väntad och välkommen.

— Vill madame gå med och se på mina hästar? Alla hästarna i stallet äro mina.

Han smög sin hand i hennes. En känsla af otålighet steg upp inom henne, ett begär att bedja honom lämna henne i fred. Men hon var mycket barnkär, och gossen var oemotståndlig i sin trygga visshet att hon skulle följa med honom. Hvarför skulle hon ej? Kunde hon blott ett ögonblick undfly sina tankar .... De gingo tvärs öfver trädgården utför en liten bakgård, och därefter in i stallet. Han tvang henne att smeka alla hästarna, den ena efter den andra, och talade om för henne hvad de hette.

— Madame får akta sig för Durance, hon bits, men Lisette är mycket snäll och Le Tarasque också. Jag kan köra dem alla. Alla de här fyra. Det är alldeles säkert. Morfar sitter bara bredvid och håller i tömmarna. Kom hit, skall madame få se på min vagn, den där stora, stora, som står där. Han förde henne ut på bakgården. Inne i vagnsskjulet stodo flera åkdon, som tydligen begagnades till skjutsar i grannskapet. Den stora vagn, som René betecknade som sin, stod längst inne. Det var en kolossal, gul målad, afdankad diligens från förra århundradet med sönderslagna fönster och rostiga hjul.

— Vi få ha fyra hästar för den här, annars går det inte. Madame åker väl med mig?

Hon nickade.

Det var hvila för ögonen att komma undan den bländande dagern därborta.

— Jag skall spänna för, om madame vill ha godheten att vänta här ett ögonblick. Var god och sitt på den här stolen!

Gossen härmade fullständigt morfaderns artiga hotellvärdston, men det var med en egen, barnslig, sydländsk charme han bar fram stolen och bjöd henne sitta ned. Det var en söndrig rottingstol, hvilken troligen som kasserad blifvit utburen på gården. Hon satte sig.

René gaf henne inte tid att försjunka i tankar. Han pratade oupphörligt. Han sade sitt »hopp la», »stilla där», med en sådan öfvertygelse om att han verkligen förde fram de ostyriga hästarna vid betslet och band fast dem vid de styfva draglinorna med hjälp af ett segelgarnssnöre, att hon också tyckte sig se dem.

— Nu är det ena paret förspändt. Nu skall jag hämta det andra. Så där ja! Men madame får inte gå för nära Durance. Hon är inte säker, och Le Tarasque slår bakut.

Hon gjorde honom till viljes och låtsade vara ofantligt rädd för de farliga hästarna, som inte funnos.

Han ledde henne förbi dem.

— Nu, madame! Men madame kan inte sitta inne i diligensen. Jag kan inte öppna dörren. Madame får sitta här uppe hos mig på kuskbocken.

Vänta ett ögonblick. Jag skall hämta mitt postiljonshorn och min piska. Så där.

— Hvart skola vi fara, René? sade hon för att säga något. Hennes hjärta, som klappat med flämtande oregelbundenhet, som det gjort allt sedan hon kommit hit, stannade plötsligen, då gossen sade:

— Naturligtvis till Les Roses. Dit fara vi alltid med de resande. Den här veckan ha vi varit där två gånger. Jag känner herrskapet, som bor där, både monsieur och madame och barnen. Jag har flere gånger lekt med dem. Kom upp nu, så fara vi. Madame blir förtjust i Les Roses, det är alldeles säkert. Det finnes intet ställe i världen, där det växer så mycket rosor. Det är därför det heter Les Roses.

Ett smärtsamt, nästan bittert leende drog öfver hennes läppar.

— Ja, hvarför inte! Sittande i denna halfförvittrade diligens, som säkerligen ej på hundra år rullat fram öfver vägarna; — utan hästar — med denne lille oskyldige barnakörsven till postiljon, vågar jag väl i fantasien göra den färd, som jag trånat efter dessa långa år, tänkte hon.

— Kom upp, madame!

— Det är så högt, René.

Han hade suttit däruppe och väntat på henne. Nu kraflade han sig ned igen och visade henne hur hon skulle bära sig åt.

— Det är inte svårt alls. Ni sätter en liten fot där och en liten fot där — och så är ni uppe. Se på mig!

Den gamla vagnen knakade och gnisslade, medan hon steg upp.

— Vous voilà, sade han, i det han klatschade med

piskan och blåste i »hornet» — en liten barntrumpet, troligen köpt på marknaden inne i Tarascon.

Hon visste ej hvad det var som dref henne att säga:

— Du får beskrifva vägen för mig och villan. Jag har aldrig varit där och kommer aldrig dit.

— Ni far ju dit nu.

— Ja, det är sant. Men i alla fall. — Du säger, att du känner dem, som bo där. Du får tala om för mig hvad du vet.

— Det skall jag. Jag vet allt. Nu bär det ut genom porten. Jag får köra mycket försiktigt, för att inte stöta emot med den här breda vagnen. Se hur jag böjer hufvudet för att inte slå emot hvalfvet. Det får morfar också göra. — Så där ja, det gick ju bra. Nu äro vi på Grande Rue. På den här gatan bor konditorn, men det är väl inte värdt att stanna där förr än på hemvägen. Ni längtar väl att komma fram till villan? Gör ni det?

— Ja, det gör jag, René, mer än du kan tro.

Han fortsatte:

— Nu få vi fara långsamt ett stycke. Den här gränden är förfärligt trång och krokig, och nu bär det uppför hela Rue de la Montagne. Och så skarpt nedåt. Det är en otäck sväng den här, men var inte rädd! Det är inte farligt. Jo, om ni inte hade en säker kusk. Ptro, Durance, sakta min vän, så ja! De ligga på, så att det värker i armarna. Men känn sådana muskler jag har.

Han var förtjusande. Hon kyste den lilla bara, solbrända armen med de djupa groparna.

— Nej, man får inte kyssa kusken. Det är inte

tillåtet. Det tycker han inte om. Se'n ha vi bara jämn väg framför oss. Vi fara nu öfver den stora bron. Därborta är järnvägsbron. Det rasslar förfärligt, när tåget far öfver den. Men här får inte tåget gå, bara hästar. Floden är mycket djup. Ni skulle genast drunkna, om hästarna skyggade och vagnen föll i. Men var inte rädd! Jag håller säkert i, och jag är mycket stark.

Han drog i de rödstickade tömmarna, som han bundit fast vid den halfruttnade fimmelstången.

— Så, nu äro vi öfver bron. Nu går det fort. Chaussén här är som ett golf, men så solig. Inte den minsta skugga. Ni får spänna upp ert parasoll, annars blir ni solbränd. Nu kan ni se villan. Är den inte vacker? Och palmerna och rosorna. Ser ni?

— Ja, ja.

— Ni ska' inte sluta ögonen. Om man sluter ögonen, ser man inte något. Har ni länge önskat att få se den här villan?

Hon kunde knappt svara, så darrade rösten.

— Ja, René, länge.

— Då är ni väl glad, att jag för er dit i en sådan fin gammal vagn. Hvad monsieur skall bli förvånad, när han får se en sådan fin vagn köra upp på gården, och ser, att det är jag, som kör, och att morfar inte sitter bredvid. Han känner mig. Sist jag var där, frågade han hur gammal jag egentligen var. Och så mätte han mig med monsieur Sten. Han var mycket mindre än jag, men så är han också bara tre år. Det är ett lustigt namn, Sten, inte sant?

— Han heter också Sten, sade hon sakta — snarare till sig själf än till barnet.

— Monsieur, ja, det vet jag. Det är detsamma som Pierre på franska. De, som bo på villa Les Roses äro utländingar, från det landet, där det finns björnar. Ptro, ptro, sakta, sakta. —

— Är den lille gossen — lille Sten, mörk som du, René?

— En sådan idé, madame! Nej han är alldeles ljus, och blå ögon har han precis som monsieur. Och han är mycket stor för att bara vara tre år. Han räcker mig dit. Och han är också ganska stark.

— Hvad sade monsieur mer till dig?

— Han frågade om jag inte ville gå in och äta kakor. Det ville jag visst. — Och så gingo vi uppför den stora trappan och kommo in i ett så fint rum. Och där satt —

— Nå, René —

— Var inte rädd, det är bara venstra förhästen, som bråkar, men den får jag nog bukt på. Så, Anette, sakta, sakta, min tös!

Barnets joller, som förut roat henne, irriterade henne nu. Hon skälfde af otålighet. Hon förstod, att hvad gossen berättade om villan var verklighet, ej fantasi.

— Bry dig inte om hästarna! Tala om villan, om monsieur, om barnet. — Hvem satt i det där fina rummet?

— Hon naturligtvis, madame. Men hon såg inte oss. Hon satt med ryggen åt dörren och gaf bébé mat. Gjorde jag madame illa med piskan?

— Nej.

— Har madame någon liten bébé hemma i sitt land?

— Nej.

— Inte heller någon stor gosse som jag?

— Nej, nej.

— Det är synd om madame.

— Ja, det är synd om mig.

Det blef ett ögonblicks djup tystnad, endast afbruten af de klatschande pisksmällarna, då René tuktade den bråkige förhästen.

— Tala om mer! — Är hon mycket vacker?

— Ja, det är hon. Han såg upp i sin följeslagerskas ansikte med ett troskyldigt uttryck: Men inte på långt när så vacker som madame.

— Åh — — Nå, när monsieur och du kommo in i rummet?

— Monsieur Sten också.

— Ja visst. — Nå?

— Han var så lustig, monsieur, menar jag. Han gjorde tecken åt mig och monsieur Sten, att vi skulle vara alldeles tysta, och det voro vi. Och så gick han på tåspetsarna fram till madame, och hon hörde honom inte — och då, kan madame tänka sig, — då kyste han henne, för att hon skulle se, att vi voro där. Och hon blef så förskräckt, att hon skrek till. Var det inte lustigt? Men hon var inte ond på monsieur, inte alls. Hon skrattade och kyste honom igen. Och så fick jag gå fram och kyssa bébé på hand. Det var en sådan liten hand, inte större än så. Och jag fick se hur han åt. Han var så törstig, så törstig. Han smackade med läpparna och mjölken rann ned vid mungiporna. Vi sågo alla på, jag och monsieur och monsieur Sten. Och när han ätit sig mätt, sa' monsieur till madame, att jag skulle ha kakor, och hon gick själf efter dem.

— Hvad gjorde monsieur?

— Han tog bébé och lät honom dansa så högt, ända upp till kronan. Bébé tog i kronglasen och skramlade med dem, och det tyckte han var så roligt, att han skrattade riktigt högt. Så gingo vi alla ned i parken, madame och bébé med. Jag och monsieur Sten klättrade och gjorde gymnastik, och monsieur visade oss hur vi skulle bära oss åt. Han klättrade själf. Madame kan aldrig tro hvad han är stark!

— Jag vet det.

— Ja, men han är ofantligt stark. Han bar madame rundt omkring parken, som om hon varit en liten docka. Men när vi gymnastiserade, sågo madame och bébé på. Så blef monsieur så fasligt trött. —

— Det tror jag inte. Hur vet du det? Gick han ifrån er?

— Nej, men han sträckte ut sig på gräsmattan, där madame satt, och lade hufvudet i madames knä. Han ville sofva, sa' han. Om han inte varit trött, hade han väl inte velat sofva. Men sofva fick han inte, för bébé luggade honom i håret hela tiden. Men han blef inte ond. Han bara låtsade, som om han bet bébé i fingret; men han gjorde det inte. Det var madame, som narrade bébé att luggas, det såg jag. Hon lade hvar gång bébés händer i monsieurs hår. Men det gjorde inte ondt. Bébé, som är så liten, kan inte lugga ordentligt, så det käns. Gråter madame? Är madame ledsen? Jag vet hvarför madame gråter.

Hon spratt till.

— Madame gråter för att madame inte har någon liten bébé, ingen liten gosse eller flicka, hemma i sitt land. Inte sant?

— Också därför, René.

— Men det är ingenting att gråta för. Det är lätt hjälpt. Madame Bertier, hon som bor i det stora huset vid torget och är så förfärligt rik, hon hade heller ingen bébé. Och hon var också så ledsen för det. Men så bad hon herrarna på barnhuset, där de ha så många, många små barn, att de skulle ge henne en bébé, och det gjorde de. Och nu är hon så glad. Och flickan åker i den allra finaste barnvagn i hela staden och har ett ejderdunstäcke öfver sig. Ja, det är sant, riktigt ejderdun. De ha så många små bébéer kvar på barnhuset, så om madame ber herrarna, får madame nog också en, som madame kan ta med sig hem. Gör det!

— Nej, René, det kan jag inte. Det skulle inte hjälpa mig. —

— Åh gråt inte, madame! Hvad skall monsieur säga, om madame gråter, när vi komma fram till Les Roses?

Hon reste sig, som om hon fått en stöt för bröstet, och stod ett ögonblick med händerna tryckta mot hjärtat, innan hon åter sjönk ner på sin plats.

Ett starkt ljus upplyste hennes inre värld.

Hvarför hade hon kommit hit ned? Hvad ville hon? Ville hon endast ha visshet? Ville hon endast se honom? Ja, men inte blott det, också något annat — hon förstod det nu, när barnet talade om hennes tårar, som *han* skulle bevittna. Hon ville, *att han skulle se hennes sorg.* Hon hade velat komma in i hans lif med ånger och samvetskval, velat kasta skugga öfver det ljusa hemmet, velat, att hans ögon skulle hvila på hennes af smärtan och längtan förstenade an-

sikte, så att det sedan alltid skulle framträda för honom, pina honom, taga friden från honom.

Hon slöt René häftigt intill sig, som om han kunde rädda henne från att göra detta.

— Åh, René, jag vill inte dit, inte dit, aldrig, aldrig!

— Nu fara vi genom allén. Nu blåser jag i hornet. Blif inte rädd! Åhnej, gråt inte, madame!

— René, René! ropades inifrån hotellet.

Trumpetstöten hade för mormor förrådt hur nära han var.

— Madame kan sitta kvar, medan jag spänner från hästarna och ger dem mat.

Hon satt kvar i den gamla diligensen, i hvilken hon i fantasien gjort den färd hon aldrig skulle göra i verkligheten.

Hon hade fått visshet.

Hennes kärlek, hennes längtan skulle aldrig föra honom tillbaka till henne.

Intet under skulle ske. Han var lycklig. Intet, icke ens hennes egna ögon, hennes egna örons vittnesbörd, hade kunnat öfvertyga henne så som barnets naiva, afsiktslösa, hänsynslösa beskrifning. Hon förstod, att han älskade den nya hustrun så, som han aldrig älskat henne.

Från dödens land finnes ingen återvändo — och förvisso ej från ett sådant lyckoland, som det, där han nu dvaldes. För henne var han död. Det var ett dödsbud hon fått. Men medan hon kände hur hoppet stelnade och dog inom henne, kände hon på samma gång en vemodig, lisande tröst, trösten af att

ha fått denna förfärliga visshet på detta milda, harmoniska sätt.

— Madame!

Det var René, som kommit upp på kuskbocken.

— Har madame gråtit hela tiden, medan jag spänt ifrån hästarna och varit inne hos mormor?

— Jag vet inte.

Den gamle värdshusvärden kom långsamt öfver gården på väg till stallet.

— Hitåt, grand père!

— Är du där, René? Kom ned, så skall du få gå med mig! Men, min Gud, har du fått madame upp på kuskbocken? Hvad är det nu för konster igen? Skall jag banna honom, madame?

— Nej, gör inte det. — Men kanske ni vill hjälpa ned mig nu.

PÅ MUNKARNAS MARK.

Superintendenten på Gotland, doktor Jöran Wallin, hade hållit visitation i Roma kyrka och gästade dagen öfver hos landshöfdingen baron Johan Didric Grönhagen på Roma kungsgård. Biskopen hade för knappt en månad sedan anländt från fastlandet, och detta var hans första personliga bekantskap med stället och landshöfdingen.

De båda herrarna sutto denna solheta augustieftermiddag, Anno Domini 1736, på gräsplanen framför det nyuppförda, prydliga residenshuset. Baron Grönhagen stödde fundersamt hakan mot guldkryckan på den massiva spanskrörskäpp, som han höll i handen. Han var högrest och bredaxlad samt något klumpig och tung till gestalten, med grofva drag, utstående blå ögon och en frisk solbrynt färg. Det robusta utseendet gick föga ihop med den sirliga dräkt han bar, dagen och gästen till ära: en vid och styf, rikt silfverbroderad rock af grått siden, en likaledes broderad hvit sidenväst, spetsmanschetter, knäbyxor, silkesstrum-

por samt skor med spännen. På hufvudet en yfvig, hvitpudrad allongeperuk. Den galonerade hatten låg framför honom på bordet. — Superintendenten däremot var spenslig, finlemmad och något böjd i ryggen. Han hade snarare utseende af den lärde forskare han var på lediga stunder än af den högvördige biskopen. Om han i stället för den svarta prestdräkten och den hvita peruken, under hvilken de små ögonen lyste mildt och vänligt, varit iförd benediktinermunkarnas vadmalsdräkt, skulle man kunnat taga honom för en blid och from munk från det forna Roma kloster.

Landshöfdingen lyfte käppen och pekade med den på sitt nya corps de logis, som han började ifrigt beskrifva.

— Det finnes åtta rum i den nedre, sex i den öfre våningen, alla, om jag så må säga, väl inredda. Dessutom har jag låtit uppbygga de här nedanför på gården liggande flyglarna.

Biskopen knäppte tankfullt på snusdosan, som han höll mellan tummen och pekfingret, och bjöd landshöfdingen en pris. Det var en ståtlig gulddosa med lock af blå emalj, omkransad af en briljantrand och med bokstäfverna F. U. under kunglig krona i juveler. Biskopen hade fått dosan som souvenir af deras majestäter, då han tog afsked från sin befattning som hofpredikant.

Landshöfdingen fortsatte:

— Allt detta har jag låtit uppföra af sten, som blifvit tagen ifrån gamla klostermurar och ifrån den nyligen afbrutna klosterkyrkan här bredvid.

— Jag ser det, svarade biskopen.

Landshöfdingen, som var van vid att höra sig lof-

prisas för allt det han på dessa nio år hunnit göra för Roma kungsgård, kände sig ingalunda belåten. Han visste med sig, att han gjort något stort. Han hade i alla afseenden höjt detta gods, som herrar landshöfdingar på Gotland, allt sedan klostret vid reformationens början blifvit indraget, för det mesta haft och njutit af, antingen i afräkning på sin lön eller på årligt arrende. Han var förvissad om att de, som skulle komma efter honom, ej kunde annat än erkänna sin företrädares oförtrutna flit och möda, och detta till evärdeliga tider, man efter man.

Men den nye biskopen satt inne med gamla tankar. Han gaf dem luft i det han sade:

— En af kyrkans fäder önskade, att han hade fått se tre ting, ibland dem Romam in flore, det är: staden Rom uti dess gamla härlighet. Jag för min del skulle önska, att jag fått se Roma kloster, medan det ännu stod i sin fullkomlighet.

Landshöfdingen rynkade pannan.

— Hvad skulle herr biskopen velat göra i ett sådant gammalt munknäste?

— Jag skulle velat se det för att sedermera lättare kunna göra dess beskrifning, på samma sätt som man vet vara gjordt med klostret Claravallis, Bernhardinernas första säte och ursprung. Emellertid skall jag intet spara att som oftast i nogaste måtto genomse, nagelfara och utmäta alla ännu kvarstående öfverlefvor och grundvalar samt desslikes utforska af de lefvande hvad de utaf sina döda föräldrar och förfäder hafva hört.

Landshöfdingen reste sig.

— Med gamla sägner och skrock kan jag ej för-

nöja, kan däremot visa hur Roma nu ter sig. Lyster det herr biskopen att följa mig uti sommarhuset och se prospekten därifrån på alla sidor?

Biskopen följde sin värd till utsiktstornet.

Golftiljorna på balkongen knakade, då den väldige baron Grönhagen gick fram mot balustraden och lutade sig öfver den.

— Härifrån i rät linie mot norr har jag börjat göra en ny vagnsväg ända bort till Roma sockenkyrka. Jag skall göra den bred, hög, torr och jämn såsom ett golf, med träd besatt och på bägge sidor med breda, djupa diken försedd. Den dag den vägen blir färdig skall bli min lefnads gladaste.

Den här träd- och lustgården har jag planterat. Den är ganska rikligen tilltagen. Träden bära ymnig frukt och bärbuskarna frodas. Där bortom lindbäcken ligger orangeriet, som jag också låtit uppföra och inreda. Där bredvid en kökträdgård, ej stort mindre tilltagen. Inom stengärdet där bortom alléerna ha vi djurgården, hvilkens ända man här icke kan se. Här mot öster tager den kvarstående delen af klosterkyrkan sorgligen all utsikten bort.

— Den gör likväl i det stället en ganska nödig påminnelse om döden och all tings förgänglighet.

— Ingalunda. Där inne är fullt af lif. Och mig synes dess nuvarande nytta öfverträffa dess förgångna ändamål att tjäna till påfvisk gudstjänst.

— Jag har hört sägas, att herr landshöfdingen ordnat kyrkan till fähus. Jag hade tänkt mig den högre och ansenligare.

— Jag har låtit bryta ned hvalfven och öfre delen af kyrkan rundt omkring. Genom sin höjd vardt

den för kall och dragig till det bruk, hvartill den af mig nyttjas. Den uppsättning af kreatur, som nu finnes på kungsgården, är dubbelt så stor som min föregångares.

De båda herrarna gingo den korta vägen fram till klosterkyrkan.

— Stenhuggare och murmästare på Gotland ha i det närmaste kunnat mäta sig med de yppersta på andra orter — Salomos egna ej undantagna, sade biskopen, i det han varsamt lyfte upp från marken en svarfvad, polerad och konstnärligt sammanfogad fönsterpelare. En stor myckenhet af sådan kostelig huggen sten låg på platsen utanför kyrkan.

— Här finnas inga grafstenar, inföll landshöfdingen hastigt. Jag har befallt, att grafvarna ej få röras.

En tung trädörr på massiva gångjärn stängde kyrkan. De båda herrarna gingo in. Hela klosterkyrkan med dess kapell och utbyggnader låg för biskopens ögon. Det var en ståtlig ladugård. I hela sin längd var kyrkan indelad i bås och rum för boskap. Oxar, kor och kalfvar, hö och halm i hvarje vrå. Landshöfdingen hade låtit nedbryta de luftiga, höga hvalfven och i stället för dem låtit lägga ett tak af ohyflade bräder på några klumpiga stockar. Detta låga, raka tak gjorde den härliga kyrkan skum. Luften därinne var genompyrd af en stark ladugårdsdoft.

Biskopen for med handen öfver ögonen för att utestänga åsynen af de idislande och bölande kreaturen. Sedan sin ankomst till Gotland hade han sett otaliga kyrkor i ruiner och förfall, men ingen enda förvandlad till ett sådant fullkomligt och präktigt fähus.

För munkarnas lefverne och den katolska kyrkans

villfarelser kände han den renlärige protestantens och biskopens hela djupa förakt; men han var en lärd man, som under sin vistelse vid universiteten i Greifswald och Jena och på sina långa utrikes studieresor lärt sig att uppskatta och öfver måttan älska gamla byggnader ooh urkunder. Han var forskare och samlare till hug och sinne, och hvad han nu såg grämde honom dubbelt: här hade ej fiendehänder och lågor förstört och härjat, såsom fallet var därinne i Visby, utan sköflandet härrörde från hans egna landsmän, hvilka i sin fåvitskhet och okunnighet trodde sig göra Roma kungsgård präktig och berömd genom att lägga Roma kloster i ruiner.

Landshöfdingen stod framme vid kalfkätten. Han hade vikit tillbaka spetsmanschetterna och lät en af de nyfödda, vackelbenade kalfvarna slicka sin kraftiga, seniga hand.

— Det här har varit en både stor och härlig kyrka, utbrast biskopen. Det synes ännu i detta dess svåra förfall. I mån väl säga, att den är uppförd af de påfviska, men till Guds ära voro dock dessa hvalf spända och dessa pelare resta.

— Här uppe, där grafvarna äro, har jag ej låtit inreda några kreatursspiltor, sade landshöfdingen nästan undfallande.

Den andre var i så stark rörelse, att han ej tänkte på att han förolämpade denne myndige man.

— Man kan kränka de döda, fast man låter deras grafvar vara i ro, sade han skarpt.

Men sedan han sålunda lättat sitt hjärta, var hans häftighet förgången. Han blef nu åter den saktmodige superintendenten och före detta hofpredikanten.

Han ville undersöka ett par stympade pelare och ett kvarglömdt kapitäl, hvilket ej hunnit bli utburet till stenhopen utanför kyrkan, och förde därför varsamt undan en ko, som stod i vägen.

— Kyrkan har varit byggd i liknelse med Kristi kors. Tecken synes till ännu en ingång där i kapellet. Det har varit tre fönster på östra gafveln.

Medan biskopen talade, körde ett högt lass halm in i ladugården.

— Just däröfver har det mellersta fönstret suttit, sade han tankfullt.

Han visade landshöfdingen ett rum invid södra kapellet, som nu begagnades till redskapsbod.

— Här håller jag före, att munkarnas arkiv och bibliotek har varit. Det är en evärdelig skada, att alla böcker och handskrifter, som funnits här, blifvit förstörda.

De båda herrarna stodo nu utanför kyrkan.

Strax bredvid den stora gödselstacken, som låg utmed vestra gafveln, stannade biskopen.

— Här har varit en hvälfder kors- eller omgång på alla fyra sidor, med smala pelare mellan hvart hvalf utåt gården. I denna gången hafva munkarna uti elakt väder hållit sina processioner med monstranser, helgonbilder och reliker, rökverk, krucifixer, fanor, sång och ljus.

Landshöfdingen hörde på med en min, som om hans tankar voro fjärran från munkprocessioner i kyrkan och långt närmare hennes nuvarande innebyggare. Men biskopen lade ej märke härtill. Han fortsatte att resa upp klostret och mana fram munkarna.

— Gården eller platsen midt uti, som var fyrkantig

och om sommaren grön, ägde en art och rätt af asyl eller fristad för dem, som råkat begå något brott i hastigt mod. Uti somliga kloster utomlands har jag sett, att midt uti denna plats varit med konst och händer gjord en afbild af Oljeberget med Frälsaren på knä liggande och de sofvande lärjungarna. Om det så varit här, vet jag ej. I så fall skulle det just varit på det ställe, där stolpe-visthuset eller sädesboden står.

Ett kvittrande svalpar flög öfver biskopens hufvud rakt in i boet högt upp uti kyrkomuren.

— Här är fullt med fågelnästen i de gamla murarna. Se där ett, och se där ännu ett!

Herrarna vände sig om, då de hörde den litet läspande fruntimmersrösten.

Bakom dem stod friherrinnan Magdalena Grönhagen, landshöfdingens andra fru. Hon var mycket ung, såg snarare ut som sin mans dotter än som hans hustru. Det rakt uppkammade och pudrade håret gaf hennes ansikte ett än ungdomligare tycke. Hon hade vackra, bruna ögon och en liten, nästan väl liten, röd mun. Landshöfdingen tog mycket kärligt emot henne.

— Det var vänligt, att du sökte upp oss, Malin. Herr biskopen har haft så mycket att förtälja om munkarna och deras färd, att det nästan syntes mig, som om kungsgården åter blifvit omskapad till kloster och som om jag vore en inkräktare på munkarnas mark. Men då jag ser dig, min vän, visar du mig till min glädje, att jag verkligen lefver under Friederichs och Ulrikas milda spira.

Det var ej att taga miste på, när man såg friherrinnan, iförd den vida, styfva kjolen af ljusröd brokad

och ett hårdt snöradt snibblif i samma färg, trippa omkring på sina högklackade skor.

— Visst var detta ett mäkta rikt kloster i sina dar, sade hon.

Biskopen suckade:

— Det var som andra kloster i världen af igelsläkten, som heter: bär hit, bär hit. De närmaste klosteregorna ligga än i dag för våra ögon. Jag har läst i gamla urkunder om fruktbärande åkrar af mer än hundrade tunnors utsäde, om vidlyftiga blomstrande ängar, långsträckta skogar, betesmarker, trädgårdar, djurgårdar och de skönaste lunder samt om fiskedammar, fem till antalet, liggande i en rad. Förutom allt detta hade munkarna ock i andra socknar sina egor, som utan tvifvel blifvit skänkta och testamenterade till klostret. Alla människor i landet ansågo och vördade det som en helgedom. Den skattades i tiden lycklig, som fick komma in i bröderskapet, men högtsalig efter döden den, som erhöll förmånen att ligga i dess mull.

Friherrinnan spärrade upp ögonen. Hon var köpmansdotter från Stockholm och hade aldrig i sitt lif sett gamla ruiner, förr än hon följde sin man till Gotland. Där hade hon helt naturligt fått den föreställningen om klosterbyggnader och klosterkyrkor, att de förras pelare och ornament lämpade sig fuller väl som prydnader för nya hus och flyglar och att de senare voro de förträffligaste ladugårdar, som tänkas kunde. Hon var synnerligen förvånad öfver att biskopen hade så väl reda på dessa påfviska ting. Månne han kunde vara en papist i själ och hjärta?

Det lugnade henne sålunda, när han sade:

— Om mitt nådiga herrskap läst om våra förfä-

ders vidskeplighet under påfvedömet och sett huru de i lifstiden med gåfvor och i dödsstunden med testamenten till klostren arbetade på förlossning utur skärselden samt genom förment förtjänst och så kallade goda gerningar sökte genväg till himmelen, lära de icke undra öfver att Roma kloster dag för dag och år för år tilltagit i egor och rikedomar.

Det var som om biskopen haft en särskild tillfredsställelse af att uppräkna Roma klosters rikedom för den själfkäre landshöfdingen, hvilken var så stolt öfver hvad i hans tid uträttats.

— Vet biskopen något om den siste abboten?

— Han hette Johan Bonsack. Han såg med egna ögon sin synagoga begrafvas, efter hans tycke med ringa heder. Själf var han den siste, som begrofs i dess jord. Det är otroligt, hvilket makalöst beröm påfvar och biskopar tillagt våra munkar i Roma. Clemens den femte försäkrade Bernhardinerordens abboter och munkar alla de gåfvor och privilegier, som de fått eller kunde få, och befriade dem från tunga utskylder, bannlysande dem, som mot dessa förordningar bröto. Han befallde alla biskopar och församlingsprelater att taga dessa Guds änglar i försvar emot all oförrätt. Ännu flera påfvars bref finnas af innehåll att ingen människa fick röra dem eller tala ett ondt ord mot dem. Man kan således lätteligen förställa sig i hvad ro och goda dagar desse libertiner fingo lefva.

Nu förstod friherrinnan hvilket djupt förakt biskopen hyste för dessa munkar, för hvilkas historia och skrifter han kände ett sådant varmt intresse.

Landshöfdingen förstod, att biskopen var svåra missnöjd med att prestväldets dagar voro förbi. Nu hade

ett annat stånd fått fotfäste på Roma mark, och det skulle veta hålla sig kvar. Han tänkte härpå, när han tog den pris biskopen bjöd honom ur den emaljerade snusdosan. Herrskapet var nu på väg upp till boningshuset. Landshöfdingen förde omsorgsfullt med käppen undan några löf, som lågo och skräpade på den finkrattade gången. Han var en boren ordningsman, det syntes på allt: på de väl ansade och klippta häckarna, på blomstersängarna, som voro utlagda i sirliga mönster, och på hela gårdens tukt och utseende. Det hela bar prägel af att så såg det ej endast ut under vissa fest- och högtidsdagar, utan så såg det ut och skulle se ut sommar efter sommar, år efter år.

Det hade varit en tröttsam dag för hans högvördighet, och han drog sig snart tillbaka till sitt rum. Men landshöfdingen, baron Grönhagen, utbytte festdräkten mot en bekväm nattrock, afhörde sin förvaltares rapporter och gaf order ända till fram emot midnatt.

Strax före soluppgången följande dag, medan biskopen ännu sof, red baronen ut på ängarna och markerna. I dag var han iklädd en grof, grön jaktrock och höga kragstöflar. Peruken hängde hemma på stocken vid toalettspegeln, och det gråsprängda håret föll i några tunna stripor ner under den runda mössan. Han gaf ej längre intryck af att vara Fredrik den förstes högtbetrodde man, landshöfdingen öfver Gotland, utan liknade mera den driftige arrendatorn på Roma kungsgård.

* * *

Det var en vacker, sen juniafton följande år. Landshöfdingens kaross kom rullande på vägen från Visby. Den höge herrn satt själf i vagnen, som han lät hålla vid ingången till alléen. Under vinterns trägna arbetsgöromål inne i staden hade tanken på det ögonblick, då han skulle stiga ur vagnen på denna plats, fyllt honom med stolt tillfredsställelse. Då skulle han för första gången genomvandra den präktiga allé, som från Roma sockenkyrka förde upp mot kungsgården och som nu var fullt färdig. Några dagar förut hade han af sin förvaltare erhållit underrättelse härom, och sedan hade han ej haft någon ro inne i Visby. Friherrinnan och hushållet voro redo att om en vecka flytta ut till sommarresidenset, men landshöfdingen kunde ej afvakta tiden. Allt sedan samtalet med biskopen hade tanken på munkarna retat honom. Biskopen hade under detta och flera följande samspråk i tydliga ord låtit honom förstå, att de haft allt i större mått och härlighet än han och att hvad han, landshöfdingen, lagt till och byggt upp egentligen var ett förfuskande af deras arbete, ja, i de flesta fall en stöld från dem. Han hade fört upp sina hus af deras sten, prydt dem med deras pelare och sirater. Den beprisade ladugården hade han erhållit tack vare dem. Hans orangerier voro täckta med glas från deras kyrkofönster —

Men landshöfdingen tänkte, att en sådan väg som denna hade det ej fallit munkarna in att bygga. Här var han den förste på platsen. Till fullbordandet af detta verk hade han ej tagit den minsta sten från munkarna. Tanken på att han stakat ut vägen öfver

obruten mark och låtit mura den af nybruten sten fyllde hans kraftigt klappande hjärta med stolthet.

Hädanefter skulle han bygga allt så: ej på munkarnas, utan på egen mark. Biskopen skulle ej längre kunna låta påskina, att landshöfdingen lefde af munkarnas nåde, att glansen öfver Roma kungsgård var ett svagt återsken af deras. Han, Johan Didric Grönhagen, var man att kunna gifva ny glans åt detta gamla ställe, bygga upp en ny härlighet däråt och själf därigenom förskaffa sitt namn rykte och ära.

Han hade redan hunnit uträtta mycket på Gotland. Men det var hårda utsädesår, och skörden skulle blott långsamt bringas till mognad. Baron Grönhagen var med all sin trygga säkerhet en man, som tyckte om att se det påtagliga, det, som kan öfverskådas med ögonen, uppfattas med öronen, kännas på med händerna, trampas under fötterna. Det var därför, som allt det han gjort på Roma så innerligt fröjdade honom. Nu, när han långsamt, nästan högtidligt skred hem framåt den månbelysta alléen, njöt han af att känna denna säkra mark under fötterna. Han trampade tungt för att öfvertyga sig om hur fast fyllningen var. Han tog upp från marken en kvarglömd stake och mätte med den dikenas djup och bredd. Han lyssnade och fann med glädje, att vagnshjulen rullade öfver hård grund. Bättre hade ej munkarna kunnat bygga; rakare, jämnare, fastare var ingen af deras vägar, ingen enda. Han skulle visa biskopen denna väg. Härvidlag kunde ej blifva tal om någon annans förtjänst än hans, någon annans ära än hans.

De nyplanterade träden kastade ingen skugga öfver kalkvägen, som låg stickande hvit i det hvita mån-

skenet. Landshöfdingen gick långsamt med besittningstagarens säkra steg. Han hade tillryggalagt det mesta af vägen. Vagnen hade redan kört upp på gården. Landshöfdingen stannade ett ögonblick och betraktade med tillfredsställelse det ståtliga boningshuset med dess långsträckta flyglar.

»Så skiftas all ting på jorden», tänkte han. »Det enas död och undergång är det andras lif och uppkomst. Hafver Gotland uti Roma förlorat ett härligt, dock gammalmodigt munknäste, så ser det nu för ögonen uti samma rum ett nytt palats för herrar och, då lyckan så fogar, äfven för kungliga personer, hvilkets like fåfängt sökes öfver hela landet».

Han satte käppen hårdt i marken och var i begrepp att gå vidare, då han plötsligt fick syn på något, som hängt sig fast vid käppen. Han höll den upp i månskenet för att se efter hvad det var. Käppen hade fastnat i ögonhålet på en dödskalle. Han lossade skallen från doppskon och lade den försiktigt ner på dikeskanten, i det han mumlade: »Denna skall jag i morgon låta dödgräfvaren mylla ner i vigd jord. Hur har den kommit hit?» Han gick några steg vidare; men nu betraktade han marken, som han vandrade öfver. Så stannade han åter. Hans fot stötte mot ett långt, blankt föremål. Det var icke sten och grus. Han tog upp det och släppte det ögonblickligen, som om det bränt honom. En isande fasa flög genom hans ådror. Han hade trampat på ett människoben. Nu såg han, att hela vägen var full af sådana. Hästarnas hofvar hade sparkat undan det tunna gruslagret och blottat dem. Där låg en hand, hvars fingrar sammanhöllos af svartnande senor, och

där en benpipa och där en bröstkorg. — Han började med käppen rota i jorden. Mellan grus och ler fann han kota på kota, skalle på skalle. Det var som om döden sått sitt utsäde med fulla händer på denna mark. Den nya, stolta vägen var fylld med förvittrade människoben.

* * *

Några veckor senare stod landshöfdingens kalesch och väntade utanför biskopshuset i Visby. Kusken hade medfört ett bref, hvari nådig friherrinnan anhöll, att biskopen skulle komma ut till Roma. Landshöfdingen hade insjuknat och led af svåra fantasier; hoppandes hon nu, att biskopen kunde lugna honom, hvilket väl vore.

Den vördige herren satt snart i vagnen, som tungt och rasslande rullade fram öfver Visby gator, förbi de gamla, skrofliga, liksom med järn sargade stenhusen med deras höga trappgaflar; förbi de små låga, svarttjärade träbyggnaderna med de hvitramade fönstren, bakom hvilkas fyrkantiga, gröna rutor de röda blomstren lyste; förbi de små trädgårdstäpporna, som voro fulla af rosor, liljor och doftande kryddor; förbi stora torget och sankt Karin; längs stenmurar och under hvalf, nedför hvilka murgrönan kröp, och så till sist ut genom Österport. Där vände sig biskopen om i vagnen för att betrakta stadsmuren, som här alltid gaf honom intryck af ett moriskt fästningsverk och som tillika med hela det öde, liksom förbrända landskapet påminde honom om en tafla öfver Jerusalem, som han en gång sett. Så fram utåt den soldränkta lands-

vägen, hvars hvita kalkdamm de tunga vagnshjulen hvirflade upp. I början for vagnen längs grönskande fält med brokiga ängsblommor. Längre fram kantades vägen af mjuka kullar, på hvilka rikt blommande hagtornsbuskar klättrat upp. Så förde den genom lågväxt skog, gick på en bristfällig bro öfver en myr och sedan åter längs en lång, ändlöst lång, rak och hvit landsväg, på hvilken dammet yrde och på hvilken solen skugglöst glödde.

Men ju närmare biskopen kom Roma kungsgård dess bördigare blef nejden: kreaturen, som gingo på bete, sågo allt mer välskötta ut, skogarna blefvo allt mera högväxta och lummiga. Nu syntes sockenkyrkan med sitt torn. Från den förde alléen, om hvilken landshöfdingen talat. Vagnen rullade fram på den jämna vägen som på ett golf; biskopen lade särskildt märke till de ovanligt djupa och breda dikena, på hvilkas andra sida gulnande sädesfält lyste i solen. På ett ställe i slutet af den långa alléen körde kusken mycket långsamt. Vägen syntes här ha varit färdig, men åter på en sträcka blifvit delvis upprifven, hvarför vagnen endast med stor svårighet kunde komma fram. En massa arbetare voro sysselsatta med att gräfva upp vägfyllnaden och ur den sorgfälligt upplocka och afsöndra en del föremål. Den lärde mannen kunde med sina närsynta ögon ej urskilja hvad som upplockades. Han såg blott, att det noggrant uppsamlades och att folket, som arbetade, hade ett högtidligt, nästan dystert utseende och tycktes förrätta sitt åliggande med en viss afvoghet.

Biskopen hann ej fråga kusken hvad som var å

färde, innan vagnen svängde in på gårdsplanen och stannade på den nykrattade gården utanför corps-de-logis'et.

Friherrinnan stod på trappan för att taga emot honom. Hennes ögon voro rödkantade och hade ett förskrämdt utryck.

— Jag är oändligt tacksam, att ers högvördighet är kommen. Kanske det ger honom lugn.

— Inne i Visby ha vi försport att landshöfdingen är så svåra sjuk.

— Det är sinnet som är sjukast. Friherrinnan strök med handen öfver ögonen. Gud hjälpe oss!

— När jag för några veckor sedan råkade landshöfdingen inne i staden . . .

— Det var sedan, vid hemkomsten. Han hade blifvet uppehållen därinne längre än han förmodat, och förvaltaren skötte sig på egen hand. Min man hade gifvit order om att strax vid östra gafveln af klosterkyrkan låta uppkasta en stor grop till iskällare, hvilket arbete dock icke ville lyckas —

— Kunde detta så förtryta landshöfdingen, att han däraf . . .

— Ack nej. Men det bar så sorgligt till, att ur gropen utförde arbetarna af förseelse en stor hop af de dödas ben tillika med jord och sten till den nya vägens fyllning. Då han beträdde den första aftonen, fann han dessa ur grafven upptagna lämningar, inblandade i gruset. Och nu ser han munkarna jämt för sig. Han påstår, att de leta efter sina ben, som äro strödda för vinden. Försök att trösta och hugsvala honom. Han har dessa sista dagar ständigt

bedt att få råka herr biskopen, som han tror kan hjälpa honom till frid.

— Jag skall försöka, sade biskopen.

Friherrinnan gick före honom upp på trappan, som ledde till öfre våningen.

Innan hon öppnade dörren till sängkammaren, stannade hon med ett förläget utseende, liksom upptagen af ett hemligt bekymmer.

— Ers högvördighet har ej någon tro på att människor så kunna vredgas och hämnas efter döden? frågade hon. Man kan ej undslippa den tanken att här skett dem stor orätt.

— Jag tror ej, att de gå igen för sina bens skull, svarade biskopen. Hade de makt att störa sin ro, så hade de gjort det redan den stund, då deras klostermurar brötos neder och kyrkan gjordes till fähus. Men som de verkat i lifvet, så verka de ock efter döden, genom öfvertro och vidskepelse.

De gingo båda in i sängkammaren.

Där, i en framför den stora himmelssängen placerad länstol, satt landshöfdingen. Hans afmagrade och hopsjunkna gestalt var insvept i en indisk nattrock; ögonen hade en stirrande, fjärrseende blick, och de magra händerna skälfde oupphörligt. Tjänarinnan, som suttit framme i fönstret vid sin knyppeldyna, reste sig upp och gick ut ur rummet.

Den sjuke tycktes ej varseblifva de inträdande.

Biskopen gick fram och lade sin hand på hans arm.

Landshöfdingen såg upp. Det kom ett flyktigt ljus i hans halfslutna ögon.

— Lämna oss allena, Malin, sade han.

— Hvad sägen, I herr biskop? Sätten Eder där

bredvid, närmare, så att jag får hviska det till Eder. I haden rätt: jag skulle icke ha rört hvad deras var. Nu hafva deras ben blifvit ofredade. Och de äro öfver mig och vilja hafva igen det som tillhört dem — allt, hvart ben och hvar sten. En vill ha sitt hufvud, en ropar efter sina armar. Men de, som banna, äro de värsta. I synnerhet han.

— Hvem?

— Sen I dem icke? Skepnaderna där i munkkåpor och med skallota hufvuden. Jag hör deras trötta flåsande och ledbraket af deras ömkeliga sammanhang. Det är abboten Johan Bonsack, I veten. Han är den värste. Han vill, att jag åter skall resa taket på kyrkan och bygga upp klostermurarna. Men för att jag skall kunna göra det, måste jag ju rifva ner det jag själf byggt upp, det som varit mitt lifs stolthet och ära. De andra kan jag möjligen tillfredsställa, men icke honom. Trettio daglönare äro tillsagda att noga samla ihop benen. Om de ej skulle finna allt, om det möjligen skulle saknas en hand eller en fot, så kan detta väl ej räknas mig till evig fördömelse, herr biskop?

— Jag tror ej att de dödas andar sådant kunna förtryta, ehuru de påfviske dikta sådant om den döde biskop Wilhelm uti Roskilde och flere, sade biskopen tveksamt. Han var ej allt för säker, ville gärna trösta, men kände sig hemsk till mods. Den döende såg så tydligen de skepnader, om hvilka han talade, och munkarna hade alla skäl att gå igen för baron Grönhagen. Biskopen visste hur djupt den nedbrutna kyrkan och de förstörda klosterbyggnaderna förtrutit honom själf. Från platsen, där han satt, kunde han se de

präktiga portalerna på flygelbyggnaderna. Han visste från hvilka delar af det gamla klostret de blifvit tagna. Han såg upp mot takrännan på hufvudbyggnaden. Där satt ett grinande ansikte, liknande det, som fanns på taket af hans egen S:ta Maria i Visby. Det var borttaget från klosterkyrkan på samma gång som taket. Skulle de kräfva allt tillbaka — sannerligen —

Men han var här för att trösta. Det var den andres makt att se, som kom honom att frukta för att det var något att se.

Den döende slog med handen för sig, som om han förde undan något.

— Tala till mig! Säg ett tröstens ord!

Biskopen svarade med mild röst, som han lyckades göra fullkomligt stadig:

— Det är blotta fantasier, endast däraf härrörande, att herr landshöfdingen uti hälsans dagar som oftast tänkt på detta slags folk, bott på deras grund, besökt deras kvarlefvor och många trötta fjät trampat i deras spår.

— Det är sant. Hvad vilja de mig? Jag har älskat detta ställe som de; jag har sökt förkofra det som de. Men nu säger han, att jag förgripit mig på det de lämnat efter sig åt efterkommande att vårda, och att andra i sin tid skola förgripa sig på mitt — det jag byggt upp och lämnar efter mig.

— Intet blir bestående. Allt är förgängligt.

— Han säger, att det jag uppbyggt skall snart ligga förfallet och i vildmark. Hönsen skola hafva sin bostad i mina flyglar, likasom oxar och kor haft bostad i hans kyrka. Ingen skall vårda sig om mina trädgårdar — af orangeriet därborta skall ej finnas

ett spår. Häckarna skola vara utgångna, gärdena upprifna. Ingen skall nämna mitt namn till berömmelse, utan man skall nämna mig såsom den, hvilken ref neder hvalfven i kyrkan, förstörde det munkarna uppbyggt och gräfde upp deras ben ur vigd jord. Där stå de igen i sina hvita kåpor med de spetsiga kapuschongerna dragna öfver dödskallarna. Långa, långa rader. Sen I dem icke? Där är abboten med sin staf. Han skakar den under ögonen på mig. Han säger, att denna gård skall så förfalla, att mina snara efterträdare ej skola värdigas bo där. Hören I icke hur han fördömer och kräfver räkenskap? O herr biskop, kunnen I icke bygga upp Roma kloster så att det står! I som veten hvarest hvarje sten fanns, hvarje pelare stod! Resen åter upp klostermurarna och spännen hvalfven öfver kyrkan! Om det blir gjordt, skall måhända mitt bestå —

Biskopens ansikte ljusnade.

— Herr landshöfdingen skall ej gräma sig öfver detta. Det skulle vara till föga gagn, om Roma kloster i verkligheten åter blefve upprest och munkvälde och munkemörker åter vidtoge. Men den ära, som munkarna tillkommer för det verk de här lämnat efter sig och hvilken ära herr landshöfdingen törhända förminskat och skattat lågt, den vill jag gifva dem. Jag skall söka bygga upp Roma kloster med ord och likaledes noga beskrifva denna kungsgård, på det att, om så illa vore det munkarnas spådom dessrörande skulle gå i uppfyllelse, kommande tider må få klar insikt af det verk herr landshöfdingen här har öfvat. Ty det som bygges upp af ord, det kan stå, när murar och hvalf fallit i ruiner och när släktled efter

släktled, som efter hvarandra trampat samma jordtorfva, ligga hvarftals därunder.

Landshöfdingens trötta hufvud sjönk ned mot bröstet.

— Och de som köpte sig förmånen att ligga i klostrets mull och hvilkas ben blifvit strödda för vinden, suckade han, i det han grep efter biskopens hand. Läs välsignelsen öfver dem, herr biskop, för min själafrids skull! Signa dem väl, så att de få ro och lämna mig i ro!

Biskopen tvekade ett ögonblick, reste sig så långsamt upp och sträckte ut den hvita handen, som han brukade göra det i kyrkokoret i Visby. Öfver de osynliga skarorna och öfver den döende mannen, som allena såg dem, läste han med skälfvande, högtidlig röst Herrans välsignelse. —

HVARFÖR?

Jag hade en lång stund stått framför porträttet med en irriterande känsla af att ha känt personen det föreställde, fast jag för ögonblicket ej kunde påminna mig hvar jag sett detta förtjusande ansikte med de strålande ögonen, hvilkas skiftande uttryck jag så väl mindes. På detta kabinettsporträtt, som i en enkel elfenbensram stod litet afsides från de andra fotografierna, sågo ögonen rakt fram med en nästan förklarad blick af lycka, som om målet legat nära, kunnat gripas med händerna. Så mindes jag dem ej; däremot hade jag sett dem gnistrande af öfvermod — sett dem med något drömmande, fjärrskådande i blicken — med något förskrämdt i uttrycket — sorgsna — förtviflade.

Porträttet föreställde en hvitklädd, spenslig flickgestalt med regelbundna och fina anletsdrag, upplysta af ett par något närsynta ögon.

Möjligen är det blott en tillfällig likhet med någon jag mött under mina många resor, tänkte jag. Men ju mer jag såg, dess tydligare mindes jag henne. En fläkt af sydländsk luft med orangedoft och hafsbris liksom strök mig förbi. Ur ett blått, solbelyst haf

höjde sig en ö — ett sagoland — med milslånga lunder af citron- och apelsinträd, följande kuststräckans konturer, landtgårdar, byar och städer på lavagrund vid den snötäckta vulkanens fot — grekiska tempelruiner — höga palmgrupper — yppiga vilda klängrosor, som slingrade sig utför stenbrottens afsatser. Personligheten kom allt tydligare fram mot denna bakgrund: jag såg de snabba, graciösa rörelserna och hörde den lifliga rösten med dess sjungande tonfall. Namnet skälfde på mina läppar — ett ögonblick. —

Det tog i dörren. Jag vände mig hastigt om: det var min värdinna, som kom in. Också hon var en bekantskap från en resa. Vi hade för ett tiotal år sedan råkats vid en tysk badort och ömsesidigt lofvat att söka upp hvarandra därhemma, om omständigheterna skulle föra oss i hvarandras närhet. Nu hade jag på återfärden från en resa i Norge kommit till den stad, där fru Melby bodde, och genast nästa förmiddag sökt upp henne. Men synbarligen var visittimmen för tidig; jag hade redan väntat en kvart i hennes förmak, då hon trädde in. Först då jag hörde klockan slå ett, märkte jag, att tiden hade flugit otroligt hastigt, under det jag, fördjupad i tankar, stått vid fönstret och sett ut öfver den klara, ljusa insjön, öfver hvilken en bro ledde till ön med dess rödmålade hus och dess hvita kyrktorn, inbäddadt i den friska, nordiska grönskan.

Jag spratt till, då dörren öppnades. Jag var med mina tankar så fjärran från detta rum, hade så fullständigt glömt, att jag väntade och hvem jag väntade på.

— Välkommen, kära fru Rode.

Fru Melby hade på dessa åtta, nio år, som vi ej råkat hvarandra, blifvit helt grå: det var den enda skillnaden. Hennes ansikte eller snarare dess uttryck, hörde till dem, som åren ej förvandla, utan förandliga. Hennes hjärtliga hälsning försatte mig så plötsligt tillbaka till tunga, ansvarsfulla dagar i främmande land, under hvilka denna röst på mitt eget språk talat hoppgifvande och tröstande ord, att de senare minnen jag nyss försökt fasthålla fullständigt trängdes undan — —

Det var först, när fru Melby tog porträttet från det lilla bordet, där jag vid hennes inträde ställt det, och flyttade det öfver till dess gamla plats på den antika byrån, som jag åter kände intresset vakna och frågade:

— Hvem föreställer det här?

Det dröjde ett ögonblick, innan svaret kom — och det hade ett hastigt och dämpat tonfall, som om hon talat om någon, som legat farligt sjuk i nästa rum.

— En ung flicka, som stått mig mycket nära, Dagny Selmer.

— Åh, Dagny Selmer! Ja, ja.

I detsamma jag hörde namnet, lyfte sig dimman, och jag kom ihåg allt, ända in i de minsta detaljer.

Jag svarade förströdt på fru Melbys fråga rörande mitt lif, sedan vi skilts. Bilden formligen hypnotiserade mig och tvang mig att endast syssla med den.

— Förlåt, men kan ni säga mig hvad det blifvit af henne, af Dagny Selmer.

Fru Melby svarade med en annan fråga:

— Kände ni henne — har ni råkat henne? Och hvar?

— På Sicilien för fem år sedan.

— Var hon också där? Stackars Dagny!

Åter såg jag på porträttet med dess lyckliga, strålande uttryck. Det låg något lyssnande i det lilla framåtböjda hufvudets ställning; det var, som om hon kunnat höra hvad vi hade att säga om henne.

— Hvad intryck gjorde hon på er? frågade min värdinna. Tala om för mig hur hon var därnere, allt, allt, så är ni snäll!

— Det var den besynnerligaste flicka jag någonsin råkat, svarade jag. Hon hade ensam stannat kvar i Taormina, under det hennes ressällskap återvändt till Neapel och Rom. Hon bodde på hotellet, när vi kommo dit; och man talade genast om för oss, att där var en landsmaninna. Vi voro naturligtvis ej så litet nyfikna på henne; en ung, vacker svenska, ensam på ett hotell, långt ifrån sitt hem och sina närmaste — det smakade ej så litet af äfventyrerska; och vi beslöto oss för att ej låtsa om landsmanskapet, åtminstone inte tills vidare. Jag hade ett par unga flickor med mig och ansåg mig därför tvungen att vara särskildt kritisk. Och det var jag också, tills hon som en hvirfvelvind kom in i rummet och tog mig med storm. Jag blef tagen så där oemotståndligt, ni vet, som det händer en någon gång i ens lif, då man förlorar förmågan att döma klart och praktiskt och att räkna med yttre prosaiska förhållanden. Det får ländа mig till ursäkt, att jag var helt stämningsmänniska därnere. Här hemma hade jag troligen sett henne mera nyktert.

— Det tror jag knappt — det gjorde inte en gång

jag, som är mycket äldre och hade så många skäl att vara kritisk. Jag sörjde öfver att hon var sådan — men jag insåg, att just sådan som hon var — — Såg ni henne mycket, mycket exalterad?

— Inte då, inte den första dagen; tvärtom, jag mins så väl, hur hela hennes uppträdande harmonierade med hennes utseende. Sådan, med denna sordin öfver det vibrerande strängaspelet såg jag henne aldrig mer. Hon kom ut till oss på terrassen i månskenet och berättade något, som synbarligen gripit henne djupt, på ett sätt, så att det äfven grep oss. Det låter helt enkelt, när det blott relateras; det blef till ett helt litet poem, så som hon berättade det. Det var just under karnevalen; på förmiddagen hade hon varit ute i staden i sällskap med några bekanta från hotellet, en sjuk rumänier och hans unga hustru samt en österrikisk kapten, hvars ihåliga lungsotshosta just hördes ut till oss från rummet midt emot, under det hon talade. Hon beskref för oss den lilla staden, som vi ej ännu sett, särskildt den långa hufvudgatan, hvarest det den dagen varit ovanligt lifligt. De hade mött den ena skaran af maskerade människor efter den andra — sjungande och musicerande, hojtande och larmande grupper. Plötsligt hörde de på afstånd tonerna från en musikkår och sågo ett långt tåg närma sig. De stannade på en af trappafsatserna vid ett gammalt hus för att låta tåget gå förbi och i ro kunna iakttaga det uppsluppna karnevalsskämtet. Tåget företräddes af en musikkår, som blåste en marsch. Dagny och hennes sällskap sträckte på sig för att tvärs igenom den skara af bruna och trasiga barn, som utgjorde förtruppen, få syn på kosty-

merna i tåget, som kom närmare och närmare, långsamt och högtidligt. Det föreföll ej mycket brokigt, utan tog sig snarare dystert ut. Först kommo några egendomliga skepnader i långa, svarta dräkter med hufvud och ansikten höljda i ett slags kapuschonger, i hvilka stora, med hvita band kantade hål voro lämnade för ögonen; därefter några munkar med tända vaxljus, sjungande en entonig sång, som messingsinstrumenten öfverröstade. Sist, på en bår buren af fyra bland de kåpklädda männen, syntes en likkista, på hvilken locket ej var påskrufvadt. — Det var en begrafning.

När tåget kommit midt för trappan, där de stodo, lyfte de båda herrarne, enligt katolskt bruk, på hattarne, under det rumänierns ansikte blef allt blekare och blekare och österrikarens torrhosta ljöd genom sorgemusikens toner. De stodo med nedböjda hufvuden — döende, som hälsade på döden. Längre fram på gatan skymtade utstyrda karnevalståg — och samma bländande solljus lyste öfver allt och alla.

Dagny lade handen öfver ögonen som för att utestänga synen.

— Det hade varit ett ämne för — hon nämde en af våra lyriska stämnings- och känsloskalder — den där scenen på trappan, sade hon slutligen.

Om jag kunde berätta det som hon, skulle ni förstå hvilket intryck det gjorde på mig — ni hör ju, att jag inte glömt det än. — Hela aftonen såg jag framför mig den dystra begrafningsprocessionen mellan karnevalstågen.

Under det hon, som varit så gripen af stämnin-

gen, att hon försatt andra in i den genom blotta orden, tonfallet — som lagt så mycket i --

Med ett: 'Jag vill inte tänka på det mer — man skall inte grubbla på dystra och sorgliga saker, bara söka förströ sig', gick hon fram till balustraden och ställde sig att betrakta Etna, i det hon i förbigående med ett skälmaktigt leende sade till herr Arian, rumäniern:

— Är det inte löjligt att tänka, att det alltid brinner i hufvudet på den där istappen?

— Han kunde inte motstå tonen och leendet — hvilken man skulle väl kunnat det? — utan steg upp och gick fram till henne. Hon var som förvandlad utan någon öfvergång: en helt annan människa, liflig, uppsluppen nästan till öfverdrift. Hon retades med honom, gjorde narr af honom och lät honom säga de mest otroliga artigheter, synbarligen utan den ringaste tanke på hvilket intryck hennes uppträdande skulle göra på oss, utan det minsta försök att hemlighålla eller öfverskyla sitt koketteri. Man nästan tvekade att kalla det koketteri: det var så öppet och på samma gång så litet naturligt, så forceradt. Och det var som om hon koketterade, icke för att behaga, utan för att sysselsätta och förströ sig. — Hon gjorde inte endast då, utan allt igenom, intryck af något hetsadt, förföljdt. Hon gaf sig ingen ro, hvarken kroppsligen eller andligen. Hon kunde inte sitta många minuter på samma plats; än måste hon ner i staden för att köpa det ena eller det andra, som aldrig fanns (Taorminas bodar äro mycket primitiva); än gjorde hon långa promenader — om ensam eller i sällskap, var henne öfver hufvud taget likgiltigt; än begaf hon sig

ner till stranden, lånade en båt och rodde ut på hafvet. Samma oro visade sig i alla hennes sysselsättningar och intressen.

— Stackars min flicka, sade fru Melby sakta.

— Hvad hon var märkvärdigt talangfull! Men det var ingen ihärdighet, ingen ro öfver det hon företog sig, åtminstone inte de dagar jag såg henne där nere. Än spelade hon ett stycke af Grieg, under det herr Arian hängde öfver pianot och vände noterna; än sjöng hon en siciliansk fiskarevisa, som hon snappat upp; och när vi så skyndade oss ner för att höra henne, satt hon redan på terrassen med sin akvarellåda och höll på med en skiss — som hon lämnade halffärdig för att plocka vilda blommor till middagsbordet. Jag har aldrig sett något så fulländadt konstnärligt som hennes sätt att ordna dessa blommor. Taorminas mångskiftande, exotiska flora lämnade visserligen ett utmärkt material; men hur hon visste behandla det! Det låg en oändlig poesi öfver de blommor som blefvo sammansatta af hennes hand —

Fru Melby nickade.

— Det kan jag föreställa mig, när jag minns hvad hon gjorde af våra enkla ängsblommor.

Så full af hugskott hon var — en sådan stämningsmänniska! I Taormina finnes en härlig gammalgrekisk teater i ruiner; den ligger högt på en bergssluttning med underbar utsigt öfver haf och nejd. Ni skulle sett henne en afton, då hon i antik dräkt trädde fram ur en af nischerna i de där ruinerna! Jag skall aldrig glömma det. Det var en flammande solnedgång öfver Etna; hafvet glänste som i eld, och de sista solstrålarne belyste henne, där hon stod i den

hvita klädningen med det rödbruna, luftiga håret högt uppbundet och sammanhållet af ett bredt guldband. Hon var bedårande. — Eller den gången, då hon under de blommande mandelträden nedanför terrassen ställde till fest för bybarnen och gaf hvart och ett af barnen ett guldmynt till minne! Jag skämtade med henne öfver hennes »rikedom», och hon svarade med ett underligt leende: »rik, nej — jag gör det bara för att söka öfvertyga mig att det *finns* lyckliga människor i världen: men det finns det inte — möjligtvis små, små barn — som de där — —. Eller den aftonen, sista karnevalsdagen, då hon lät en af sina många beundrare nere i staden inbjuda sig och oss och några andra hotellbekanta till en bal, som en förening ställt till i en liten primitiv lokal! Hon dansade vildt hela aftonen och formligen gnistrade af lif och lust — koketterade för apotekaren, förvred hufvudet på Cataniastudenterna. Jag minns också, att när jag, efter hemkomsten från balen, gick in i hennes rum för att hämta henne ut — vi sutto och pratade i det härliga månskenet — då satt hon där inne i mörkret och grät, som om hennes hjärta velat brista. Hon var, som sagdt, fullkomligt oberäknelig: midt under det lifligaste samtal, under hvilket hon själf var den gladaste, kunde hon plötsligt gå sin väg utan ett ord till förklaring, som om vi djupt sårat henne; vi kunde aldrig fundera ut på hvad sätt.

Hvad som på mig isynnerhet gjorde ett egendomligt intryck, var hennes starka, häftiga antipatier och sympatier. Hon fick ibland på en gång den fruktansvärdaste aversion för någon af de nykomna gästerna i hotellet; hon kunde inte tåla den karlens utseende,

det fruntimrets ögon, den flickans sätt att hålla ut lillfingret, när hon åt, den personens organ, den andres skratt; hon blef hjärtängslig, när hon hörde det skrattet — och så gick hon plötsligt upp på sitt rum och stannade där, tills personen i fråga rest, eller också skaffade hon sig en annan plats bakom en af matsalens många pelare för att slippa se eller höra »otäckheten». Lika häftiga voro hennes sympatier, som för mig till exempel.

— Det känner jag till, utbrast fru Melby.

— Hon påstod, att hon känt sig dragen till mig från första ögonblicket. Hon visade det en förmiddag, då vi voro ensamma uppe på teatern. Vi sutto på ett par kullfallna pelare däruppe, alldeles bredvid hvarandra. Det blåste den dagen kyligt från hafvet; jag tog min schal och svepte omkring henne. Hon föll på knä, tog min hand, som låg öfver hennes skuldra och smekte den, kysste mig upprepade gånger samt brast till sist i häftig gråt, i det hon hviskade: »ack, håll af mig litet, smek mig, som ni smeker de andra flickorna! Jag är så ensam; jag har ingen som bryr sig om mig — ingen — och jag är så olycklig, så förtviflad.»

Jag kan ej säga hvad detta våldsamma utbrott skrämde mig och berörde mig obehagligt. Jag hade så helt nyss från mitt fönster hört henne skratta och prata på det mest uppsluppna sätt med rumäniern och hans hustru, och jag tänkte ovillkorligen: när spelar hon komedi, nu eller då? Det kom öfver mig en känsla af att inte allt stod rätt till, en ängslan för att denna unga, ensamma flicka hade ett förflutet att förtro mig, som det var angenämare för mig att inte veta.

När man haft mycket ansvar i sitt lif, vill man helst slippa bekymmer för tillfälliga bekantskaper. Jag kände mig på samma gång dragen till henne och frånstött af henne, och jag fann ej något annat att säga än:

— Fröken Dagny, för all del, lugna er — var inte så exalterad!

Hon spratt till och såg på mig med ett ångestfullt uttryck i ögonen.

— Tycker ni jag är mycket exalterad? Är jag mycket olik andra unga flickor? Åh, om ni visste hur det käns, när någon säger mig det, eller när jag tror att någon tycker det! Jag tycker så ofta själf, att jag inte är som andra; och det är det, som gör mig alldeles förtviflad. Har ni aldrig råkat en ung flicka sådan som jag?

Hon grät inte mer; men hon höll mig krampaktigt fast.

Jag försökte slå bort det i skämt.

— För det första är ni mycket talangfull, mer än de flesta unga flickor; det är genast en skillnad. Och så är ni mycket varmhjärtad och en impulsmänniska — det är inte heller alldeles vanligt. Ja, jag tror verkligen att ni är olik andra unga flickor. Men jag har svårt att bedöma det; jag känner er ju så litet eller rättare sagdt inte alls.

— Jag skall tala om för er, utbrast hon ifrigt. Innan jag hann hejda henne, hade hon berättat, att hon var född i Antwerpen af svenska föräldrar, att hon knappt känt sin mor, som dött, när hon var helt späd, och att hon var enda barnet.

— Talade hon inte om sin far?

— Jo, nästan uteslutande om honom. De hade

varit allt för hvarandra — allt, allt! Det fanns inte en sådan människa som han i världen. Han hade uppfostrat henne, lärt henne det hon kunde. Han var ovanligt musikalisk och hade en härlig röst; det var han, som varit hennes lärare i musik och målning. Han var en äkta konstnärsnatur, fint bildad.

Jag frågade om han var konstnär.

— Nej, köpman. Ah, om ni känt min far — ni hade blifvit intagen i honom, ni, som alla. Och om ni känt mig då, innan — då var jag olik andra unga flickor bara däri att jag var gladare, lyckligare, sorglösare.

— Lefver inte er far?

— Nej. Jag förlorade honom, när jag var sjutton år. Sedan dess har jag aldrig haft en lycklig stund och får aldrig heller. Det är en olycka, som jag aldrig kan öfvervinna, aldrig glömma. Ni kan inte tänka er hvad han var för mig. Det har aldrig funnits ett förhållande mellan far och dotter sådant som vårt. Det är min historia, hans död. Åh! Numera har jag mitt hem hos min mors syster i Sverige, nere i Skåne, eller, rättare sagdt, det hetes, att jag har mitt hem där. Jag bor där, när jag är i Sverige; men det är jag så litet som möjligt. Ni kan inte tänka er hvad småstadslifvet och småstadstankarna göra mig tung och ängslig: när jag varit hemma några veckor, har jag ingen ro, förr än jag kommer bort och ut. Den enda fördel jag har är, att jag äger så pass mycket, att jag är oberoende och kan göra hvad jag vill. —

— Och reser ni alltjämt ensam som nu?

— Nej. När min far dog, flyttade jag som sagdt till min tant; förlidet år bodde jag hos släktingar i

London. Det här sista året har jag tillbragt ett par månader hemma i Sverige. Så fick jag ressällskap till Italien med en dansk familj. Jag kände, att jag egentligen skulle rest tillbaka med dem; men jag blef så tjusad af Taormina, att jag stannade kvar. Här har jag haft ro ovanligt länge, nästan en månad.

Om jag kunde beskrifva det hjärtslitande småleende som åtföljde orden! Så fortsatte hon:

— Jag blef så nervös af mitt ressällskap den sista tiden, att jag var lycklig, när de begåfvo sig af och jag blef ensam.

— Ni borde inte vara här ensam.

— Hvarför inte? Jag försäkrar er, att jag fullkomligt kan sköta mig själf. Kunde jag inte det, så tog man nog hand om mig; och i alla fall — det är så litet viktigt hvad som händer mig. Tro mig: det allra bästa för mig vore att få dö, falla ner nu, som jag sitter bredvid er. Jag försäkrar er — det allra lyckligaste.

— Hur kan man säga något sådant? svarade jag irriterad. Ni känner det så, därför att ni inte har någon allvarlig sysselsättning att ägna er åt, utan efter allt att döma lefver ett egoistiskt och innehållslöst lif i trots af alla resor och förströelser.

— Säg mig något jag duger till — ett arbete, som kan fängsla och intressera mig och få mig att glömma — och jag skall välsigna er till min sista stund. Hon kramade hårdt min hand, som hon höll i sin.

— Det kan aldrig en annan säga. Det måste man ge sig själf. Jag menar arbetslusten och ihärdigheten och viljan. Men när man, som ni, fått så

många gåfvor, bör man blygas att inte lägga sitt till, — lägga till det man inte fått till skänks.

— Ni kan lika gärna sätta mig uppe på Etna och bedja mig sysselsätta mig med slöjd eller handarbete, medan jag väntar på en eruption. När man lefver på en vulkan, kan man inte lefva för någon eller något.

— Det göra vi väl till litet hvar. Men *medan* man väntar på utbrottet.

— Vet ni hvad ångest vill säga? frågade hon plötsligt.

Jag nickade. Jag ville ej tala om mig själf och undvek det genom att säga:

— Ni är ju ännu så ung. Hur gammal är ni egentligen?

— Tjugotre. Det är väl inte ungt.

— Jo. Ni har ju hela lifvet framför er. När kärleken kommer —

Hon ryckte till: Bed för mig, att den inte må komma! Om den kommer, är jag förlorad — på det ena eller andra sättet. Men den skall inte komma.

Jag låtsade, som om jag ej hörde:

— Med kärleken komma plikterna och intressena och innehållet i lifvet — med mannen, som man älskar och ser upp till och sträfvar att följa, med de små barnen —

— Aldrig, aldrig för mig! Jag är inte som andra unga flickor. Om ni visste —

— Ni sade ju, att ni talat om för mig er historia.

— Det var inte sant. Det är något, som jag inte talat om.

Detta något fick jag aldrig veta.

Följande dag reste vi. Sedan dess har jag aldrig mött henne, aldrig ens hört talas om henne; men hon har ofta varit i mina tankar. Vet ni, hur det slutade?

— Ja.

— Säg mig först hur stod hon er nära? Var hon en släkting till er?

— Hon var min sons fästmö.

— Åh, kärleken kom ändå, som jag förutsade.

— Ja — stackars Dagny! Och när den kom, när hon inte mer kunde fly —

— Ni får inte glömma, att jag känt henne, sade jag, i det jag lade min hand på fru Melbys arm, att jag haft och fortfarande har ett djupt intresse för henne, att det ni talar om för mig är ett förtroende, som jag skall respektera och som aldrig skall skada henne hvad det än må vara.

— Ni har rätt. Det jag har att säga, kan inte skada henne. Jag förstår nog, att edra förmodanden rörande hennes »hemlighet» gingo i samma riktning som mina gjorde i början. När jag först fick höra, att min son fäst sig vid en ung flicka, som förde ett fullkomligt självständigt, självrådigt lif, som reste ensam, var excentrisk, — kort sagdt, allt det där ni nu talat om, trodde jag liksom ni, att det låg något bakom; och det gjorde det också, fast icke i den mening vi trodde. Det måtte varit strax efter hennes sammanträffande med er, som hon vistades i Rom i samma familjpensionat som min son. Han idkade arkeologiska studier där nere. De voro mycket tillsammans, som ni vet man är det i utlandet, besökte museer och kyrkor och gamla Rom, gjorde utflykter tillsammans med andra skandinaver och långa promenader ensamma. Han

blef genast förtrollad; och genom hans bref förstod jag det snart. Jag förstod det, långt innan han i några osammanhängande rader underrättade mig om att han friat till henne och fått afslag och att hon, när han ej velat nöja sig med ett nej »sans phrases» hastigt lämnat Rom, »flytt från honom», som han uttryckte sig. Han följde efter henne till Florens, dit han af flera skäl förmodade, att hon rest. Hon hade varit där, men lämnat staden samma dag han kom; troligen hade hon fått reda på hans ankomst. Det var inte det enda försök han gjorde för att återfinna henne; men allt var förgäfves. Hon hade gifvit honom ett så bestämdt afslag, att han ej kommit sig för att fråga efter skäl; det hon gifvit honom, att hon aldrig tänkte gifta sig, ville han ej nöja sig med. Han trifdes emellertid ej längre i Rom den ständiga tanken på henne, längtan efter henne — ni förstår hur man kan längta efter en sådan varelse — oron för allt, som kunde hända henne, oförsigtig och impulsiv, som hon var, — allt detta drog hans tankar från arbetet. Fram på våren begaf han sig på hemvägen.

Han tog vägen öfver Antwerpen. Han har aldrig velat erkänna, att det var för att skaffa sig reda på Dagnys familjeförhållanden; han påstod, att han alltid blindt trott på henne. Men det vet jag, att hans kärlek och längtan tilltogo, när han fann alla hennes uppgifter, de samma hon lämnat er, bekräftade. Fadern hade varit en mycket ansedd köpman, hans hustru en förtjusande kvinna, deras hem en samlingsplats för konstnärliga och litterära intressen. Den unga dottern hade lämnat det bästa intryck efter sig: ingenting annat än godt och fördelaktigt fans att säga om henne

Fadern hade de sista åren varit mycket sjuklig och sällan eller aldrig visat sig ute. Det var kritiska tider; hans affärer hade till följd af några misslyckade spekulationer försämrats. Oron öfver att hafva iklädt sig förbindelser, som han ej skulle kunna infria, gjorde honom sjuk. Den unga dottern hade varit exemplarisk, velat ensam vårda honom och ej lämnat honom ett ögonblick. Ett rykte, som utspreds, att den sjuke i ett anfall af förtvifian öfver de förluster firman lidit själf förkortat sitt lif, blef aldrig bekräftadt, utan vederlades tvärtom af det faktum att affärsställningen efter hans död befanns vara god; talet om de stora förlusterna hade synbarligen varit öfverdrifvet. Så snart Dagny hämtat sig från den sjukdom, som hon till följd af öfveransträngning och sorg ådragit sig, hade hon flyttat till Sverige till moderns släktingar.

— Det dröjde öfver ett år, innan Axel och hon åter råkades. När det skedde, präglades deras möte af samma romantik, som hvilade öfver alla Dagnys öden och som kom henne själf att säga: »inte vågar en författare komma med något sådant här — det händer bara i verkligheten —»

Axel visste, att hon på senare tiden bott hos vänner i Antwerpen, men nyss lämnat staden och begifvit sig på hemvägen. Det var således ej alldeles slumpvis, som han vid en station i Tyskland mötte henne och bad att få göra henne sällskap åtminstone några timmar. För henne var det däremot en fullkomlig öfverraskning; och det dröjde några ögonblick, innan hon hämtat sig och blifvit sig lik, som hon varit, då hon gaf honom sitt afslag. Snart sutto de midt emot hvarandra, han fullt besluten att hålla

henne kvar för alltid, när han nu ändtligen funnit henne, hon orolig och osäker, endast sökande slippa undan alla förklaringar.

Plötsligen stannade tåget med ett häftigt ryck. Gälla hvisselsignaler ljödo från lokomotivet, de hörde förvirrade rop och skrik: en sammanstötning med ett tåg, som från en bibana rusat in på deras spår, tycktes oundviklig. Några sekunder, som förekommo dem oändligt långa, sutto de och väntade katastrofen.

— Är du rätt att dö? sade han till Dagny, som satt orörlig och såg på honom med ett strålande, nästan förklaradt uttryck i ögonen.

— Nej! O, att få dö här *hos dig* — inte ensam — så! sade hon hastigt, i det hon slog armarna om hans hals och smög sig till hans bröst. Han drog henne till sig, närmare, närmare, och de sutto så orörliga, beredda på döden — tills en stöt, som var långt lindrigare än de väntat och som lämnade deras vagn fullkomligt oskadd, sade dem, att faran var öfver. Hon försökte genast i dubbel bemärkelse draga sig tillbaka; men det var för sent. Han visste det enda han brydde sig om att veta: att hon älskade honom. När hon sade honom, att det var långt mer, som han borde ha reda på — om hennes far, om hans död, om henne själf — svarade han, att han hört, att fadern beröfvat sig lifvet och förmodade, att så varit förhållandet. Hon bejakade det och ville tala om något ytterligare, men han tillät det ej: han ville ej höra på henne.

— Vi skola inte röra vid det förflutna, Dagny, inte tänka på det, inte tala om det. Jag förstår hvad du gått igenom och hur du grubblat öfver det i en-

samheten. Du har varit för mycket öfverlämnad åt dig själf; nu skall först min mor taga hand om dig och sedan jag. — Han följde henne till hennes hem och talade vid hennes släktingar. Mostern förklarade öppet, att hon aldrig förstått sig på Dagny och att hon omöjligen kunde hålla henne kvar, när reslusten och oron kommo öfver henne — det var en lycka, att hon blef gift. Axel påstår, att hon, den korta tiden de voro tillsammans därnere, var helt och odeladt lycklig och lugn. Jag tror det nästan, när jag ser det här porträttet. Jag fick det därifrån.

Fram på våren kom hon hit. Hon tog också mig med storm, som hon tagit er; men då det gällde min ende sons lycka, kunde jag ej vara odeladt glad. Det var en orolig tid, de två, tre månaderna. Hon var lika oberäknelig här, som hon var, då ni såg henne. Det fanns ögonblick, då jag frågade mig om hon verkligen älskade Axel — hon tålde så litet hans smekningar och ömhetsbetygelser — och andra åter, då hennes exalterade känslor för honom skrämde mig. Hon kom till mig med de mest ängslande frågor: om jag värkligen trodde, att hon kunde göra honom lycklig; om jag trodde, att han älskade henne tillräckligt för att han skulle kunna glömma hur tung och besynnerlig hon kunde vara; om jag var säker på att han visste allt och hur det kom sig, att han det oaktadt ej var rädd att gifta sig med henne. Och med allt detta var hon förtjusande, så tacksam för all vänlighet, så hjärtevinnande.

Jag mins särskildt en dag, den sista Juli — jag har skäl att komma ihåg den dagen. Hon hade varit obeskrifligt älskvärd, hade sjungit för mig sina

vackraste sånger, sina gladaste visor, hade berättat lustiga historier från sina resor och sökt jaga undan alla ängslande moln. Jag kan se henne framför mig; hon hade samma hvita klädning som där på porträttet och samma lyckliga uttryck. Axel satt på en stol bredvid pianot. De talade sakta med hvarandra; hon hade slutat spela och for endast med handen lekande öfver tangenterna utan att framkalla något ljud. Jag hade dörren öppen till kabinettet härinne, där jag satt och stickade: jag ville inte störa dem, men jag såg och hörde dem hela tiden. Plötsligen sträckte hon ut båda armarne med en förtjusande lättjefull och graciös rörelse, på en gång oreflekterad och så lockande, att jag ej undrar på att Axel grep om de båda utsträckta armarna och höll henne fast, i det han böjde sig öfver henne och gång på gång kyste hennes hvita nacke. Hon störtade upp med en mörkröd vredessky öfver sina drag, vred sig undan hans omfamning, försökte slita sig lös, och då detta ej lyckades, lutade hon sig fram och bet honom i ena handen, ej hårdt, men tillräckligt för att han af förvåning skulle släppa sitt tag. Så brast hon i hysterisk gråt.

— Du är tokig, Dagny, sade han harmsen, i det han lämnade rummet.

Jag gick ut till henne och lade min hand på henhes skuldra.

— Ja, jag är tokig, eller jag blir det, om det här skall fortfara, mumlade hon. Då är det bättre. — Såg du mamma?

— Ja, svarade jag småleende, jag såg att din fästman kysste dig och att du — det är något jag aldrig förr sett fästfolk emellan.

— Jag hade beslutat, att aldrig taga Dagny tragiskt. Jag trodde, att jag förstod henne: jag vet nu, att jag inte gjorde det. Men på samma gång vet jag, att om någon verkade lugnande på henne, så var det jag.

— Mamma, — hon borrade sitt hufvud in vid mitt bröst med armarna om mitt lif — mamma, är det inte möjligt att vara gift och lefva med sin man bara som kamrat och vän? Har du aldrig hört talas om ett sådant förhållande? Jag trodde, att Axel var så lugn och förståndig och nu skrämmer han mig så ofta. Kan jag inte tala med honom, innan det är för sent — eller vill inte du, mamma!

Jag skakade på hufvudet.

— Mamma, jag står inte ut med all den ångest jag lefver i! Och att tänka sig, att man kanske kommer att sätta barn in i världen till samma arf ... Det är förfärligt, mamma, mamma!

Jag svarade ej, utan kysste endast hennes kind, som låg mot min arm. Det var jag inte orolig för: det skulle nog reda sig. Senare på aftonen läste min man högt en notis i tidningen om en af våra mest framstående personligheter, som plötsligen blifvit vansinnig. Det låg i familjen, sade han, hans mor var vansinnig.

— Det är sorgligt, sade Axel, men det var ingenting annat att vänta: förr eller senare skulle det bryta ut. Han har alltid varit besynnerlig. Går du, Dagny? Han sträckte ut handen efter henne; de voro fullkomligt försonade.

— Jag går upp till mitt. Jag har ett bref att skrifva, och jag är trött. Godnatt farbror! — hon

sade aldrig pappa till honom, fast hon sade mamma till mig. Och godnatt, mamma — tack för idag och tack för allt! — Det var hennes vanliga aftonhälsning. Men denna afton kom hon tillbaka, föll på knä framför mig, där jag satt i soffan, och hviskade:

— Säg »mitt stackars barn», som du iband brukar. Det gör så godt. — Jag upprepade orden. Hon vände sig om i dörren och kysste på fingret till oss båda. Axel följde henne in i nästa rum och fram till fönstret. Där stodo de en stund och sågo på månstrålarna, som glittrade på sjön.

— Förlåt mig, Axel, sade hon, i det hon tog hans hand och kysste den upprepande gånger. Jag älskar dig, jag älskar dig, kom det sedan i en passioneradt upprörd ton. Ja, kyss mig på pannan så! Tack och godnatt!

Vi hörde henne gå fram och tillbaka i sin kammare till långt in på natten. När jag vaknade framåt klockan tre, såg jag ljus genom springan på dörren, som från vårt rum ledde in till hennes. Jag knackade i väggen, och hon svarade med ett: »jag skall genast gå till ro».

Följande morgon var hon ej i vanlig tid vid frukostbordet. Hon brukade taga sitt morgonbad vid sjutiden, och vi väntade aldrig på henne, ty det hände ibland, att hon fördröjde sig. Men när hon alltjämt inte kom, gick jag upp på hennes rum. Jag fann ett bref på hennes bord; och senare på dagen, långt fram på eftermiddagen, funno vi henne själf i sjön.

— Gud i himmelen!

— Ja, det var förfärligt, förfärligt! Jag kan inte tala om det. Ni skall få läsa brefvet; det var till

Axel, men jag skref af det. Jag läser det ofta, mycket ofta: jag tänker jämt på henne. Se här!

Brefvet lydde:

»Min älskade!

Om du visste hvad jag är trött af att försöka att hålla mig uppe — kämpa mot malströmmen, mot denna ångest, som första gången högg sina klor i mig, då jag hörde min far säga: *du skall få se, Dagny, att jag slutar som min far som vansinnig och självmördare.* Först ångesten för honom; och när det slutade, som han förutsagt — jag försöker ibland tro, att det kanske inte slutat så, om ej affärsbekymren stött till — ångesten för mig själf. Denna ångest har varit som en mara utan misskund och förbarmande, har gripit mig med knotiga benrangelsfingrar och ej släppt sitt tag, utan sammansnört strupen om natten, drifvit ångestsvetten i pannan och fått hjärtat att klappa som en jagad fågels. Hvad äro alla lidanden och kval i världen, jämförda med en dylik ångest? Den är öfver en, omkring en, utom och inom en, den hugger sig fast i hjärna och hjärta, öfver allt och allestädes: man kan inte fly den, man för den med sig, man bär den under sin kappa, som spartangossen bar det vilda djur, hvilket bet honom till döds. Det är dessa onaturliga kval, denna förfärliga ångest, som ge mig mod.

Om jag inte ständigt grubblat på detta arf, hade jag kanske ej reflekterat öfver huruvida jag var olik andra eller ej, utan kanske ansett det som bevis på originalitet och begåfning, i likhet med hvad andra gjorde. Nu däremot hade jag den ständiga känslan Månne den eller den märkte något? Sade eller gjorde

jag något besynnerligt just nu? — Det är förfärligt att ständigt gå omkring som sin egen detektiv. Nämnde någon, utan den ringaste tanke på mig, orden »vansinnig», »galen», »tokig» stack det till i den sårbara punkten, och ångesten väcktes, om den slumrat ett ögonblick. Och dessa ord nämnas så ofta, ingen, utom den, som brännes af dem, anar hur ofta. Använde jag ett självgjordt ord, en djärf liknelse, som slog min omgifning, skrämde det mig, Åh, den ångesten, den ångesten! Jag hade aldrig en knif, en sax, ett snöre i handen — talade man om för dig, att min far hängde sig i spjellsnöret? — inte en flaska medicin, som möjligtvis innehöll gift, utan att jag, jag kan gärna säga framkallade tanken: månne jag nu, om jag vore ensam, om ingen såg mig, skulle vilja taga lifvet af mig, för att slippa det andra, det tusenfallt gräsligare — att bli som han? Och tanken, som jag framkallat och sedan förgäfves sökte förjaga, blef till en eggande frestelse.

Det är så mycket jag har att säga dig, och jag har så kort tid. Om du visste hvad det plågar mig, att jag inte kan skrifva allt på en gång, i en enda mening —

Du förstår nu hvarför jag inte ville gifta mig. Och så råkade jag dig! Åh, allt det vi tro oss säkra för — hur vänder det sig inte mot oss, när stunden är kommen, och grinar oss i ansiktet och hånskrattar åt oss och hviskar oss i öronen! Det är inte svårt att besegra frestelsen, när andra frestas; men när det gäller en själf! Det är också därför — —

— Jag lät dig taga mig, därför att du gaf mig allt, efter hvilket jag trånar. Jag älskade dig — och

jag fick vara i din närhet, under ditt hägn. Jag var inte längre en flämtande, jagad fågel, utan en omhuldad älskad varelse i det varma, mjuka boet. Jag var lycklig — en stund. Men inte länge! När jag riktigt lärde känna din mor, den ädlaste, mest storslagna kvinna jag någonsin mött, fattades jag åter af ångesten. Det var, som om jag bedrog henne, denna mor, som bara lefver för sina barns lycka, som upptagit mig i sitt hem och sitt hjärta, som för första gången lärt mig hvad det vill säga att äga en mor. Jag ville tala vid henne, rådfråga henne om jag hade rättighet att binda din framtid vid min, föda barn till världen. Jag ville, att hon skulle säga, att jag hade det. Hade hon sagt det, hade jag trott henne — därför — därför. Men hon ville aldrig höra på mig. Hon sade mig blott en gång, då jag sökte beskrifva för henne hvad du var för mig: Ack, mitt barn, du kan aldrig älska honom högre än jag. Moder, kanske inte högre —

Och ändå är det inte bara för din skull, utan för min egen. Det skall bli så godt att få hvila: jag är så trött, så trött. Det hade varit svårare att dö, om jag inte hade lefvat. Det är dig jag har att tacka för det, för kärleken, för lifvet. Tack, älskade och förlåt —.

Mina ögon stodo fulla af tårar, när jag lemnade brefvet tillbaka.

— Nu vet ni hur Dagny Selmer slutade, sade fru Melby sakta. Andra, våra vänner här, ha blott reda på att hon den morgonen sam ut för långt, fick kramp och drunknade. Det är nu öfver tre år sedan. Min son gifte sig i våras med en ung flicka, i intet

afseende olik andra unga flickor eller lik Dagny — så jag har ju alla skäl att vara nöjd och belåten och hålla af henne.

Hon sade ej om hon gjorde det. Men jag såg henne med sin hand smekande fara öfver porträttet, och jag hörde henne hviska:

— Mitt stackars barn!

TVÅ FÅGELUNGAR.

Hon såg ut som en fågelunge, en liten ful, ruggig fågelunge: små, pigga ögon, en något krokig näsa, allt för stor för det smala, spetsiga barnansiktet, otämdt, krusigt hår och en flaxande oro i alla rörelser.

Hon hade fått sin plats vid den nedersta pulpeten i den stora skolsalen och ett ganska stort mellanrum skilde henne från hennes närmaste granne. Maja hade ej varit många dagar i skolan, förrän hon blifvit placerad så.

Fröken Berenius hade sagt, att det var en »nödvändig åtgärd».

Där satt hon nu med sin grammatik.

Det var en afskyvärd vana de hade i skolan att låta dem, som ej kunnat, sitta kvar på lofvet, tills de läst öfver ordentligt. Fröken tyckte visst också, att det var odrägligt. Hon såg alldeles uttröttad ut, där hon satt i katedern. När hon hade sin hufvudvärk blefvo hennes ögon rödkantade och näsan svullen. Och hon hade ofta hufvudvärk.

Maja kunde ej låta bli att undra om hon var lika ful som fröken Berenius.

Hon visste, att hon var ful. Skolkamraterna hade sagt henne det genast, vid första bekantskapen. Till en början hade hon hoppats, att de skulle komma att inse, att de misstagit sig. Finge de bara se henne utklädd! Då var hon så vacker. Hon hade en regementets-dotters-kostym: röd kjol med svarta sammetsband, hvit väst med guldknappar och en röd uniformsjacka och en kask, som skulle sitta på sned på hufvudet, och höga stöflar, guldskinnsstöflar. Och till dräkten hörde en trumma; och hon kunde trumma alldeles utmärkt. Finge de bara se henne som regementets dotter!

Hon hade tur. Det blef kostymbal hos en af flickorna, och hon blef bjuden.

Hon hade varit så lycklig flere dagar förut. Hon visste hvad hon visste.

Då det långa tåget marscherade in i balsalen gick Maja i spetsen och trummade. Det var så, just så hon hade tänkt sig det.

Ett par stora gossar, som ej velat kläda ut sig, stodo inne i salen och väntade på tåget.

— Den där ser ut som en apa på ett positiv, sade den ene af dem alldeles högt.

Maja släppte trumpinnarna, lämnade tåget och kröp bakom en gardin.

Gossen fick gå fram och be henne om förlåtelse. Men det hjälpte inte; det, som var sagdt, var sagdt.

— Hör du, sade hon till en af flickorna. Säg mig alldeles uppriktigt på heder och samvete, ser jag ut som en — — som det han sa?

— Nej, det gör du visst inte.

— Hur ser jag ut då?

— Du ser ut som en fågelunge. Det måtte väl inte vara något farligt.

— Åhnej. Nej, gå inte ännu — är jag ful — nu också?

— Ja, det är du.

Det var således intet hopp mer, att skolkamraterna skulle inse, att de misstagit sig. Endast ett par dagar hade förflutit sedan den balen, så att såret sved alltjämt. Nu undrade hon bara hur pass ful hon var. Om hon var som fröken Berenius? Men plötsligt kom hon att tänka på att om hon vore ful, så vore det bäst att vara det *gränslöst*. Kanske kunde hon bli omtalad och ryktbar för sin fulhet!

— Maja läser inte, sade fröken Berenius.

Maja dök ned i boken för ett ögonblick; men denna nya tanke fick henne snart åter fången.

Om hon fått välja, hade hon naturligtvis helst velat vara förtrollande vacker, vackrare än skolans vackraste flicka. Det hade varit mycket lättare och angenämare att bli ryktbar genom att vara förtrollande vacker än genom att vara gränslöst ful.

Alla sagoprinsessor, alla gudinnor, alla älfvor och sjöjungfrur hade varit hänförande sköna. Maja suckade. Det kostade på att erkänna, att den vägen var stängd för henne. Och den andra var så osäker. Hon kunde ej påminna sig någon berättelse, som omtalade hjältinnan med orden: »Hon var ful och såg ut som en fågelunge.»

Någon gick i dörren. Ett fruntimmer kom för att tala med fröken Berenius. Det var fröken Qvist, som varit guvernant i Majas hem därute på landet. De gingo in i frökens privatrum, dörren stod

på gränt. Maja hade sin plats alldeles invid dörren och hörde konversationen mellan den gamla och den nya lärarinnan.

— Jag förstår mig alls inte på henne, sade fröken Berenius med sin säfliga näston. Men ett vet jag, och det är, att hon är det besvärligaste barn jag haft att göra med i alla mina dar, ett pinsamt, oroligt barn, som aldrig kan hålla sig stilla, hvarken kroppsligen eller andligen.

Hon är ej något lättledt barn, medgaf fröken Qvist.

— Inte sant? Och så frågar hon om allt möjligt och funderar på allt omöjligt. Tre gånger på den här korta tiden har hon redan skaffat mig min svåra nervösa hufvudvärk.

— Det är ett begåfvadt barn —

— Jaså, fröken Qvist tycker det, tänkte Maja, det har hon då aldrig låtsat om.

Fröken Berenius svarade.

— I så fall föredrager jag obetingadt ett obegåfvadt.

Maja förstod inte hvarför.

— Det är en olycka för flickan, att hon så sent blifvit satt i skolan, fortsatte fröken Berenius. Jag undrar om hon har någon ambition. Hon kan aldrig sina lexor för mig.

— Inte kan man för någon, som man inte håller af, tänkte Maja förtrytsamt.

— Ambition, svarade fröken Qvist. Nej, inte i vanlig mening, men hon är ofantligt ärelysten.

— Hur visste fröken Qvist det? Det kunde Maja inte utfundera.

— Och en sådan fantasi, det är något rent häpnadsväckande. Men hon har fått läsa mycket för myc-

ket för sig själf i hemmet. Tösen är ju inte mer än tio år. Hon har slukat alla möjliga sagor och legender, ja till och med romaner. Jag tog ifrån henne Jane Eyre —

— Det var mycket fult af fröken Qvist att tala om och ännu fulare var det hon därefter sade:

— Hon behöfver disciplin och skoltvång som motvigt till all fantasi och all exaltation. Du får bereda dig på att taga henne allvarligt.

— Det skall jag, svarade fröken Berenius.

Majas kinder glödde. De talade om henne som om en fånge. Men man är också en fånge, när man är satt i skola.

Och inte gjorde fröken Qvist det bättre genom att säga:

— Det är i alla fall synd om barnet. Hon har inga syskon och inga jämnåriga därute på landet. Du har ingen aning om hur ensligt där är, fast det ligger så nära staden. Och den stora skogen alldeles invid huset! Det är förfärligt dystert.

— Skogen, den förtrollande skogen, det härligaste af allt på jorden!

Om hon bara fått vara i fred därute. Jaså, hon skulle också tala om *det*. —

— Ack, ser du, modren är ständigt sjuk och ligger för det mesta till sängs. Och fadren — det vet du väl hur mycket en provinciallläkare får vara hemma.

— Det var nog roligt att höra talas om sig själf. Men hon blef alltid så förtviflad, när hon hörde talas om sin mammas sjukdom. Stackars, stackars mamma!

Hon brast i gråt.

De båda lärarinnorna hörde det och kommo in.

Fröken Berenius klappade henne på axeln.

— Kära Maja, hvarför gråter du, om jag kunde begripa det. Kan du inte din läxa?

— Nej.

Då får du också i dag sitta kvar på lofvet.

— Låt henne slippa, bad fröken Qvist sakta —

— Det var du, som talade om nödvändighet af skoltvång och disciplin.

— Ja, jag vet. Men det gör mig ondt om henne — just derför att jag inte alls förstår mig på henne.

— Ja, inte gör jag det. Fröken Qvist har bedt för dig, Maja. Du får gå ned till de andra. Tänk, att en sådan stor flicka sätter sig till att gråta för ingenting!

— För ingenting!

Maja gick ner på skolgården med frukostbrödet i handen, olycklig, så att hon kunde dö, och ur stånd att äta. Hon gick inte till de andra, utan satte sig under trädet, som stod i ena hörnet af skolgården, ett stort, lummigt träd.

Hon tänkte.

Hennes tankar sysslade med om hon inte gjorde rättast i att afstå från att bli stor och ryktbar för att i stället egna sig åt sjuksköterskekallet. Om hon blefve en alldeles ovanlig sjuksköterska skulle hon kanske kunna göra sin mamma frisk. Men till att börja med fick hon lära sig att gå mycket tyst och inte släppa det hon hade i händerna. Som hon nu var, passade hon inte inne i ett sjukrum, det brukade mamma säga till henne många gånger om dagen. Nu gjorde hon henne så nervös. —

Kanske det inte var hennes rätta kallelse att bli

sjuksköterska, eftersom det var henne alldeles omöjligt att hålla sig vaken om natten?

Nej, då vore det allt bättre, om hon ginge ut i skogen och sökte reda på en underbar ört, som kunde bota alla sjukdomar. Någon späd, vacker ört, som växte långt, långt inne i skogen. Den fanns nog, fast ingen i hela världen kommit att tänka på att söka efter den, ingen förr än Maja. Hvad hon skulle bli ryktbar om hon fann den örten! Först skulle hon naturligtvis göra sin mamma fullkomligt frisk — sedan skulle hon söka upp alla —

— Maja, flyg upp på din gren och berätta sagor för oss, sade en röst alldeles bredvid henne.

— Nej, inte i dag.

— Hvarför inte i dag? Nu stod en hel mängd flickor omkring henne —

— Du vet hur förtjusta vi ä', när du berättar —

— Kära Maja, du som alltid är så snäll —

— Gör det —

— Så upp med dig nu; ett, tu, tre —

Hon klättrade upp på sin gren. Den satt ej så särdeles högt upp och var mycket bekväm att sitta på. Skolkamraterna sutto, stodo och hängde rundt omkring, mumsande på sina smörgåsar och äpplen. Majas ögon glänste och det lilla bleka ansiktet strålade, där det stack fram, inramadt af löfverket. Hon satt inte stilla under det hon talade, den flaxande oron i rörelserna var aldrig borta; än strök hon med handen öfver ögonen, än åtföljdes orden af några lifliga gester. Själf var hon alltid sina sagors hjältinna, och som sådan nekade hon sig sannerligen ej något, hvarken underbar skönhet eller oerhördt mod, förtrollande prinsar eller

ädelstensskimrande slott. Hon var inte blyg under det hon berättade. Tvärtom smickrade det henne ofantligt, när flickorna från de högre klasserna kommo fram för att höra på. Ju större publik hon hade, dess bättre gick det. I dag hade hon många åhörare.

Så ljöd klockan gällt och länge —

Flickorna sprungo om hvarandra och trängdes i dörrarna för att komma in till sina platser. Maja kröp långsamt ner från trädet. Förtrollningen var bruten. Den nyss i guld och purpur strålande, undersköna prinsessan fick sätta sig som skolans askunge vid den nedersta pulpeten i den stora salen.

Men Maja kände sig stor där, hennes hjärta klappade af stolthet.

Så börjar lektionen. Den värsta af dem alla, räkningen för fröken Berenius. Maja tar långsamt fram sin tafla och brister så ut i en högljudd fnittring. En af flickorna har varit framme och ritat af fröken Berenius på Majas tafla — det är hennes profil, den lustiga uppnäsan, de små plirande ögonen. — Maja vet hvem som gjort det, en förstående blick har sagt henne det.

Hon skall just till att styrka ut porträttet, då fröken Berenius står bakom henne.

— Det får du anmärkning för, säger hon strängt. Stryk ut det genast.

Den skyldiga kamraten blir mörkröd och vågar ej se upp.

Tänk om Maja skulle skvallra! Men det gör hon inte. Maja är den bästa kamrat i världen. De hålla alla af henne. Hon bryr sig aldrig om anmärkningar eller förebråelser.

Hon tänker:

Hvad tjänar det till att bråka. Jag får i alla fall bannor, om inte för detta så för något annat. —

Och hon vet dessutom, att hon skall vinna erkännande af de kamrater hon kunnat föra i olycka, »om hon varit kitslig».

Hon sitter och tänker på hur roligt det är, att flickorna tycka så förfärligt mycket om henne.

— Har du inte räknat ditt tal ännu? Du är alldeles oförbätterlig. Hvad har du gjort hela tiden?

— Jag har inte gjort något.

— Men det skall du göra i skolan. Det är en skam för dig, som man påstår har godt hufvud, att inte använda det.

— Fröken kan inte tåla dig, hviskar en af kamraterna, som i detsamma går förbi.

— Hon hatar mig, svarar Maja med öfvertygelse.

Så befinnes det, att Maja glömt räkna ut ett tal hemma.

— Det kan aldrig i lifvet bli något af dig, som är en sådan slarfva. Tänk på din stackars sjuka mamma, hvilken sorg du kommer att bereda henne!

Fröken Berenius har funnit den ömma punkten, den, som smärtar värre än hundrade anmärkningar.

Maja gråter igen. Under hela tiden sitter hon i en sorts gråtextas. Hon gråter för att hennes mamma är sjuk, för att ingen tror, att det kan bli något af henne, för att hon kommer att göra de sina skam. Så gråter hon för att hon är så ful, när hon gråter. Hon gråter för att hon inte kan försaka världen och för att hon inte duger att bli sjuksköterska.

Så slår den tanken ner i henne, om hon inte verkligen bör försaka världen. Man kan bli stor också därige-

nom. När man lidit skeppsbrott på allt annat, när man ständigt blir missförstådd, ingenting har att lefva för, så kan man ju egna sig åt Gud.

Så torka tårarna.

Hon har plötsligt kommit att tänka på att flickorna ej allenast tycka om henne, därför att hon är en god kamrat, utan att de beundra henne för att hon är så ovanligt sanningsälskande. De vädja till henne i kvistiga fall — senast i dag hade en af flickorna sagt: »Hörde du inte Maja, att jag sa, att hon sa». De gjorde det därför, att de visste, att hon aldrig skulle kunna förmå sig att tala osanning. — När hon berättade sina sagor, diktade hon naturligtvis, det var ju klart som dagen, men annars aldrig.

Hon var riktigt berömd i hela skolan som den omutligt sanningskäraste af alla flickorna. Och det var mycket roligare att bli berömd och ryktbar för detta, än för kolossal fulhet, mycket roligare.

Tänk om hon så småningom skulle utmärka sig för en hel mängd dygder, så att hon blefve ett riktigt helgon. Inte något skolhelgon som Engel Bang, nej, det brydde hon sig inte om. Men ett världshistoriskt helgon, sådant som Sankta Birgitta eller den heliga Elisabet eller Simon pelarhelgonet. Helst som Simon pelarhelgonet! Det skulle passa henne bäst, det var utan jämförelse det allra bekvämaste sättet. Hon tyckte inte om att gå till fattiga. Nej, då var det mycket trefligare att sitta på en hög, hög pelare och ingenting göra så lång dagen var, bara drömma och fantisera med den blå himlen öfver sig och tillbedjande skaror under sig. Och så förtjusande att få sin mat hissad upp till sig i en liten korg och inte veta hvad som

kunde ligga i den. Det var nästan det roligaste af allt. Maja trodde nog, att hon skulle kunna härda ut på en pelare längre än Simon pelarhelgonet och vinna ännu mer berömmelse än han. Om hon bara inte hade så ondt af svindel! Hon fick allt ha ett högt staket däruppe, som gick alldeles rundt om. Så pass lindring kunde hon väl få. Det hade nog Simon också haft. Åtminstone stod det inte särskildt omtaladt, att han inte haft det. Hon skulle allt läsa böner däruppe, men inte hela dagen. Hon skulle också dikta de allra vackraste sagor och sånger. På så sätt skulle hon få en dubbel berömmelse, som skald och som helgon. Något i den vägen som Sankta Birgitta, men mycket, mycket mer.

En sådan hufvudvärk fröken Berenius skulle få och sådana samvetskval, när hon fick höra, att det i hela världen omtalade pelarehelgonet var Maja, som hon alltid varit så orättvis emot!

Men Maja skulle icke hämnas på henne. Nej, det skulle hon inte. Men hon skulle heller inte stiga ner från pelaren, om fröken Berenius bad henne aldrig så mycket och fick svindel bara af att se henne sitta däruppe.

Solen började skina in i rummet. Hvad det var härligt, att det blef så vackert väder!

Ändtligen peka skolklockans långsamma visare på tre. Den lilla fången ges fri ur buren. Hvilket trångt och svårt fängelse var det ej för en liten flaxande fågelunge.

Under det hon åker hemåt, sysslar hon oupphörligt med helgontankar. Så intensivt hade hon aldrig tänkt på något förut.

Det betydde, att detta skulle det bli.

På eftermiddagen gick hon ut i skogen vid sitt hem och väntade på »järtecken», ett tecken från ofvan, som skulle visa henne, att det vore en Gud i behaglig gärning att klifva upp på en pelare och hålla ut där i hela sitt lif. Alla helgon och martyrer hade fått dylika tecken, när de väntade på dem, Jeanne d'Arc och Ansgarius och den heliga Elisabet och Moses och alla de andra.

Om en vecka skulle skolan sluta och sommarferierna börja. Och innan dess ville Maja ha sitt järtecken, så att hon bestämdt kunde förklara för föräldrarna, att hon visste sig vara utvald till något högre och bättre än att gå i skolan. Pappa skulle på afslutningsdagen anmäla hennes utträde. Flickorna blefve allt rysligt ledsna öfver att hon lämnade dem. Det fanns i klassen ingen sagoberätterska på långt när så styf som hon. Men man fick inte taga hänsyn till någon eller något, när man var utsedd till helgon.

Hon gick framåt skogsstigen och väntade andlöst. Hon såg sig om till höger och venster, tittade upp i luften och snubblade på trädrötter, stirrade ner i marken och stötte hufvudet mot lågt nedhängande grenar. Än klappade hennes hjärta häftigt i våldsam förväntan, än stod det stilla i nästan bäfvande ångest. Skulle det väntade visa sig som en brinnande buske, höras som ett stilla sus, i hvilket hon skulle förnimma Guds röst? Skulle det komma som en jordbäfning eller som ett åskslag? Åh, bara inte som ett åskslag! Hon såg hastigt upp mot himlen. Den var molnfri, men det hade ingenting att betyda, när det gällde under, snarare tvärtom.

Hon var säker på att järtecknet skulle komma denna afton; alldeles säker. Skogen var så underbart stilla och högtidlig, som om också den väntade det underbara. Hon visste, att det skulle komma, men hon visste ej huru. Det var det, som var så hemskt.

En skälfvande rysning genombäfvade henne. Kanske det var bäst att vända om hem! Om det plötsligen skulle bli fullkomligt mörkt. Maja var mörkrädd. Man kunde ju vänta sig allt. Det var som om en isig dimma plötsligen insvept henne. Hon frös. Ett fågelpar flög fram och åter öfver hennes hufvud under ängsligt pipande. Väntade de också? Maja väntade icke mer. Hon bara hoppades, — att ingenting skulle hända.

Hvad var det? Hvad var det? Det prasslade i de torra löfven, som i en hög lågo på den svarta jordmyllan under boken därborta.

Det var en orm. Åh, det var bestämdt en orm, en huggorm. Hon var förlorad. Hon förstod, att den redan börjat tjusa henne, efter som hon inte kunde röra sig ur fläcken. Hon försökte ropa, men kunde ej få fram ett ljud, långt mindre ett skri. Hon stirrade på löfhögen, förlamad af fasa.

Plötsligt brast hon ut i ett jublande.

— Nej, det är ju ingen orm, det är en fågelunge!

I ett nu var hon framme och på knä vid löfhögen. All ångest var bortblåst. Hon frös inte mer. Hon hade fågelungen i handen, en helt liten en, som pep ömkligt, gapade och sträckte ut den nakna, blekröda halsen.

— Ack, hvad du är söt, hvad du är söt!

Hon lade den ömt till sin kind.

— Var inte rädd, lilla fågelunge! Jag skall mata dig och vårda dig, tills du blir stor och så tam, att du kan sitta på min axel och äta ur min mun. Alla menniskor skola förundra sig öfver att jag lyckats få en liten vild fågel så underbart tam. Jag skall ta dig med upp på pelaren, så att också du skall bli berömd. Åh, pip inte, så är du snäll! Det är så ängsligt, när du piper. Det är, som om du vore rädd, att det skulle hända dig något. Det skall du inte vara. Nu bär jag dig hem, och så gör jag ett litet mjukt näste åt min lilla fågel, mycket varmare och mjukare än alla fågelbon i världen. Jag undrar om det är dina föräldrar, som flaxa och pipa. Ni ska inte vara ängsliga för er lilla unge. Det är alldeles onödigt. Han är i godt förvar. Jag tar vård om honom. Kanske jag ändå borde söka efter boet. Om jag finner det, får jag väl lägga honom tillbaka.

Maja kastade en flyktig blick upp mot den höga boken. Så, nu hade hon lugnat sitt samvete.

— Nej, jag ser inte till boet. Den har nog heller inte fallit ned från något bo, utan kommit ned direkt från himlen. Att jag inte tänkte på det förut! Det är ju det järtecken jag väntade på. Det är ju så tydligt meningen, att jag skall pröfva mina krafter på att sköta och rädda den här lilla fågelungen. Det är första profvet Gud begär af mig. Kan jag vara god nog mot den här lilla stackaren så duger jag till allt möjligt stort! Så här kommer det att stå i legenden om mig: »En dag gick hon ensam ut i skogen, försänkt i fromma tankar. Hon fann en liten kvidande fågelunge, öfver hviken hon

förbarmade sig. På det ställe, där hon fann fågelungen, lät hon resa —»

— Hvad du piper! Du skall inte vara ledsen. Du skall vara glad, hör du. Vi äro ju snart hemma. Och då får du så mycket mat, som du någonsin vill ha.

— Jag undrar, fortfor hon, hvad det kan vara för en fågel. Det är nog något sällsynt slag, som man aldrig förr sett här i landet. Jag har åtminstone aldrig sett en sådan fågel förut, aldrig i hela mitt lif. Jag skall inte visa dig för någon hemma eller tala om att jag funnit dig. De skulle naturligtvis taga dig för en vanlig fågelunge, men det är du inte.

Maja höll fågeln mot sitt bröst. Den var så liten att hennes hand täckte den. Hon sprang hastigt förbi köksfönstret upp för trappan, som ledde till öfre våningen, där hon hade sitt rum.

Hon lade fågelungen försiktigt ner i sin hatt, som hon lagt ifrån sig på sängen, drog så ut en byrålåda, tog upp en fyrkantig pappask, ur hvilken hon tömde sina »smycken», ett korallhalsband och en liten genuesisk filigransbrosch, och flyttade så fågelungen ur hatten ned i asken. Så sprang hon utför trapporna och in i köket för att tigga kakor.

— Maja får inte rafsa på det viset. Se hur Maja bär sig åt! Men Maja fick ganska riktigt två mandelringar. Hon hade läst igen om fågelungen och tagit ur nyckeln. Nu läste hon upp dörren. Ja, där låg han och pep, den sötungen, hennes lilla älskade barn. Nu skulle han få mat. Hon såg sig om. Jo, tvålkoppen, den passade. Hon lyfte stönande den tunga vattenkannan, slog vatten i tvålkoppen med ovanlig

energi och vanlig otur, så att hela kommoden svämmade öfver och en hel vattenflod rann öfver golfvet.

Ringarna brötos i smulor och lades i tvålkoppen för att blötas upp.

Fågelungen pep fortfarande ömkligt och sträckte ut den nakna halsen.

— Nu skall du få. Med ett pennskaft rörde hon omkring i tvålkoppsvällingen och hämtade upp några kaksmulor. Så stack hon ner pennskaftet i halsen på fågelungen och matade den länge och ihärdigt. Den pep inte mer. Den såg mätt och dufven ut.

— Hvad du är sömnig, barnet mitt, nu skall du få sofva. Fågelungen gräfdes längre ner i bomullen, och Maja lade till yttermera visshet docktäcket öfver den, så att den inte skulle pipa. »Var inte rädd, medan jag går ner och äter,» sade hon tröstande. »Jag kommer snart upp igen, och så stannar jag hos dig hela natten».

Modren förstod inte hvad som gick åt Maja denna afton. Hon, som annars var så omöjlig att få i säng, ville genast gå upp och lägga sig. Hon gaf sig knappt tid att äta.

— Du är bestämdt inte frisk, Maja.

— Jo, det är jag, men jag vill gärna gå upp.

— Du har förkylt dig i skogen; det är jag alldeles säker på. Det är inte sommar ännu, fast du inbillar dig det. Du vill väl bli sjuk som jag. Du tycker väl det är roligt. Får jag känna på dina händer? Det var det jag kunde tro, alldeles iskalla, och din panna bränner. Om pappa bara vore hemma —

— Jag är inte sjuk, mamma. Jag vill bara så gärna gå upp på mitt rum. Jag längtar dit.

Modren skakade på hufvudet.

— Du är ju inte ledsen på mig, mamma, sade Maja i dörren.

Hon stod ett ögonblick stilla, så sprang hon tillbaka till modren och slog armarna hårdt om hennes hals.

— Kära barn, var inte så exalterad! Du gör mig illa. Du kramar ihjäl mig. Gå nu, så är du snäll! Nej vänta! Du kan få ge mig mina droppar, innan du går. Nej, nej låt bli, du slår ut hälften. Gå hellre, så är du snäll! — Gå, kära barn!

Maja smög sig på tå uppför trappan för att inte väcka fågelungen. Hon lyfte upp täcket och tittade ner i asken. Den sof. Hon kände på den. Den var varm, den hade feber. Kanske det var dumt att ha täcket öfver den, och kanske den inte fick nog luft i den djupa asken. Hon bäddade åt den med bomullen på bordet, bredvid sängen. Så! Nu kunde hon se på den, medan hon klädde af sig. Och om han vaknade om natten —

Hennes hufvud var fullt af tankar och fantasier under det hon satt och stirrade på fågelungen. En sådan liten hjälplös stackare. Månne föräldrarna voro mycket ledsna öfver att den var borta? Men om de inte voro dumma, kunde de väl förstå, att den hade det mycket bättre här hos henne, hon, som skötte den så väl, matade den och värnade om den på allt upptänkligt sätt. Föräldrarna brydde sig väl inte vidare om den, när de kunde låta den falla så der handlöst ur boet. Men det var ju inte någon riktig fågelunge

Månskenet strömmade in i rummet, och hon kände det på en gång så högtidligt och öfverväldigande, som man måste känna det, när man genom ett järtecken

fått visshet om att man hör till de utvalda. Gud, som är allvetande, hade naturligtvis reda på att hon kallades »fågelungen». Så fint af honom att sända en fågelunge som järtecken, så att hon *riktigt* skulle förstå. Det hade hon inte tänkt på förut. Hvad vår Herre var märkvärdig! —

Hon skulle inte tala om detta för flickorna. Det var ju något heligt. Och dessutom skulle det låta som skryt, om hon sade, att hon ville bli helgon och talade om att hon visste sig vara utsedd till något högre, att hon hörde till dem, som bådo om tecken från himlen — och fingo dem. Det skulle de tids nog få veta, när hon slutade skolan.

Hon strök med handen öfver fågelungen och väckte den. Den gaf till ett litet »pip», denna gång svagare än förut.

— Hvad du är söt, som svarar mig! Nu behöfver jag aldrig mer känna mig ensam, nu har jag alltid någon att tala med. Du förstår alla mina tankar, det är jag säker på. Under hela mitt lif behöfver jag bara fråga dig till råds, inte sant? Du stannar hos mig på pelaren och flyger inte ifrån mig.

Hon tryckte på den tämligen hårdt, som hon brukade trycka på sin dockas mage för att få den att säga »pappa» eller »mamma».

— Hvarför svarar du inte? Är det därför, att du tycker det är dumt, att jag frågar om något så solklart?

Under det hon satt och jollrade med fågelungen, blefvo hennes fantasier allt mera dimhöljda och barnsligt djupsinniga. Så sjönk hennes hufvud plötsligt ned på kudden, och från fantasiens värld flyttades hon utan

öfvergång in i drömmarnas, de rika, poesifyllda barnadrömmarnas.

* * *

Klockan slog sex. Maja spratt häftigt upp ur sömnen med en obestämd känsla af att ha något att vänta af den dag, som grytt.

Hvad var det? Hvar var hon? Ännu var hon ej fullt vaken, men minnena från skogsvandringen drogo som slummerbilder förbi hennes slutna ögon. Med ens satt hon upprätt i sängen.

Åh, fågelungen! Hennes lilla älskade fågelunge! Att hon kunnat sofva så länge och glömma bort den. Nu var den bestämdt hungrig. Där stod tvålkoppen och där låg —. Nej — hvar var fågelungen? Den låg inte i bomullsboet. Den hade kanske krupit under det.

Nej! Åh, Herre Gud, hvart hade hennes fågelunge tagit vägen? Hon stod barfota och skälfvande och såg sig omkring i rummet. Kanske hon lagt ner den i asken igen, fast hon glömt bort det? Nej! Eller i hatten? Nej, den hängde på klädhängaren. Hon tittade upp emot taket. Kanske satt den på skåpsdörren? Ack, den kunde ju inte flyga! Hon letade på golfvet, under sängen, under bordet, under soffan, letade med alltjämt stigande ångest.

— Min lilla älskade fågelunge, snyftade hon, hvar är du? Hvar är du?

Utanför det halföppna fönstret sjöngo och kvittrade en mängd fåglar.

Nu förstod hon. Det hade varit en fågel härinne, medan hon sof, kanske modren själf, och den fågeln hade hjälpt hennes fågelunge ut till de andra. Hon

förstod inte hur det hade kunnat gå till, men så var det nog. Nu satt den med de andra fåglarne och väntade, att hon skulle hämta dem in. Den kunde ju inte flyga bort med de andra. Ett tryggt, all ängslan förjagande lugn lade sig öfver Majas själ.

Hon skulle kläda på sig, gå ut i trädgården och hämta in sin fågelunge, som väntade på henne. Hon grep efter kängan och drog den på sig.

Hvad var det som foten stötte emot, när hon trampade ned i kängan, något mjukt, skälfvande, något, som klappade — som rörde sig.

Med ett fasans rop slet flickan af sig kängan.

Därinne låg fågelungen — död.

Hon satt förstenad och stirrade på det döda djuret, som låg framför henne på golfvet. Det låg på sidan, med halföppet näbb och brustna ögon.

Hon bad och besvor den att röra sig Hon brydde sig inte om att den skulle stanna hos henne; den fick flyga bort till de stackars föräldrarna, till himlen om den ville, bara den ville lefva upp igen. Hvad skulle hon få för straff för detta? Hon ryste. Säkerligen något förfärligt. Hon vågade inte bekänna det för någon, inte för någon. Det var så obeskrifligt gräsligt. Den kväljande känslan, som hon hade kvar sedan hennes fot rörde vid det skälfvande djuret, eller samvetskvalen, ängslan — hon visste ej hvilket som var värst.

Hon kastade sig på sängen, borrade ner hufvudet i kuddarna och grät som en förtviflad. Så gingo långa, krampaktiga snyftningar skälfvande genom kroppen. Hon satte sig upp i sängen för att få luft. Hon vred händerna,

— Var det då inte något järtecken? Eller om det var det — då har jag ju ej bestått profvet, ej befunnits värdig. Duger jag då till ingenting i världen?

Steg hördes i trappan — de kommo närmare.

Fågelungen fick inte ligga där, så att någon såg den. Hon vände bort ansiktet och grep den med skälfvande fingrar. Hvar — hvarthän —? In i kakelugnen.

— I vinter blir den förbränd till aska, tänkte hon rysande.

När jungfru Betty kom in, låg hon i sängen, vänd mot väggen.

— Nu skall Maja stiga upp. Klockan är mycket. Det är inte värdt att ligga och dra sig sig längre. Blom håller på att spänna för. Hvarför är Maja inte uppstigen? Jag knackade i taket för en stund sedan.

— Det hörde jag inte.

— Maja hör aldrig, när Maja inte vill höra. Nej se, hur hon kastat kängorna. Maja är en riktig vilde.

— Nå hvad skall det nu betyda?

— Ge mig ett par andra kängor, så är Betty snäll.

— Hvarför det då? Äro inte dessa bra nog?

— Jo.

— Sådana konster. Var så god och ta på sig genast. Maja drog rysande på sig kängan.

— Fryser Maja? Är Maja sjuk, efter som Maja inte äter?

— Jag kan inte. Plåga mig inte.

— Det är väl skolsjukan. Maja vill väl gärna slippa skolan?

— Nej, det vill jag inte, tvärtom, jag längtar dit. Åh, nu kommer Blom ändtligen.

Gamle Blom började som vanligt samspråka med

Maja om stallförbållandena och hästarna. De två voro de bästa vänner, och vanligtvis brukade Maja låta munnen gå från det ögonblick de körde ut genom Kristinelundsgrinden, tills de stannade utanför skolporten.

Men i dag var hon alldeles tyst.

Också Blom frågade henne om hon var sjuk.

* * *

Det var något på färde i skolan, något på tok. Det var stor uppståndelse. Flickorna tisslade och tasslade och gingo ut och in i klassen, somliga gräto. Fröken Berenius satt i katedern och höll domedag.

Hvad hade händt? Majas hjärta bultade våldsamt.

— Gällde det henne? Visste de redan om fågelungen?

I samma ögonblick Maja trädde in genom dörren, lade fröken Berenius märke till hennes utseende.

Det var naturligtvis Maja. Att hon kunnat tvifla på det ett ögonblick!

— Kom hit, Maja! Får jag se på dig! Se mig i ögonen!

Maja kunde inte.

Maja, det är du, som har gjort det. Jag ser det på dig. Du har dåligt samvete. Se hur du rycker till! Det är du, som tagit Karin Almgrens guldfingerborg. Den låg i hennes pulpet, och nu är den borta.

Maja drog en djup, lättnadens suck. — »Det har jag inte gjort», stammade hon med skälfvande röst.

— Neka inte. Du har dåligt samvete. Du kan ju inte ens se mig i ögonen.

Maja försökte lyfta hufvudet, men det hade på en

gång blifvit så obegripligt tungt, som om det hängt en blykula i nacken.

Det var omöjligt att lyfta det. Det var samma känsla, som den man har i sömnen, då man vill fly och ej kan röra sig ur stället.

— Jag ser det på dig, Maja. Det är du, som har gjort det. Det hjälper inte att neka.

Genom barnets hufvud flögo förvirrade tankar: »Detta är straffet. Jag kan ju inte tala, inte försvara mig. Hon tror att jag narras. Jag kommer att bli dömd, släpad till fängelset, men det är inte för detta. Det är för att jag dödat fågelungen, som Gud straffar mig».

Med ett tungt stönande föll hon afsvimmad till golfvet.

* * *

Några timmar senare kom Majas far. Han var djupt upprörd, där han stod lutad öfver sitt enda barn.

— Är det farligt? hviskade fröken Berenius, som dödsblek satt bredvid sängen, på hvilken de lagt Maja, som yrade häftigt i brinnande feber.

— Det är hjärnfeber, svarade fadern.

Hon yrade om fågelungar, om den stackars lilla fågelungen, som skulle blifvit något så stort och märkvärdigt och som man dödat. Hon hade inte stulit, hon hade inte stulit! Kunde de inte tro henne? Hon brukade aldrig narras. Det måtte de väl åtminstone veta. Hon var bara så svindlande yr i hufvudet, därför att hon stod på den höga, höga pelaren så nära himlen, alldeles ensam.

— Är det jag som dödat henne? hviskade lärarinnan.

Fadern skakade på hufvudet.

— Hon var inte frisk, när hon for hemifrån i morse. Hon förkylde sig troligen i går i skogen. Det var en dimmig, kall afton, och hon frös, när hon kom hem. Tjänstefolket säger, att hon ej var sig lik i morse. Men naturligtvis föll det ingen in att låta henne stanna hemma. Och nu — sinnesrörelsen. Hon är så exalterad. —

När fadren ej trodde, att hon var skyldig till detta, hvarför skulle då barnet anklaga henne med sina vilda feberfantasier. Men det hjälpte ej, att hon försökte intala sig lugn. Det var ju hennes egna ångestfulla tankar Maja uttalade, när hon klagade:

— Jag kunde ju inte hjälpa, att jag inte var lik de andra. Åh, det är så hemskt att veta sig ha krossat den lilla fågelungens hjärta under foten. Hvad hjälper det att ej ha gjort det med vilja. Straffet kommer ändå. En sådan liten stackars ömtålig fågelunge skulle vårdats och värnats natt och dag, tills den växt upp. Om den fått lefva, hade den nog blifvit en vacker fågel, en underbar fågel med glänsande fjädrar. Den skulle sjungit de härligaste sånger, den skulle fått starka vingar för att flyga högt öfver jorden mot den blåa himlen — för att bada sig i månstrålarna.

* * *

Om ett par dagar var Maja — död.

De båda redlösa fågelungarna hade hjälpt hvarandra från detta tunga, svåra lif.

PASTELL.

En stalldräng från Visbyholm kom ridande med brefvet. Då han lämnade det till Lisette, nådig grefvinnans kammarjungfru, utbytte de båda en menande blick och ett småleende, och när Lisette trippade uppför trappan till öfre våningen, förde hon instinktmässigt brefvet upp till ögat som en kikare. Men hon lyckades ej se något af skriften. Brefvet var ej gjordt för att genomskådas. Det var skrifvet på tjockt, ogenomskinligt papper och skickligt sammanviket: sigillet af brunrödt lack, i hvilket en signetring intryckt ett adligt vapen, häftade stadigt tillsammans de många vikningarna.

— Ett bref från baron Cronskiöld till nådig grefvinnan.

Kammarjunfrun presenterade brefvet på en silfverbricka och lade på samma gång märke till att hennes ord framkallat en skär rodnad på hennes nåds kinder.

Först sedan Lisette försvunnit, bröt grefvinnan sigillet och började läsa brefvet.

»Visbyholm den 29 Mai 1795.

Min nådiga Fru Grefvinna!»

..... Midt framför soffan, på hvilken hon satt, stod ett marmorbord med underrede af förgyllda gripar, uppbärande en starkt framåtlutande spegel, som hade en fint ornamenterad ram i matt förgyllning och till öfverstycke en fruktfylld korg i starkare guld. Spegeln återgaf allt i det runda kabinettet. Det tudelade glaset afspeglade den hvita möbeln med det blå, brocherade öfverdraget och den ljusa mattan med den breda, färgrika blomsterbården. Där återgafs också den spensliga boulemöbeln, på hvilkens blankpolerade skifva solstrålarna dansade, allt medan de bröto sig i de briljanterade snusdosorna, i de små sirliga damurens pärlkanter, i de större klockornas rikt ciselerade urtaflor och vapenprydda dubbelboetter, i de blanka medaljerna och mynten, i hela samlingen af preciosa, som var uppställd där.

Spegeln försummade icke heller att uppfånga nådig grefvinnans apparition, där hon satt i robe af dufgrått taft med håret högt coifferadt och pudradt, med spetskantad linongfichu korslagd öfver den djupa urringningen och de små fötterna med de rödklackade skorna hvilande på en sidenkudde. Den återspeglade också skiftningarna i det ovala ansiktet, som efter genomläsandet af brefvet blifvit skälfvande rörligt. Det ryckte kring munnen, och de blå ögonen togo en mörkare färg. Hon satt en stund alldeles hänsjunken i sina tankar. Hennes högra hand, som höll brefvet, hängde slappt ned, medan den vänstra långsamt strök den utskurna pärlkanten på den hvita soffan, gled ned på

öfverdraget och lät det smala pekfingret noga följa mönstrets konturer. Så lyfte hon upp hufvudet, som om hon fattat ett beslut, och ett litet maliciöst småleende gled öfver hennes röda läppar.

»Det är ett syperbt tillfälle. Jag skall nog rekommendera mademoiselle till det bästa».

Hon trummade med fingrarna på bordet, i början sakta, så otåligare. Plötsligen blef hon alldeles stilla och drömmande. Hon såg ned på den ringprydda vänstra handen. Det glimtade till i ögat; så kom det något trånande i blicken.

»Om jag kunde förmå honom att låta henne fara! Jag kan icke proponera det, än mindre insistera. Men månne det är alldeles omöjligt att med litet adresse — jalousie par hasard —? Le petit, grand jeu....? Jag kan åtminstons försöka».

Hon stödde hufvudet mot handen och såg in i trymån, spelande sin roll med denna till förtrogen. Dagrar och skuggor gledo öfver ansiktet, allt efter som tankarna växlade. Först krusade ett spotskt, nästan utmanande leende den körbärsröda munnen, och det kom en hård glans i de blå ögonen; så mjuknade dragen till något vekt och ömt, och slutligen framträdde något passioneradt i blick och uttryck. Och då såg fru grefvinnan Ulla Hård, född Lillie, ut som om hon hade något att försvara och som om hon ämnade försvara det.

Hon reste sig upp, vek ihop brefvet och placerade det framför sig på bordet. Så ändrade hon mening, stack in det bland nipperna på étagèren och gick några steg tillbaka för att se hur det tog sig ut. Nej, det dugde ej. Man kunde ej undgå att fundera på hur

det egentligen kommit dit — och ej låta bli att tänka: därför att meningen är, att det skall observeras. Hon tog upp det igen, och när hon gick förbi spegeln, frågade hon den till råds. Naturligtvis här på marmorskifvan! Hon lade ned brefvet, höll upp guldlorgnetten för ögat och pröfvade effekten. Nej, det stack ej tillräckligt af mot marmorn, som var gulaktig liksom papperet. Hon smålog och vände brefvet, så att det stora röda brutna lacket kom upp. — Mise-en-scenen var arrangerad: pjesen kunde börja när som helst. Hon lyfte upp ringklockan och lät den ljuda, tills Lisette hunnit upp och in.

— Har majoren kommit tillbaka? frågade hon i likgiltig ton.

— Ja, nådig grefvinna.

— Gör han toalett?

— Den är redan gjord. Nådig herrn är nere i parken med fröken Louise.

— Är Claes och hans amma också där nere? Det lät som om fru grefvinnan ej fäste den ringaste vikt vid svaret.

— Nej. Mademoiselle Virginie promenerar med nådig fröken.

— Det är bra, att hennes guvernant är med henne. Jag ville bara veta, att Louise ej är ensam.

— Är det något mer nådig grefvinnan befaller?

— Nej. Du kan gå.

Grefvinnan gick fram till fönstret och såg ut. Nere i den stora lindallén skymtade hon sin mans eleganta figur bredvid mademoiselle Virginies hvita klädning och stora schäferhatt. Majoren höll i handen ett ridspö som piskade blommorna och strök öfver häckarna,

där han gick fram. Mademoiselle förde ordet. Hon gestikulerade ifrigt, höll hufvudet framåtböjdt och såg upp mot honom med den fågelaktiga rörelse, som passade hennes utseende så väl och som grefvinnan inte kunde tåla. Lilla Louise, som synbarligen lefde i den tron, att fadern vore där för hennes skull, sprang förtjust fram och åter mellan ligusterhäckarna, gömde sig bakom de hvita statyerna och de pyramidformigt klippta granarna i labyrinten, dansade framför de båda på de solbelysta gångarna, fladdrande omkring dem som en hvit fjäril.

Plötsligen stannade majoren, drog upp sitt stora ur från byxfickan och såg på det. Så vände han sig om mot mademoiselle och yttrade något enträget till henne. Hon lutade hufvudet ännu litet mer på sned och svarade med några lifliga ord och några ännu lifligare gester. Han blef allt mer intresserad, och de stodo båda några ögonblick stilla i skuggan af den stora, blommande kastanjen. Så lyfte majoren artigt på hatten; mademoiselle neg sirligt, och lilla Louise lät fadern kyssa sig på pannan. Han svängde om på klacken och gick hastigt upp mot slottet. På öfversta terrassen mötte han amman med fideikommissarien. Han tog barnet från henne, lyfte upp det och lät det dansa på sina armar. Modern hörde barnets joller och hissnande fröjderop, där hon stod gömd bakom gardinen. Det klaraste solsken öfvergöt gruppen på terrassen: den smärte, högväxte mannen, hvars mörka ögon under det pudrade håret lyste af den stoltaste fadersglädje, samt den lille parfveln med det silkesljusa hufvudet och de sprattlande små knubbiga armarna och benen, som stucko fram under den blekblå kolten.

Grefvinnan smålog, i det hon vände tillbaka till sin förra plats i soffan midt emot spegeln. Hon sträckte ut handen efter bågen med tambursömmen, började draga nålen upp och ner och väntade.

Snart hörde hon sin mans steg ljuda i den långa salen utanför kabinettet. Han kom gnolande på en liten fransysk chansonett:

— Ma fille veux-tu un bouquet?

Nu stannade han framför fönstret, som vette åt lindallén. Slutligen ljöd knackningen.

— Entrez, mon ami.

Han kom in, böjde sig lätt öfver hennes hand och frågade artigt:

— Har du sofvit godt i natt, min vän?

— Jag tackar dig, mycket godt.

— Grefvinnan Ebba och fröken Aurora bådo om sin hälsning och beklagade, att din migrän hindrat dig att följa med mig.

— Nå än Anne-Sophie? Har du ingen hälsning från henne?

— Hon har redan förliden vecka återvändt till Stockholm och sin tjänstgöring hos prinsessan. Gamle excellensen bad mig kyssa hans förtjusande guddotters hand. Du tillåter?

Hon räckte honom vårdslöst vänstra handen, under det den högra alltjämt drog tamburnålen upp och ner.

— Besvärar jag dig?

— På intet sätt. När man inte sett hvarandra på ett par dagar.

— En vecka.

— Har det varit så länge?

— Tiden har gått fort för dig, à ce qu'il paraît.

— Mycket fort.

— Och angenämt?

— Också det. Nå, excellensen var sig lik — alltid lika ståtlig och charmant?

— Fullkomligt. Det är en merveille, hur lätt man vid första ögonkastet märker, när en adelsman fått sin uppfostran i Frankrike — och när han ej fått det. Det är en annan stil — en annan tournure.

— Som till exempel hos dig, min vän.

— Je m'en flatte, ma chère. De andra äro mer eller mindre klumpiga landtjunkare.

— Inte alla, Gustaf. Somliga af dem ha ganska mycken esprit.

— Svensk husmanskost.

— Du ursäktar, att jag är af en annan mening. Det finns undantag, charmanta undantag.

— Det skulle vara? Åh, jag vet hvem du tänker på. Cronskiöld. Du har alltid haft en viss faiblesse för honom. Det gör mig ondt att säga det, min kära Ulla, men det förefaller mig, som om din eljest så justa smak förde dig vilse härvidlag.

Grefvinnan teg och sydde ifrigt.

Majoren snodde långsamt kring fingrarna en docka silke, som han tagit upp från bordet.

— Eh bien, jag erkänner, att han har en viss kvickhet. Och att han kan vara rätt underhållande i karlsällskap.

Grefvinnan lyfte blicken från bågen och såg på sin man, som fortfarande vecklade silkeshärfvan om handen.

— Också i fruntimmerssällskap, mon ami.

— Ja, jag vet, att han gör dig sin cour. Jag vill

inte blanda mig i dina angelägenheter, Ulla, men det förefaller mig, som om du borde afvisa honom.

— Hvarför det — mon ami?

— Därför, att han är gift, och det förefaller mig — som om också du —.

— Hvad honom beträffar, gör han blott som andra äkta män af vårt stånd; och hvad mig angår, så vet jag ej hvarför inte också jag skulle kunna ha min lilla distraction här på landet.

— Och Cronskiölds friherrinna — spiller du ej en tanke på henne?

Grefvinnan såg honom rakt in i ögonen.

— Knappast. En dame, som under åratal tolererat sin mans maitresse i sitt hem, kan ej supponeras ha mycken ömtålighet.

Det blef ett ögonblick alldeles tyst, under det de båda makarna lyssnade efter lilla Louise, som hastigt sprang genom stora salen. Strax därpå hördes mademoiselle Virginie med sin skarpa pariseraccent ropa:

— Mademoiselle, venez tout de suite, s'il vous plaît — si non, je le dirai à monsieur votre père, qui vous grondera!

Majoren smög sig till att kasta en blick på sin hustru. Hon gjorde ej min af att ha hört.

Han gick till spegeln och ordnade spetskråset framför den.

— Om Cronskiöld är oemotståndlig, är det åtminstone ej gråce à ses charmes. Il est d'un laideur épouvantable.

— Vous trouvez?

— Vet du inte, att liksom man säger; den vackre Fersen, heter det: den fule Cronskiöld?

— Och förstår du inte, att det är en charme till? Vackra män ha en benägenhet att till den grad beundra sig själfva, att de glömma beundra oss andra.

Majoren vände sig hastigt bort från spegeln och stödde handen mot marmorskifvan, i det han svarade:

— Jean råkade skära mig i morse, medan han barberade mig. Jag såg efter skåran.

— För all del, gör inga ursäkter, mon cher. Äkta män behöfva ingalunda beundra sina hustrur. Därpå ha dessa ingen pretention.

Under det grefvinnan talade, gjorde majoren en otålig rörelse. Brefvet på spegelkonsolen föll i golfvet.

Han böjde sig ner och tog upp det.

Grefvinnan sträckte ut handen.

Han stod i begrepp att räcka henne brefvet, då hans blick föll på utanskriften. Han tvekade, vände om det och granskade sigillet.

— Cronskiöld korresponderar med dig, sade han torrt.

— Det ser så ut, min vän.

— Hvad har han att säga?

— Han ber mig om något, som jag mycket gärna önskar bevilja honom.

— Det är inte möjligt, Ulla.

— Det är sant, Gustaf.

Han satte sig bredvid henne i soffan och böjde sig öfver henne, fortfarande utan att släppa brefvet.

— Du skämtar. Cronskiöld ber dig om något, som du önskar bevilja honom. Han tog hennes hand och strök den gång på gång öfver sina läppar. Sedan *när* önskar du det? hviskade han tätt i hennes öra.

— Kan det verkligen intressera dig? frågade hon likgiltigt, i det hon rätade på sig.

— Ja. Han flyttade sig närmare. Vänd inte bort hufvudet, Ulla — se på mig!

Hon såg på honom med samma kalla blick.

— Sedan Januari detta år. Eller, om du vill, att jag skall precisera: allt sedan mademoiselle Virginie tillträdde sin plats som guvernant här i huset.

Majoren bet sig i läppen.

— Du gör mig den äran att vara svartsjuk, sade han, men i så fall — hvarför har du väntat ända tills nu — att bevilja honom —.

— Därför att han inte anhållit förr än nu. Jag brukar inte gifva någon gracer, förr än man supplicerar om dem.

— Jag förstår. Du vill hämnas.

— Kanske och kanske inte. Cela depend. Det beror på dig att afslå eller bevilja hans anhållan i detta bref. Och på det beror åter —

— Du talar i yra. Rådfrågar du verkligen mig om hvad du skall svara på det här?

— Ja, det gör jag. Det är du, som håller afgörandet i din hand. Ser du, min vän, det kommer en dag i en kvinnas lif, då hon känner sig trött af att kämpa mot strömmen och då hon frågar sig om hon ej par hasard skulle kunna låta sig glida med. Jag har sannerligen hållit emot. Kanske det varit en dumhet, vis-à-vis dig. Du påminner dig hvarför jag insisterade på att vi skulle lämna hofvet och Stockholm?

— Ja — hertigen. Jag är dig tack skyldig för att du så prompt afvisade hans enträgenhet.

— Ingen orsak. Det var ingen frestelse.

— Därför att du inte älskade honom.

— Därför att du då älskade mig.

— Det gör jag alltjämt, Ulla. Om du blott ville tillåta mig!

Han böjde sig fram och försökte kyssa hennes hvita hals, som var honom frestande nära; men hon drog sig undan. Och nu älskar du Cronskiöld? Ulla, säg mig, är det honom du har tendresse för, eller någon annan? Jag känner, att det är någon, som står mellan oss — du visar mig det ständigt och jämt. Är det han? Ah, je t'en prie, låt mig läsa det här brefvet!

— Avec le plus grand plaisir, mon ami. Hvarför har du inte förut sagt, att du önskar det? Du skall till och med få svara på det. Sedan skall jag svara dig.

Han slet upp brefvet och läste högt i andlös spänning:

»Visbyholm den 29 Mai 1795.

Min Nådiga Fru Grefvinna!

Min hustru som mycket fäst sig vid det löfte Grefvinnan var så gracieuse och gaf henne rörande den omtalta Fransyskan, har anmodat mig ödmjukast suplicera om Fru Grefvinnans vidare obligenta åtgiärd uti denna sak till vinnande af ett snart svar. Det är ock nu för oss så mycket angelägnare, som den Dame vi förut haft hos flickorna dels har giftasbekymret i hufvudet, dels ock ett par gamla sjuka föräldrar att soignera som är en god sak att skylla på då man ej så directe ville gifva fästman skulden.

Vi måste således vara betänkta att till hösten få en beskiedlig menniskia till detta angelägna verket och den Fru Grefvinnan behagat föreslå är oss i synnerhet behagelig för dess kunskap uti språket och fruntimmersgranlåt, som oaktadt öfverflödsförordningen lärer för alltid blifva oskiljacktig från den vackra delen af menniskioslägtet.

Är Fru Grefvinnan så nådig och med första skicka med några rader härmed min hustru underrättelse om reussiteten i denna sak, skier oss en stor gråce. Näst min compliment för Herr Majoren har äran framhärda

Min Nådigaste Grefvinnas ödmjuka

Tiänare

L. B. Cronskiöld.»

När majoren slutat, ögnade han än en gång igenom brefvet, som om han letat efter en dubbelmening. Så såg han förvirrad på grefvinnan och lade sin hand öfver hennes:

— Jag förstår inte. Säg mig, Ulla, är det han?

Hon svarade ej.

— Om det inte är han, hvem är det då du älskar?

— Skrif först svaret på detta bref, och jag skall svara dig?

Hon steg hastigt upp, tog det buckliga, inlagda schatullet från den messingsbeslagna byrån och ställde det framför honom. Sedan hon slagit upp locket, satte hon sig åter på sin förra plats.

I schatullet låg allt i ordning: det oskurna papperet, bläckhornet och sanddosan i hvar sin fördjup-

ning, gåspennan, lacket, oblaten och sigillet i skåran mellan dem.

Han såg frågande på henne, då hon räckte honom pennan, och började formera denna.

— Hvad skall jag svara? Hvad är det för en dame du tänker föreslå hans friherrinna?

— Mademoiselle Virginie.

Han ryckte till. Hon fångade hans blick och höll den kvar. Så sutto de en stund orörliga.

— Skall jag — hvad skall jag skrifva?

— Hvad tror du jag önskar att du skall skrifva?

— Och om jag gör det, lofvar du då säga mig hvem den mannen är, som du älskar?

— Jag lofvar det.

— Och förbjuda din dörr för Cronskiöld — upphöra att korrespondera med honom?

— Om du insisterar, ja.

Han tvekade ett ögonblick, doppade så pennan i bläckhornet och skref några rader. Hon hade flyttat sig närmare honom och läste öfver hans axel:

»Min bäste Baron!

Till svar på Herr Baronens ärade till min Grefvinna, ber jag underrätta att den Fransyska Dame Mademoiselle la vicomtesse Virginie de Fourgeron, tillhörande en förnäm emigrantfamilj —»

— Hm! Det var en mycket försmädlig harkling grefvinnan lät höra.

— Ja, jag vet. Du har aldrig satt tro till mademoiselles namn och börd.

— Du misstar dig. Jag tror blindt på 'Fourgeron'

— mindre på det andra. Men låt det vara. Det är alltid en rekommendation för friherrinnan, som ju har alla skäl att hålla på sina guvernanters anor, efter hon själf råkar vara född utan. Nå —»

Han eftersinnade ett par sekunder och skref: »hvilken under detta sista år varit i vårt hus som guvernant, men —»

Han såg upp på sin hustru, som nickade bifallande, och fortsatte därpå: »som med denna månads utgång lämnar sin plats».

— Du är en man med esprit, min vän. Vidare!

— Säg mig nu?

— Tout à l'heure! Men man måste rekommendera henne. Det där låter alltför kallt. Skrif du, så dikterar jag. Det är blott första steget, som kostar på. Inte sant?

Hon kastade en triumferande blick i spegeln, där hon såg honom sitta tåligt väntande med pennan i hand.

»Min hustru ber mig säga, att hon på det varmaste förordar nämda Dame såsom talande språket perfect och som särdeles kunnig i sina händer. Hon förstår att giöra sig synnerligen oumbärlig, och är min hustru förvissad om att Fru Friherrinan, när nämda Dames tjänster i Herrskapets hus befinnas öfverflödiga, skall i sin ordning med lika mycken nöje recommendera henne till sina vänner som hon nu giör det åt Fru Friherrinnan och Herr Baronen».

Det spelade ett så uppsluppet leende kring grefvinnans mun, att hennes man ej kunde låta bli att anmärka:

— Man ser grant, min vän, att du aldrig kunnat fördraga den nådiga friherrinnan.

— Verkligen! Jag tror det nästan själf. Eh bien! Sluta med att säga, att jag afvaktar hans svar för att sedan ofördröjligen tala med mademoiselle Virginie. Här är sigillet och här lacket. Medan hon tände vaxstapeln, vek han långsamt ihop brefvet. Skrif nu utanskriften! Enfin.

Hon ringde. Lisette kom in.

— Jean skall strax i eftermiddag rida till Visbyholm med det här brefvet.

Lisette tog det ur majorens hand. Han väntade, tills kammarjungfrun stängt dörren efter sig och ännu några sekunder, tills hon hunnit aflägsna sig från nyckelhålet. Sedan han så väntat, lade han sin hand på sin hustrus axel, där han stod bakom henne.

— Nu, Ulla! Kom ihåg hvad du lofvat mig!

Grefvinnan lyfte långsamt upp armarna, slog dem om hans hals, drog ner hans hufvud och tryckte en lång kyss på hans ögon. Så vände hon hans ansikte mot spegeln.

Hon pekade på spegelbilden, kysste småleende på fingret åt den och sade:

— Du förebrår mig väl inte alltjämt min dåliga smak, om jag säger: se dit, min vän. Det är den mannen jag älskar.

EN BEKANTSKAP.

Det hade varit en oerhördt varm dag, fast man ej var längre hunnen än till de första dagarne af Maj och den »stora värmen» ej ansågs vara börjad. Men en varm dag i Aix les Bains är något exceptionelt. Där råder en verklig drifhusatmosfär, solen bakar lodrätt ner i dalkitteln, som Savoyeralperna skydda för alla friska vindar, och de heta källådrorna breda ut sig under marken som värmeledningsrör. Det var, som sagdt, i början af Maj, således ännu ej säsong för den fina franska värld, som först strömmar till och sätter sin prägel på »baccarat-badorten» längre fram på sommaren. Aix les Bains var för tillfället engelskt, isynnerhet det stora hôtel de l'Europe med sina annexer och chalets och sin magnifika, i sydländsk blomsterprakt prunkande trädgård. De enda undantagen från den engelska regeln utgjordes af ett par svenska familjer, en högförnäm greflig från Skåne — grefven själf, som kördes i rullstol, grefvinnan mycket ståtlig och förnäm och två vackra, stela döttrar — samt ett nygift par från Stockholm, häradshöfding Stål med fru.

Dessa sistnämnda voro egentligen stadda på bröllopsresa, som skulle fortsättas efter brunnskuren i Aix, hvilken deras läkare hemma rekommenderat för Stål, som lidit af en reumatisk åkomma, hvilken hvarken gymnastik eller massage fått bukt med och som svafvelbaden borde fullkomligt kurera. Hans hustru — hon var mycket ung, endast nitton år — hade snart nog försonat sig med tanken att ligga en månad i Aix. Hon gjorde sig stora förväntningar på allt det märkvärdiga hon skulle se och upplefva där vid en riktig fashionabel fransk badort och på de intressanta bekantskaper de skulle göra. Detta var hennes första utrikes resa, och hon var af naturen mycket romantisk och mycket sangvinisk.

Och så föllo de ner midt bland denna stela, exklusivt engelska societet, som de sågo alldeles tillräckligt af under de tre högtidliga, långa måltiderna för att på mellantiden på det allra samvetsgrannaste undvika och fly. Och landsmännen sedan! — Nåja, de behöfde lyckligtvis ingen; de hade hvarandra. Hvarje eftermiddag, när hettan blifvit litet mindre tryckande, gjorde de de härligaste utflykter, antingen en körtur i någon af de små bekväma korgvagnarna, som i långa rader stodo väntande utanför hotellet, eller båtfärder på lac du Bourget eller åsneridter uppåt bergen, besök i Chambéry eller Annecy. Ja, eftermiddagarna och aftnarna gingo nog an, men förmiddagarna däremot var den lilla frun allt väl mycket hänvisad åt sig själf och sina egna resurser. Hennes man gick, som sagdt, igenom kuren, hvilket bland mycket annat betydde, att han efter badet måste tillbringa åtskilliga timmar i sin säng. Han tillät henne ej att sitta inne hos sig i det

varma rummet, hvilket hon helst velat — promenera var omöjligt under denna soliga tid på dagen, och i alla fall gå ensam är inte roligt — således fick hon sysselsätta sig bäst hon kunde. De bodde i ett litet chalet i trädgården, och deras »salong», ett vackert rundt rum med sina låga, stoppade möbler, länstolar och små soffor, öfverklädda med ljus creton, den svarta marmorkaminen med det obligatoriska garnityret af pendyl och kandelabrar, tog sig precis ut som scenen för ett af Mussets proverb. De stora glasdörrarna ledde direkt ut till trädgården. Det var den lilla fruns första hem, och följaktligen ville hon göra det riktigt hemlikt. Hon låtsade, att de »alls inte bodde i ett hotell, utan på ett förtjusande landtställe med den härligaste trädgård». Hvarje morgon gick hon därför ut i »sin täppa» och plockade blommor, som hon ordnade i vaser, krukor och glas, några andra husmoderliga bestyr kunde hon ej finna på, och till mycket annat dugde hon ej heller. Det där bestyret med blommorna upptog en god stund — men sedan. Jo, hon skref ett bref hem hvar dag. Så tog hon en bok och läste — gäspade — drifhusluft är mycket sökande — och ibland hände det till och med, att hon somnade ifrån boken, där hon satt i den lilla låga soffan, som hon dragit fram mellan de vidöppna glasdörrarna. Det var så tyst och stilla i trädgården, blommorna doftade starkt, de mångskiftande fjärilarna flögo omkring mellan buskarna och bina surrade. — Så vaknade hon lika hastigt, som hon slumrat in, och såg på klockan. Bara elfva eller half tolf, således en evighet, tills Robert skulle komma ut till henne vid half tvåtiden, just lagom till lunchen. Hon gick in på tåspetsarna för

att se om han sof. Vanligtvis gjorde han det, och då smög hon sig ut igen, sedan hon sakta kysst hans hand, som låg utanför täcket; hon kunde göra det flera gånger, utan att han vaknade. Ibland var han vaken och låg och läste, och då satte hon sig på sängkanten och pratade med honom, tills äfven hon blef sömnig af stillheten i rummet och skymningen där inne och lade ner sitt hufvud bredvid hans på kudden och somnade in.

— Stackars lilla Maja, det är inte mycket lifligt för dig, sade han som oftast. Jag önskar du hade några bekanta. Kan du inte skaffa dig någon? Den där lilla vackra skotskan har ju varit så vänlig mot dig, och den ena af fröknarna Kronenkrans talade ju med dig i går, det är bestämdt en söt flicka.

— Nej, låt mig slippa, Robert, så är du snäll! Förmiddagarna gå ju snart nog, och jag har så mycket roligare på eftermiddagen och aftnarna. Jag tycker redan, att du är bättre, och när du blir alldeles frisk, så kunna vi göra långa promenader till fots, och innan dess åka eller ro vi. Hur låter programmet för i afton?

— Jag skulle verkligen bli mycket glad, om du gjorde några bekantskaper, upprepade han, riktigt glad.

Det hade varit varmt under hela den tid de vistats i Aix, men så hett som denna dag, den 10 Maj, hade det emellertid ej förut varit, och värmen var fortfarande besvärlig, när de efter sista table d'hôteringningen, kl. sex, gingo genom trädgården upp till middagen i stora hotellbyggnaden. Maja hade tagit på sig sin allra svalaste dräkt, en crêmefärgad linneklädning, och hatten höll hon i hand, under det hon skyddade

sig mot solen med den uppslagna, mörkröda parasollen. De utbytte många vänliga »how do you do» och »exceedingly hot day» med sina engelska bekanta och togo så plats vid det stora bordet, vid hvilket serveringen redan börjat.

— Det har kommit några nya, sade Robert efter en stund. Troligen en fransk familj — åtminstone inte engelsk. Alldeles midt emot dig. Se inte dit nu! De titta på oss. Han ser charmant ut, en äldre man med gråsprängdt hår och förnämt utseende, och vet du hon påminner ofantligt om tant Eva. Inte sant?

— Det kan jag ju inte veta, om jag inte får se på dem. Jo, du! Nej! Maja hade sett upp, och hennes ögon möttes af ett par kvicka, lifliga, mörka ögon, som så otroligt påminde om tant Eva, hennes älsklingsmoster, att utropet ovillkorligen blef hörbarare än hon ämnat. Den främmande damen smålog åt henne och böjde litet på hufvudet. Maja besvarade hälsningen, i det hon rodnade.

— Och, du, hon är också lik mamma, fast hon är yngre. Men hon är allt gammal. Öfver tretti år, du?

— Nog räcker det till fyrti och litet till. Hon har ett mycket pikant utseende, men någon skönhet har hon nog aldrig varit. Hennes man är däremot en vacker karl. Se inte på dem! Då tro de, att vi tala om dem. För resten måste de också tycka, att du är lik någon. Hon tar inte ögonen från dig.

— Det är nog dig hon ser på. Maja var mycket van vid, att hennes ståtlige man väckte uppseende. Själf gjorde hon sig inga illusioner öfver sitt utseende. Hon hade alltid varit ansedd som familjens fuling.

Det var bara Robert, som i trots af alla protester påstod, att han tyckte, att hon såg bra ut, och det var ju det enda »som var viktigt».

Det var verkligen alltför varmt att denna afton företaga någon utflykt. Efter middagen slog man sig således ner i trädgåren och bildade grupper vid småbord. Kaffet serverades därute, herrarna rökte, damerna pratade, under det solfjädrarna voro i liflig rörelse. Ståls sutto för sig själfva vid ett litet bord långt ner i trädgården, där kastanjerna gåfvo den mesta skuggan. Deras vis-à-viser från table d'hôten promenerade under ifrigt samtal fram och tillbaka mellan akacierna. Han stödde sig på hennes arm. Hvar gång de gingo förbi bordet, där Maja satt, visade den främmande damen på ett nästan omärkligt, men fullkomligt omisskännligt sätt, att hon observerade henne.

— Vet du, Robert, om *hon* ville börja, vore det roligt. Henne vill jag gärna bli bekant med!

— Börjar hon, så springer du i alla fall och gömmer dig bakom mig, så det blir till ingen glädje.

— Nej, det skall jag inte, Hon ser så snäll ut, och så är hon så lik tant Eva.

Följande dag, det var en söndag, kom en häftig åskby med ösregn, just då man stigit upp från lunchen. Ståls, som inte kunde komma hem genom trädgården, medan ovädret pågick som värst, gingo in i salongen. Där inne sutto redan de båda nykomna, han med sin Figaro, hon med en af Charpentiers romanvolymer framför sig. Så småningom troppade den ena efter den andra af den engelska societeten in i rummet, gamla misser och unga misser, medelålders fruar med hvita

hårklädslar och svarta sidenklädningar, äldre damer och äldre och yngre herrar. Ståls sutto vid fönstret och spelade domino, men flyttade sig genast in i det närgränsande rummet, då de sågo »the reverend mr Millar» komma in. Det skulle bli engelsk predikan och psalmsång. De hade varit med om det redan en gång, förliden söndag.

Det franska herrskapet anade synbarligen ej hvad som var i görningen. De sutto kvar, ända till en mycket medelålders miss placerade sig vid pianot och spelade en hymn, i hvilken hela församlingen instämde med mer andaktsfulla än rena och vackra röster. Då reste de sig i största hast, häpna och förskräckta, och flydde in till Ståls, som hade mycket svårt att hålla sig allvarsamma.

Madame var mycket indignerad: »En salong i ett hotell är en samlingsplats, där hvar och en bör vara som hemma hos sig, men sysselsätta sig så, att man ej stör de andra. Man har inte rättighet att förvandla en salong till en konventikelsal.»

Monsieur ryckte på axlarna.

— Ah, mon dieu, ces anglaises! fortsatte hon.

Han hviskade något till henne, troligen en varning. Man kunde ju inte vara säker på, om inte..

Hon skakade på hufvudet. Jo, det var hon, »absolument».

Monsieur var emellertid synbarligen mera musikalisk än madame, ty när engelsmännen där ute efter ett ögonblicks paus uppstämde en ny psalm, gjorde han en grimas och reste sig upp.

— Jag går in till oss. Kommer du med?

— Om ett ögonblick.

Han hälsade, när han gick förbi Ståls och lämnade rummet. Hon satt kvar och skar upp sin bok med en liten sköldpaddsknif, hvilken hon begagnat som bokmärke. Den hvita handen med de många blixtrande ringarna förde pappersknifven elegant och graciöst. Allt emellanåt såg hon upp på Maja och hennes man, men sade intet.

— Vet du, det här blir en lång historia, utbrast Robert efter en stund, i det han ordnade dominobrickorna i asken. Regnet forsade fortfarande ner, och himlen var fullkomligt svart. Jag går hem och skickar François hit igen med paraplyn, din regnkappa och dina bottiner. Vi ha det mycket trefligare hemma hos oss. Inte sant?

— Jo, det vill jag lofva.

Och så gick Robert.

Knappt var han utom dörren, förr än den främmande damen kom fram till Maja och utbrast på franska.

— Ett sådant oväder!

Maja blef mörkröd. — Ja, det regnar mycket. Det blir visst dagsregn.

Fransyskan satte sig på den stol Robert just lämnat. Hon ville synbarligen göra bekantskap.

— Det är inte mycket vackert det där, sade hon, häntydande på sången, som i samma ögonblick skar igenom särdeles gällt.

— Nej, det är det inte. De sjunga så förfärligt falskt.

— Que voules-vouz? Des anglaises! — Madame är inte engelska?

— Nej.

— Det såg jag genast. Rumäniska eller serbiska, enfin från någon af Balkanstaterna.

— Nej, det är jag inte.

— Grekinna?

— Nej, jag är ingen sydländska, tvärtom från norden. Jag är svenska.

— Omöjligt, svenskorna äro blonda.

— I allmänhet ja, men inte alltid. Har madame lagt märke till de två unga lika klädda damerna vid öfra ändan af bordet? De äro också svenska, men inga blondiner.

— Nej, dem har jag inte sett, men jag skulle aldrig trott, att madame var svenska. Min mor hade mycket väl reda på Sverige. När hon var ung flicka bodde er stora författarinna Fredrika Bremer i hennes föräldrahem i Lausanne. Nej, att madame är från Sverige! Jag gissade först på ryska.

— Hvarför inte engelska, frågade Maja med ett skälmaktigt småleende.

— Jamais de la vie avec cette expression là.

Det var det hela, men tonen i hvilket det sades ville bibringa intrycket af att den främmande fann Majas utseende intressant, och detta intryck fick hon.

Hon kom alldeles förtjust hem till sin man. Kan du tänka dig hennes mor kände Fredrika Bremer! Och vet du, hon trodde, att jag var grekinna, tillade hon till hälften smickrad, till hälften förlägen.

— Det finns också fula grekinnor.

— Men hon tyckte inte, att jag var ful.

— Det var märkvärdigt.

— Och hon proponerade mig att vara tillsammans med henne om förmiddagarna, då våra herrar äro in-

visibla. Hon går heller inte igenom kuren. Jag frågade om hon inte ville komma till oss och sitta i vår trädgård.

— Ser man på!

— Det vill hon gärna. De hade gått förbi här i går och tyckte det var så förtjusande. Så nu behöfver du inte längre vara ledsen öfver att jag är ensam och har tråkigt.

Dagen därpå kom Majas väninna ganska riktigt. Det befanns emellertid vara för fuktigt att sitta i trädgården och tillräckligt svalt att göra en promenad. Det var lifligt på den långa gata, som för upp till etablissementet; i hvarje ögonblick mötte de eller gingo förbi de för Aix karaktäristiska bärstolarna, bakom hvilkas täta förhängen den till badet förda eller från badet tillbakaburna personen sitter inhöljd som en mumie. Då den ena bärstolen är fullkomligt lik den andra och den person, som sitter däri är fullständigt dold, kan man ej en gång gissa sig till huruvida det är en manlig eller kvinnlig individ, som bäres förbi, och Majas väninna hade åtskilliga mycket roliga anekdoter att omtala från Aix' cronique scandaleuse, rörande de mer eller mindre tragiska misstag porteurerna begått, i det de burit monsieur eller madame »un tel» in i orätt rum. Personen, som sitter bakom förhängena, ser nämligen absolut ej hvart han föres, och kan omöjligt kontrollera, om han kommit till sin egen bostad, förr än portechaisen sättes ner, gardinerna dragas ifrån och bärarna fatta tag i hans i lakan insvepta figur och lägga den på sängen, hvilket allt sker i mycket raskt tempo.

Maja var vid hemkomsten alldeles full af nyheter,

och så fort Robert kommit in till henne, började hon berätta.

— Du kan inte tänka dig hur roligt jag haft. Hon har talat om de kostligaste saker. Hon är så vådligt kvick, men mycket skarp. Och hon tål inte engelskor. Vet du hon hade hört, att förlidet år buro de af misstag in en gammal fransk öfverste i ett par engelska missers sängkammare, Du kan tänka dig hur de skreko och hur han skrek! Och så talade hon om... men det kan jag inte berätta, det var så otäckt. Hon påstod, att en ung vicomte de — ja, jag kommer inte ihåg namnet, men hon kände honom mycket väl — mutat porteurerna att — nej. Men jag har haft mycket roligt. De äro visst förfärligt förnäma och rika. De bo om vintrarna i Paris och om somrarna på ett slott i Champagne. Tänk du, om de bjöde oss dit — det vore allt bra roligt att se hur det går till på ett franskt slott, du!

— Inbilla dig inte något sådant. Han ser mig inte vidare gästfri ut. Han förefaller högfärdig. Det var som om han alls inte tyckte om att hon visade sig vänlig mot dig. Det såg jag vid bordet.

— Det tror jag är ett misstag. Han är bara mycket sjuklig och litet retlig, det talade hon om. De komma visst hädanefter att äta på sina rum. Baden söka honom. Hon kommer i alla fall till mig om förmiddagarna, så det är lika roligt det. Jag tror inte han vore något vidare trefligt sällskap för dig, så det är ingen förlust. Och i alla fall, om eftermiddagarna har jag ju dig, och då vill jag inte ha någon annan, tillade Maja med den uppriktigaste egoism.

De syntes ej till på middagen, men följande mor-

gon vid tiotiden knackade madame med ett hvitt parasollskaft på deras salongsfönster.

Maja satt i soffan och läste. Hon flög upp. Hon var så rädd, att knackningen skulle väcka Robert. Nej, nå det var för väl! Hon gick ut i trädgården, och de slogo sig ner i de låga, djupa korgstolarna, som stodo där.

Robert hade sagt till Maja, att hon ovillkorligen skulle presentera sig, och hon kände sig mycket olycklig, innan denna ceremoni var öfverstökad, på så sätt att hon räckte fram sitt kort till fransyskan med ett förläget:

— Tillåter ni?

— 'Madame Marie Stål'. Det är ett bekant namn, madame de Stael.

— Nej, det är inte alls så. Marie Stål. — Hon uttalade namnet mycket långsamt och tydligt.

— Jag skall väl också presentera mig. Voilà ma carte! Mon dieu, quelle étourderie! Jag har tagit min mans kort.

— Comte Horace de Brachet.

— C'est ça, ni känner namnet, inte sant? Det är den yngre grenen af den hertigliga familjen d'Albège. När den gamle hertigen dör, han har ingen son, blir mr de Brachet duc d'Albège.

Maja var så ung, att hon rodnade af förtjusning vid tanken på att hemma tala om att hon kände en blifvande hertiginna. *Det* hade hon ändå inte väntat.

De pratade mycket trefligt tillsammans, och Majas blyghet försvann allt mer och mer. Hon hade berättat för sin gäst om den märkvärdiga likheten med tant Eva och talat om flere af hennes många roliga

infall. Madame gouterade dem mycket och ville också höra om den öfriga familjen, isynnerhet om Majas mor. Höll hon mycket af henne?

— Åh, ingen på jorden är som mamma!

— Madame var väl enda barnet, eller hade hon kanske en bror?

— Nej, bara två systrar, bägge yngre: Anna, hon som kommer näst efter mig, är sjutton år och mycket vacker; Elin är fjorton, hon ser inte så bra ut, men hon är ofantligt begåfvad, precis som mamma. De äro blonda. Dem skulle madame se.

— Och madames far?

— Han dog, när jag var tio år, och sedan dess har mamma skött hela den stora egendomen. Ja, hon är ett märkvärdigt fruntimmer. Madame de Brachet hade Maja att berätta om allt i sitt barndomshem, från de gamla trotjänarinnorna ända ner till hundarna. Också naturen, den hvita björkskogen och den mörka granskogen, de ljusa sommarnätterna, roddfärderna på insjön om sommaren och isfärderna och skridskogången om vintern beskref hon. Och så frågade madame hur hon blifvit bekant med sin man, och som Majas hjärta var fullt af all hennes unga lycka och hon kände sig så tacksam för det intresse man visade henne, talade hon om hur det gått till, på samma gång uttryckande sin undran, att han just fäst sig vid henne, hon som var så...

Det fann madame mycket naturligt. Men arrangerade inte svenska föräldrar sina döttrars giftermål?

-- Nej för all del! Maja skrattade. Det är ju de unga, som skola gifta sig, och inte föräldrarna, så det få de allt i allmänhet själfva bestämma. Det vill

säga, det händer naturligtvis i bland, att föräldrarna äro emot partiet, men om han och hon riktigt hålla af hvarandra och äro envisa, så få de hvarandra alltid till slut -- nu för tiden.

Madame var mycket intresserad af det hon hörde och ville riktigt ha reda på hur en svensk förlofning var, och hon blef ofantligt häpen, när Maja talade om att hon och Robert fått promenera utan »förkläde» och att de suttit ensamma timtals. Maja hade till och med föredragit om madame ej härvidlag varit fullt så intresserad. Hon tyckte det var indiscret att vilja veta hvad fästfolk sade och gjorde, när de voro ensamma, och ville inte ingå i några detaljer, undantagandes att hon svarade ett hastigt: »ja naturligtvis», när madame frågade om det också var brukligt, att förlofvade kysste hvarandra.

— Hon har bestämdt dåliga barn, sade Maja till Robert, då hon var gången. Kan du tänka dig hon frågade mig om du inte gjorde allt för att skilja mig från mamma — det göra alla mågar.

— Hvad säger du?

— Ja, kanske hon inte sa' det så, utan att barn voro så otacksamma. Hennes äldsta dotter är jämnårig med mig och också nygift, men mågen tillåter i ästan inte alls madame att råka sin dotter. Han vill partout skilja dem åt. Och hennes yngre dotter, som uppfostras i ett kloster, frågar inte alls efter henne utan bara efter sin far. Är det inte förfärligt? Det gjorde mig så ondt om henne, att jag kysste henne. Var det mycket dumt?

— Åhnej. Men att hennes man inte läser lagen för barnen, åtminstone för mågen?

— Ja, det tänkte jag också; men det kunde jag ju inte fråga om.

Madame påstod, att engelskorna voro alldeles gröna af afund att se hur trefligt de hade det tillsammans, och hon hade nästan dagligen några roliga anekdoter att berätta om miss Dodd och miss Clare, hvilka voro föremål för madames synnerliga aversion. I allmänhet hade hon mycket reda på societeten, på hvad som sades och gjordes i hôtel de l'Europe, märkvärdigt nog tyckte Maja, hon talade ju aldrig med någon annan än henne, som absolut ingenting visste.

— Här skall du få en present, Maja, sade Robert en morgon. Bed tant Eva, de kallade henne sins emellan tant Eva, säga dig hur du skall bära den!

— En svart spets! Nej, så vacker och så stor! Du är en ängel.

— Ser du, det är en äkta spansk mantilla. Men du är kanske för ung att gå med spetsschal.

— Ja, det är jag väl — men vi kunna ju ge den åt mamma.

— Fråga först madame om du inte kan begagna den själf och om den är bra. Ha de narrat mig, så byta vi om. Den är köpt i den stora boden nere på hörnet.

Madame var mycket nöjd med mantillan. — Visst skulle »la petite» behålla den själf. »Kom, så gå vi in, så skall jag visa er framför spegeln! Så där och så där, och så kan ni ha den så. Ack, ma chère, när man är ung som ni!» Och hon draperade schalen öfver Majas axlar på olika sätt, men alltid så, att både spetsen och Maja togo sig fördelaktigt ut, ett sakför-

hållande, om hvilket hon i spegeln öfvertygade den lilla frun.

— Men ser ni, det är inte allt. Nu skall jag visa er ett annat sätt. Ni är t. ex. på besök på er mors egendom eller hos någon af grannarna. — Det är afton och månsken eller en sådan der ljus natt, som ni beskrifvit för mig. Ni står på balkongen och ni får lust att göra en promenad i parken — à deux.

— Ja, det är gudomligt, sade Maja med strålande ögon. Fransyskan talade med en sådan liflighet, att hon såg den månbelysta balkongen framför sig, glittret mellan björkdungarna, de hvita stammarna och den breda silfverstrimman på sjön. O, det fanns ändå ingenting härligare på jorden än en månskensnatt hemma i Sverige!

— Ser ni, då kastar ni mantillan öfver hufvudet så här. Det klär er. Voilà!

— Nej, det skulle Robert inte tycka om. Det skulle i hans tycke se för teatraliskt ut.

— Nå, det behöfver ju inte vara monsieur le mari, som står med er på balkongen och hvars arm ni tar en sådan månljus afton i parken.

— Hvem skulle det då vara?

— Hvad vet jag? Jag känner ju inte edra — eller monsieurs vänner.

Maja såg på henne med en förvånad, nästan ogillande blick.

— En gift kvinna går väl inte och svärmar i månskenet med någon annan än sin man!

— Jaså, det gör man inte i Sverige?

— Nej, det gör man inte, svarade Maja med öfvertygelse.

Med sin säkra takt märkte madame snart, att den lilla svenskan ogillade dylika erotiska ämnen, och som dessa allusioner varit det enda hos hennes nya bekanta, som ej behagat Maja, tilltog hennes förtjusning allt mer och mer, när de nästan fullkomligt uteblefvo. De voro dagligen tillsammans under de sista två veckorna af Ståls vistelse i Aix. Madame trifdes synbarligen med den lilla glada, i många fall så brådmogna, i andra så ofantligt naiva unga frun, och hvad Maja beträffar var det ett äkta flicksvärmeri för den äldre damen, som kunde vara hennes mor, men som var så ungdomlig till sinnes, så spirituel — och så vänlig. Och så hennes lifliga intresse för allt, som rörde Maja, det minsta som det största! Hon lät henne berätta för sig hvad de skrefvo hemifrån, d. v. s. systrarnas utgjutelser öfver Majas »hertig och hertiginna» hoppade denna öfver; men hon talade däremot om att mamma blifvit så glad öfver att hon gjort en sådan angenäm bekantskap, så att hon slapp sitta ensam de långa förmiddagarna, och att hon tackade madame för all den vänlighet hon visade Maja. Madame var helt förlägen, när hon mottog hälsningen. Bekantskapen var emellertid nästan uteslutande mellan de båda fruntimren. Visserligen hände det någon gång, att deras gäst dröjde så länge, att Robert råkade madame de Brachet och utbytte några väuliga och artiga fraser med henne; men monsieur de Brachet sågo de endast på afstånd, antingen promenerande, stödd på madames arm, eller åkande med henne längs lac de Bourget. Det föreföll både Robert och Maja, som om madames hälsning, när de foro förbi hvarandra, var långt mera stel, än den egentligen bort vara, som

om de fortfarande endast vore table d'hôte-bekanta, och hon närmade sig aldrig Maja, när hon var med sin man.

— Hon vill inte, att han skall veta, att hon är så lierad med une petite bourgeoise comme toi, sade Robert.

— Ja, du hade nog rätt i att han är högfärdig, men det är inte hon, det är säkert. Hon har lofvat söka upp mig, om hon någonsin kommer till Stockholm, och hon var riktigt ledsen, när jag talade om att vi inte tänkte taga hemvägen öfver Paris. Hon hade så gärna velat ha mig där. Hon skulle hämtat mig i sitt ekipage, hjälpt mig med uppköp och allt möjligt. Jag skulle inte köpt en tråd utan henne Tänk du, att ha en sådan bekantskap i Paris! Är det alldeles omöjligt, att vi komma dit i år?

— Ja, det är det. En annan gång, om en tio år eller så.

— Det är inte detsamma. Då har hon nog glömt mig.

Samma förmodan upprepade Maja följande dag vid afskedet till madame de Brachet själf.

— Nej, det var ingen fara. *När* madame Stål kom, skulle det vara en lika stor glädje för madame, bara hon skickade henne sin hotelladress, skulle madame genast komma och hämta henne, och de skulle fara tillsammans i Bois de Boulogne och besöka de stora magasinen och madames egen sömmerska. Men de voro inte alla somrar i Paris som nu i år, då monsieur de Brachet skulle gå igenom elektricitetsbehandling för doktor Vidal efter kuren i Aix. Förr än fram

i Oktober kunde de nog inte flytta till Haute Lis, slottet i Champagne.

— Det är madame väl belåten med. Madames gifta dotter är ju i Paris.

— Åh, henne får jag nog inte se mycket af. Det sörjer *han* nog för, sade madame med sin vanliga bitterhet, då hon talade om mågen. Hvad det gjorde Maja ondt om henne! Tänk att kunna vara stygg mot sin mor — och en sådan mor!

— Om ni ämnar er till Stockholm, så glöm inte att låta oss veta af det. Och så bor ni ju hos oss, fortsatte Maja.

— Mais certainement, ma chère petite. Jag har er adress.

— Vänta ett ögonblick, min man vill säga adjö.

— Kanske vi råkas igen, möjligen här ett annat år, sade madame hjärtligt, i det hon omfamnade och kysste Maja, som hade tårar i ögonen. Adieu, monsieur, au plaisir de vous revoir. Adieu chérie!

När Ståls foro ner till stationen, mötte de det Brachetska ekipaget. Hon hade synbarligen sagt honom, att de skulle resa, ty hans hälsning var vänligare än den brukade vara. När han vände sig bort, kastade madame en slängkyss till Maja.

Ståls reste genom Mont Cenis ner till norra Italien, till Genua, Venedig och därifrån till Milano och sjöarna, där de skulle stanna några veckor. Emellertid blef det så många regniga dagar efter hvarandra, att Robert efter en veckas vistelse i Pallanza en morgon sade till Maja:

— Vet du, jag tycker vi ha fått nog af det här. Vill du som jag, så skänka vi efter resten och lägga

de återstående fjorton dagarna på Paris. Där lär inte vara öfverdrifvet varmt, och regnar det där, har man så många resurser inom hus. Du vill ju gärna dit. Nå?

— Åh, Robert, är det sant! Hon föll honom om halsen och kysste honom.

— Är det Paris eller tant Eva som lockar?

— Båda. Åh, hvad det skall bli roligt att råka henne! Och hvad hon skall bli glad! Men Robert du, jag fick aldrig hennes adress. Hon lofvade att ge mig den, och så glömde hon bort det, och jag var inte heller så angelägen. Jag trodde ju inte vi skulle komma dit. Hvad ska vi nu ta oss till? Kan det inte hjälpas?

— Åjo, vi kunna ju skrifva till portieren på hôtel de l'Europe och bedja honom skicka den efter oss till Paris. De ha väl uppgifvit hvart deras bref skola returneras. Men kanske de alls inte äro i Paris nu?

— Jo säkert. De skulle resa från Aix sista dagarna i Juni, och det är den åttonde Juli i dag. Hvad jag är glad nu, att jag ingenting köpte hvarken i Milano eller Genua.

— Hvem har du att tacka för det?

— Dig naturligtvis — som för allt.

Maja talade under hela resan oupphörligt om madame de Brachet och hvad de skulle se och uträtta tillsammans. Så roligt, att hon hade egen vagn! Det vore allt bra mycket trefligare för Robert att fara i enskildt ekipage än i droska i Bois de Boulogne, och det hade han åtminstone henne att tacka för.

Han kysste henne också tacksamt.

Till hemmet skref Maja bref fulla af förväntningar och förutsägelser om allt hvad madame de Brachet skulle vara för dem i Paris. Allt berodde emellertid på om portieren i hôtel de l'Europe icke svek dem och om han hade adressen.

De hade tur. Den låg och väntade på dem vid ankomsten till Paris.

— Gå inte ur, förr än jag hört om hon är hemma och om de ta emot, sade Maja, då deras åkdon stannade utanför nummer 21 boulevard des Italiens. Robert hade fortfarande svårt att röra sitt knä.

Maja hoppade ut, ifrig och öfverlycklig. Robert hade haft mycket roligt åt alla hennes förberedelser till visiten och all hennes oro öfver att hon ändtligen skulle se »snygg ut». Hon hade sin finaste promenaddräkt och sin »fru»-hatt — för första gången — och hon hade bytt om handskar i åtskilliga repriser, innan hon bestämt sig för hvilken nyans hon skulle ta. Robert fick betänka, att det var en viktig sak, en visit i Paris hos en grefvinna, kanske hertiginna vid det här laget. De kommo öfverens om att Maja skull låta skicka upp deras kort. Nej, hon hade inte tappat Roberts, det låg här i visitboken.

Han satt kvar i vagnen och väntade några minuter, kanske fem på sin höjd. Han var så intresserad af lifvet på boulevarden, att han ej såg, när Maja kom ut ur nr 21. Det var först, när hon stod på vagnssteget, som han märkte henne.

— Kör till hôtel Continental, sade hon hastigt till kusken.

— Var det inte rätt nummer? frågade Robert.

— Jo.

— Var hon inte hemma?

— Jo!

— Tog hon inte emot?

— Det vet jag inte.

— Hvad är det, Maja? Han såg, att hon var alldeles blek, att hennes läppar skälfde och att hon hade svårt att hålla tillbaka tårarna.

— Tala om för mig! Hvarför är du ledsen? Jag förstår du råkade henne och hon var inte vänlig mot dig.

— Nej, nej! Hon lade handen öfver ögonen och började snyfta.

— Hvad är det, min lilla flicka? Tala om! Han tog hennes andra hand, som låg slappt i knäet och smekte den.

Hon sade mellan snyftningarna något, som han inte kunde uppfatta.

— Hvad säger du?

— Åh, det är förfärligt, förfärligt. De äro inte gifta.

— Hvad?

— Nej, de äro inte gifta. Det sa' portieren. Jag frågade honom efter madame de Brachet — och då sa' han — det fins ingen madame de Brachet — monsieur le comte bor i andra våningen med ett fruntimmer. Åh, Robert, det borde du väl haft reda på. Det skall väl en herre förstå sig på.

Robert bet sig i läppen. — Jag kunde väl inte be att få se hennes vigselattest heller. Och hvad det beträffar att förstå sig på, så vill jag hålla vad om att inte *en* svensk bland hundra skulle misstänkt, att inte allt stod rätt till med henne. Den genren känna vi

inte till hemma. Lika väl kunde jag tro — att tant Eva...

— Ja. Det hela kom sig af att hon var så lik henne. Åh, det är gräsligt!

— Nå, Maja lilla, det är ju ingen skada skedd — du är inte sämre för det.

— Det är alls inte det, snyftade Maja, alls inte — det bryr jag mig inte om.

— Och hon kan ju vara en bra menniska i alla fall, tillade han, i det han försökte sätta sig in i Majas tankegång och känslor. Det var således därför monsieur ogillade bekantskapen. Och de otacksamma barnen! Maja lilla, lugna dig! Hvarför tar du det så?

— Att du inte kan förstå det! Därför att jag talat med henne om mamma och dig och... Maja rodnade häftigt. Att hon ville locka mig att tala om det! — Att hon hade hjärta att bedra mig! — Det känns, som om orena händer rört vid mitt allra heligaste.

— Nå, Maja lilla!

Robert försökte tala förstånd med Maja. Hon, han sade ej längre tant Eva, behöfde ju inte vara ett dåligt fruntimmer. Det var en mycket stor skillnad också därvidlag — mycket stor — de hade ju alls inte reda på förhållandena — de kunde inte döma.

Jo, det kunde Maja. Hon visste, att en kvinna, som lefver tillsammans med en man, som hon inte är gift med, är en dålig kvinna, och hon hade talat om sin mamma med en dålig kvinna. Om hon bara inte talat om sin mamma!

Robert skakade på hufvudet. Han visste ej hvad han skulle säga. Han kunde inte begära, att hans

hustru med de nitton årens absoluta lifsåskådning och fullständiga brist på tolerans skulle se på saken lika fördomsfritt som han, den mogne mannen.

Maja snyftade fortfarande.

Stackars liten, det var hennes första bittra erfarenhet af lifvet, och det gjorde honom ondt om henne, som det skulle gjort honom ondt om ett barn, som en äldre person narrat och bedragit. När vagnen stannade utanför hotellet, föreslog han emellertid skämtsamt, att de för att förströ sig skulle fara till Bon Marché eller Louvren och göra sina uppköp. Han hade mycket god smak, fast Maja inte trodde honom om det.

Men hon kunde inte ... Det var omöjligt att förströ sig — åtminstone i dag.

SÖNDERRIFNA DAGBOKSBLAD.

Jag vet inte egentligen hvad det är, som kommer mig att hålla af Petra Ström. Hennes yttre är alldeles icke tilldragande, tvärtom, hon är ovanligt ful. Och hon har detta öfverspända i sitt sätt, som alltid brukar lämna mig kall och oförstående. Kan det vara möjligt, att jag låtit besticka mig af den kärlek hon vid första ögonkastet ägnat mig? Hon visar mig en ung flickas kritiklösa beundran för den mognare kvinnan, och denna beundran omfattar allt, från mina ögon till den minsta småsak i mitt hem, hvart ord jag säger, hvar rörelse jag gör. Men är det möjligt, att det kan vara endast detta! — Kanske det är det, att hon är svår att förstå sig på och att upptäcktsresor alltid intresserat mig. — Det ligger något bundet öfver henne, trots all exaltation. —

Den 30 Januari. Om jag blott kunde tro på någon, skulle jag kunna bli fullkomligt lycklig, sade Petra i dag, då hon satt på golfvet med båda armarna i mitt knä och såg upp på mig.

— Du menar —

— Ja, det menar jag. Vet du huru många friare jag haft dessa sista två år? Minst tio! Ingen enda för min egen skull, alla penningfriare, hvarenda en!

— Är du säker på det?

— Ja alldeles. Och hon drog fram flere exempel för att låta mig döma om hon inte gjort rätt, som var försiktig och misstrogen.

Jag tror det. Ifall hon har en någorlunda klar föreställning om sin yttre människa, undrar jag ej på att hon kommit till ett nedslående resultat. Jag satt och såg på henne, medan hon talade, och försökte se henne med en mans ögon. Nej, det är omöjligt att känna sig intagen af den kantiga, nästan knotiga figuren, de utstående blå ögonen, det linfärgade håret, utan den minsta strimma af sol eller guld, och den nästan tragiska lilla uppnäsan, som gör att hennes ansikte i profil förefaller näslöst.

O, hvad det gör mig ondt om en sådan stackars flicka, hvars hela längtan, medveten och omedveten, står till att blifva maka och mor, och som af några rent yttre tillfälligheter, en centimeter eller möjligen blott en half centimeter för kort eller för lång näsa, några drag eller former, som ej tilltala skönhetssinnet, blir hindrad att uppfylla denna sin kallelse, eller skulle bli det, om hon vore en fattig flicka. Och i det senare fallet gör medvetandet om den tolerans dessa brister möta, till följd af den allt förskönande rikedomen, denna unga flicka bitter och beröfvar henne alla ungdomliga illusioner.

Den 3 Februari. Hvad naturen är grym, som nedlagt denna glödande själ i detta opoetiska omhölje! I dag har jag fått henne att tala, en bikt, aflagd med

en passion, som var formligen ängslande. Hennes varmaste önskan, hennes mest brännande åtrå är att bli älskad för sin egen skull, endast under denna förutsättning, med denna fullkomliga visshet kunde hon ingå ett äktenskap. Och hon vill gärna gifta sig. Någon annan framtid kunde hon inte tänka sig, hur mycket hon än försökte. Hon visste, att hon kunde lyckliggöra den man, som älskade henne, genom sin gränslösa hängifvenhet, sitt fullkomliga uppgående i alla hans intressen och sträfvanden. — Ser du, jag har inte mer än *en* begåfning, men den har jag fullt ut, och det är att älska, älska. — Hon sträckte ut båda armarne liksom för att famna denne drömde någon. — Eller kanske han finns i verkligheten? Hon talade om det hem hon skulle skapa åt honom, om de små barnen.

Den 13 Mars. I dag lät hon mig förstå, att hon mött denne man, som älskade henne för hennes egen skull — hon sade ej hans namn, det var också detsamma, jag känner ju ingen från hennes hembygd. Men hon beskref honom. Att det kan finnas en sådan inkarnation af all manlig fullkomlighet till i världen, fick hon mig icke ett ögonblick att tro, men har han blott hälften af de inre och yttre företräden hon utmålade, kan hon i sanning prisa sig lycklig. —

Den 16 Mars. Åh, det är han, han! Det blef mig plötsligen alldeles klart — hon förrådde sig utan att ana det. Hvad jag önskar, att jag inte kände honom! Jag förmodar, att jag gjorde rätt i att ej omtala för henne, att jag känner honom och hur mycket jag känner honom. Det kan ju hända, att det stannar vid

blott och bart kurtis och att han ej friar. Gör han det, hvad skall jag då göra?

— Om han endast vore en flyktig och opålitlig kurtisör, ginge det väl an, han kunde det oaktadt göra henne lycklig — det har man sett exempel på. Men han är till ytterlighet kall, beräknande och hänsynslös och har alltid för mig haft detta obeskrifliga något, som gör, att jag instinktlikt känner, att han ej är någon bra människa. Endast det sätt, på hvilket han ser på ett fruntimmer! — Och det han säger sedan! — Stackars Petra, han, denne estetiske finsmakare, denne nästan besvärlige skönhetsdyrkare, skulle älska henne för hennes egen skull! Jag kan inte räkna alla de rika flickor, till hvilka han friat, sedan han för några år sedan kom hit. Det kunde jag möjligtvis låtit Petra förstå, — visst inte för att jag tror, att det skulle ha hjälpt — sådant hjälper aldrig — om jag inte själf hade varit ett af föremålen för hans spekulation och om jag ej hade för princip att anse hemlighållandet af ett afslaget frieri för en hederssak. — Jag kan så väl förstå, att han hade användning för mina pengar, helst jag som änka har dem till min disposition, och dessutom inte har någon annan att taga till råds än »mitt eget hjärta», som han brukar säga. Fröken Petra däremot tycktes ha en kritisk pappa, som, efter hvad jag förstod af hennes halfva förtorende är så pass kritisk, att han ser honom med allt annat än blida ögon. Hvad henne beträffar, är det, som om tron på denne man och hans oegennyttiga kärlek blifvit det centrala i hennes lif. Hon tycks höra till de olyckliga, som när de tro på någon, göra det blindt,

med hvarje fiber af sin varelse, hvarje skälfvande nerv, hvarje bloddroppe. Det vore grymt att rubba denna tro.

Den 28 Mars. Och ändå! Jag har hört honom tala om henne. Jag hade icke behöft det för att veta hvad han tycker och tänker — jag känner honom så väl. Naturligtvis talade han ej om för mig, att han gör henne sin kur, det vore i mer än ett hänseende ogrannlaga, samtidigt med att han försäkrar mig, att han ej vill taga mitt nej för afgörande, fast jag så många gånger sagt honom, att det är oåterkalleligt. I går var han ovanligt aimabel mot mig. Det var nog min egen skuld. Jag brukar vanligtvis hålla honom på afstånd. Nu försökte jag af intresse för Petra få litet reda på honom för att se, om jag dömt honom för hårdt. Det kunde ju vara en möjlighet, att jag såge honom i ett annat ljus, om jag kunde vara fullkomligt opartisk. Jag försökte lägga band på min aversion.

Han förde själf samtalet på henne.

— Jag råkade i går fröken Ström ifrån Norrland, sade han. Hon talade om er i de mest entusiastiska ordalag, och jag var nog raffinerad att låtsa, som jag ej kände er för att få nöjet höra så mycket mer. Jag roade mig med att göra några inkast, men det var som att tala för döfva öron. Ni kunde inte låta bli att beundra fru Kruse, om ni kände henne, sade hon. Apropos, ni har inte talat om för fröken Ström, att ni och jag äro gamla bekanta. Hvarför har ni inte gjort det? Hvad ligger under detta! Det är alltid svårt att förstå sig på vackra fruar; men bland alla vackra kvinnoproblem är ni det svåraste att lösa. Han försökte lägga in i sina ögon ett ömt uttryck. —

— Vi ha verkligen inte talat om er de gånger jag råkat fröken Ström, sade jag kallt. Det är också sant: hans namn har aldrig blifvit nämdt oss emellan.

— Nå hvad säger ni om henne? fortsatte han försiktigt.

— Jag tycker om Petra Ström, svarade jag genast.

— Vore jag fruntimmer, skulle jag troligen också göra det. Hon är ingen konkurrent, och det är nog en liten snäll flicka. Och godt omdöme har hon. Det var inte första gången jag märkte det i går. Hans uttryck sade mig så tydligt, att han nu märkt hvad han inte märkte första gången, att det kokade inom mig. Jag lämnade honom. Strax därefter kom von Dittner fram till mig.

— Hör du, Anna, sade han, du vet nog, att jag aldrig brukar blanda mig i dina angelägenheter, men du tar ju inte illa upp, om jag som nära släkting och barndomsvän säger: akta dig att ha något att göra med den där herrn, det är en dålig karl.

— Hvad vet du om honom? frågade jag ifrigt.

— En hel del saker, som jag inte kan tala om för ett fruntimmer.

— Vet du något, som går direkt på heder och ära? Jag såg, att von Dittner tänkte, att jag var intresserad för egen del. —

— Ja, svarade han utan den minsta tvekan, det vet jag. Det är en dålig, genomrutten karaktär, som förr eller senare slutar illa. Den kvinna, som fäster sig vid honom, går sin säkra olycka till mötes. —

De orden ha ringt för mina öron hela dagen. Jag känner von Dittner tillräckligt för att veta, att han

ej skulle hafva fällt dem, om han ej vore fullt säker på sin sak.

Petra kom upp i eftermiddag, om möjligt ännu mer tagen. Hon lät mig förstå, att hon talat med »honom» om mig och att han sagt henne, att han började hålla af mig på blotta beskrifningen — för hennes skull. Jag försökte komma med några kritiska inkast. Möjligen var han endast en kurtisör af det vanliga slag hon nyligen beskrifvit för mig. Hvem visste om han var att lita på? Men det var omöjligt. Hon hörde mig inte. Och allt hvad hon sade sedan —

— Nej, det skulle vara den största grymhet att störa denna jublande kärleks- och lyckohymn med tviflets skärande missljud.

Nu hoppas jag innerligt, att han anser henne för ful för att riskera se henne dagligen och således ej anhåller om hennes hand, eller att fadern nekar sitt samtycke. Hvad skall jag i motsatt fall göra?

Den 3 April. Hon var uppe i dag, endast några ögonblick. Jag såg genast på uttrycket i hennes ansikte hvad som händt. Han hade friat.

Hon talade om för mig hur det gått till.

Från första ögonblicket hade han älskat henne, men han hade tvekat i det längsta att säga henne det, därför att hon var rik, han fattig. — Hvad jag kände väl den frasen. Jag spratt till, när hon upprepade den. — Men nu hade hans känslor blifvit honom öfvermäktiga etc. etc. —

Borde jag talat? Jag vet det inte. Jag teg.

Inte en skugga af tvifvel! Hon hade rätt: det hade endast fattats henne att *tro* för att bli lycklig. Och hon var lycklig — tusenfaldt lyckligare än hon kun-

nat drömma om att någonsin bli. »Hvad världen var skön, full af kärleksunder och kärleksfröjder, och hur solljus, molnfri, nästan ängslande molnfri, var inte framtiden!» Jag har aldrig hört något dylikt. Det var som om damluckorna plötsligt blifvit öppnade och det frigjorda brusande vattnet forsat ner med solstrimmor och månglitter öfver hvarje skummande vågkaskad. —

Det var lifsglädje.

Jag sökte med all makt tvinga mig in i hennes tankegång, se med hennes ögon, hypnotisera mig till att inte veta mer än hon visste, att glömma, att jag för knappt en månad sedan hört samma kärleksförklaring från hans läppar och ännu senare den försäkran, som jag, innan han yttrade den, visste vara sanning, att han aldrig skulle kunna älska en kvinna med ett sådant yttre som hennes. Huru som helst! Jag kan inte använda knifven. Som det nu är, är hon åtminstone lycklig för ögonblicket, fullt och helt lycklig. Hvad mer, om *jag* tror, att lyckan är byggd på den lösaste sand. Hvilken lycka är ej det, i det ena eller andra afseendet! Att ha varit lycklig, om ock blott för en kort minut, uppväger det ej ett helt lifs sorger och lidanden? Hon skulle kanske inte tro mig eller tro, att det är sårad, kvinnlig fåfänga öfver att han visat sig så föga otröstlig öfver mitt afslag, som dikterat min varning — ifall jag varnade. Men hvarför skulle jag göra det, när jag inte är tvungen? —

Den 16 April. Jag har haft ett långt bref från Petras far. Han ber mig i de mest bevekliga ordalag att använda mitt inflytande öfver hans »stackars förblindade barn». Han har nekat sitt samtycke till

förlofningen, emedan han från skilda håll hört de mest ofördelaktiga omdömen om Petras friare. »Han lär inte ha suttit inne», skref han, »men efter allt hvad jag hört, borde han ha gjort det. Jag har sagt Petra allt, men det hjälper inte. Kunde inte ni försöka öfvertala henne att afstå från att göra sig olycklig?» —

Han gaf mig en mängd fakta.

Det tycks inte vara något tvifvel om att de tala sanning. Detta är en konflikt. Hvad skall jag göra? Låt mig tänka! — Hon vet detsamma som jag, och hon är inte något oreflekterande barn. Tvekar jag att säga något, därför att jag är rädd för att såra och smärta? — Inte endast därför.

Men kan man väl spela försyn, när man inte är allvetande? Kunde man se in i framtiden, visste man hvilket som vore mest barmhärtigt, minst olycksbringande! — Jag tror inte, att jag skulle uträtta något med att tala, och jag vet inte om det inte är mindre grymt att tiga.

Gifter hon sig med honom, så är det mycket troligt, att hon blir olycklig, men det fins ändå möjligheter för att hon dock inte behöfver bli så olycklig, som vi nu kunna ha skäl att frukta. Med de förbättrade ekonomiska förhållandena upphöra ju många af de frestelser han nu faller för. Det kan ju hända, att den tacksamhetsskuld, i hvilken han måste känna sig stå till henne, gör honom till en bättre människa —

För en natur sådan som hennes är uppoffrandet af sig själf för den man älskar, ja själfva lidandet en lycka. — Och de små barnen — om de komma —

Å andra sidan som ogift — som åldrande kvinna med dessa kväfda hustru- och modersinstinkter inom

sig — med hennes passionerade natur, som utan tvifvel skall omsättas i bitterhet — Hon hör inte till de kvinnor, som kunna resignera sig till lugn. Jag ser henne för mig som en hård och misstrogen gammal mö, sökande och finnande i all vänlighet hon röner nya bevis på människornas egennytta och falskhet. Hon själf har ej tänkt sig annan framtid än som gift; således ej möjligheten, att hennes rikedom skulle kunna bli henne en källa till lycka genom de tillfällen den bjuder henne att blifva till välsignelse för andra.

En mängd tankar och intryck strömma öfver mig —

Månne ej känslan af att ha blifvit tvingad att afstå från det man drömt sig som lycka är bittrare än olyckan själf?

Månne vi stackars människobarn ej kunna unna hvarandra så mycken fri vilja, att vi låta enhvar få välja på hvad sätt han vill göra sig olycklig! Vi kunna ej välja på hvad sätt vi vilja bli lyckliga, därtill står för mycket i vägen: ohälsa, död, fattigdom, dåliga anlag, kroppsliga brister och tusen andra »tillfälligheter», som göra oss ofria i trots af den beprisade »fria viljan», som vi fått från ofvan! Men den personliga olyckan —

Jag vet ej hvad som är rätt. Jag vet blott, att jag känner det så — Andra skulle troligen — Jag kan inte — Jag skrifver i dag till Petras far och säger —

ATT MÖTA DÖDEN.

Hon var den sista, som drogs fram under den krossade järnvägsvagnens spillror. De bräder och bjälkar, som klämt henne till döds, sökte med all makt hålla henne kvar. Det var, som om de föresatt sig att blifva hennes likkista, liksom de varit hennes dödsbädd, eller som om de ansågo det vara fullkomligt onödigt, att man skulle släpa fram henne till skärskådande, låta järnvägstjänstemännens lyktor lysa på detta bleka flickansikte, låta doktorerna undersöka denna grymt lemlästade kropp.

— Hon har ljutit en ögonblicklig död, sade läkaren, i det han visade på det gapande såret öfver hjässan och fäste uppmärksamheten vid det lugna ansiktsuttrycket. Hon var efter all sannolikhet redan död, då hon föll ner genom golfvet och kroppen inkilades och krossades mellan de upptornade vagnarna.

Och han gaf befallning att låta bära in henne i den lilla stationens väntsal, som i hast blifvit förvandlad till likbod.

Hon hade rest ensam i en första klassens damkupé, och ingen kände henne. Högra armen, som låg

under kroppen, var svårt ledbruten, men i den krampaktigt slutna handen höll hon en liten portfölj. Det var medelst denna man sökte identifiera henne. Den innehöll några papper, som den franske poliskommissarien förgäfves sökte tyda.

— Det är väl tyska det här? sade han, i det han räckte papperen till en af de omkringstående resande.

— Nej, det är svenska, sade en röst bakom honom.

— En landsmaninna kanske? Monsieur är svensk?

— Ja.

— Vill monsieur i så fall ha godheten att försöka skaffa mig reda på den unga damens namn och adress? Monsieur skulle väl inte händelsevis känna henne?

Han lyfte undan höljet från ansiktet.

Den resande tog förskräckt ett steg tillbaka, och det dröjde ett ögonblick, innan han gaf sig mod att betrakta den döda. Han hade denna sista timme sett så outhärdligt mycken gräslighet, så många sammantryckta, blodiga, vanställda, knappast mänskliga anleten —

Men det unga ansikte, som nu belystes af kommissariens lykta, var fullkomligt oskadadt. Man behöfde ej göra våld på sig för att skärskåda dessa vackra drag. Det var en barnslig rundning öfver kinderna, som nästan frestade till en öm smekning. Det ljusbruna, i guld skiftande håret föll i små orediga lockar öfver pannan. Kring läpparna låg ett vemodsfullt, högtidligt leende. Ögonen voro slutna. Det var, som om hon slumrande mött döden.

— Känner monsieur henne?

— Nej.

— Således har monsieur godheten att se igenom dessa papper och säga om de innehålla några upplysningar rörande den olyckliga?

Den hand, som räckte papperen, och den hand, som mottog dem, skälfde så, att de tunna bladen rasslade.

Den resande ryste till, som om han frusit invärtes. Och ändå var septembernatten mild, nästan kvaf.

I början förstod han ej ett ord. Han kunde ej rycka sig lös från det, som omgaf honom. Därute på perrongen rådde en rastlös verksamhet. Lyktor, burna af springande, nervösa järnvägstjänstemän, flämtade fram och åter. En hop arbetsfolk sysslade med att rödja undan spillrorna efter de förolyckade tågen och göra banan klar. Där hamrades och sågades och bröts sönder. Man släpade på halft sönderslagna koffertar och lårar från bagagevagnarna. Man hvisslade med signalpiporna oeh släppte ut ånga ur lokomotiven. Man skrek och hojtade, gaf order och kontraorder.

Men hemskare än larmet och skriket därute talade de sårades kvidan från rummet bredvid och den isande dödstystnaden här inne om det förfärliga, som händt denna natt.

Han höll pappersbladen närmare upp mot lampan och försökte hålla tankarna samlade vid dem. Det var inalles några postpapperssidor, fullskrifna af en brådskande kvinnlig hand, tydligen den förolyckades. Öfverst på första sidan stod föregående dags datum: Den 6 September, klockan 2 middagen.

Han ryste till än en gång. Ansiktet var åter öfverhöljdt, men det föreföll honom, som rörde hon den

ledbrutna högra armen liksom för att återfå de papper, som hon hållit fast i döden.

Nej, det var en synvilla. Hon låg dödsstel under det hvita lakanet. Men denna dödens högtidliga stillhet var också en vädjan till honom, en bön att ej profanera hennes hemligheter, läsa hennes tankar, göra sig delaktig i hennes lif.

Ty så mycket hade han hunnit se, att det var en sorts dagboksanteckningar han höll i sin hand.

»Jag måste», hviskade han halft till sig själf och halft till den döda.

Och han läste:

»Att veta, att jag med ett ord kunde kalla honom hit, att han inom en kort stund skulle kunna vara här — och att ej få säga detta ord —.

Veta, att det enda, jag kan göra för honom, är att försvinna ur hans lif, liksom jag om några timmar skall försvinna ur denna stad, utan att han har en aning om att jag varit honom så nära. Utan att han vet, att jag älskar honom —

Han vet det inte. Jag har ej med ett ord, ett lifstecken svarat på hans bref, och jag har genom min tystnad låtit honom tro, att han dödligt förolämpat mig, att jag fordrar, att allt skall vara slut mellan oss. Allt — vänskapen, förtroendet, intresset, som utgjorde glansen och lyckan i mitt lif, allt, allt!

Ja, det skulle ha förolämpat mig till döds, hans förfärliga bref, det skulle vara slut, — om jag inte älskade honom.

Det är, som om hvarje ord i detta bref brände papperet. De orden, som piska och slå, de, som smeka och locka, de, som tigga om genkärlek, skrika efter lycka!

Ibland dyker ett, ibland ett annat af detta glödande, skälfvande kärleksbref upp för mitt minne och står med eldskrift för mina ögon. Jag upprepar orden, söker öfverföra deras nervösa franska kynne på mitt eget språk och lyssnar med klappande hjärta efter om de låta äkta. Och under det jag lyssnar, hypnotiseras jag in i hans stämning. Jag låter honom säga mig med ord, hvassa som dolkstyng, att jag är fördomsfull och feg, om jag ej vågar taga lyckan sådan, som den bjudes mig. Jag låter honom hviska till mig med förföriskt öfvertygande ord, att »ingen behöfver bli olycklig, därför att vi äro lyckliga, att ingen skall kunna ana — allra minst hon — hans hustru». Jag skälfver af ångest, när han befaller mig att säga honom hvar jag är — kalla honom till mig. Och när han säger, att lifvet är så kort, så osäkert —

Om jag blott kunde döfva denna längtan, som fyller hela min varelse från det ögonblick jag är lämnad ensam med mina tankar! Det är som sade han: 'Du skall tillhöra mig, endast mig' — och alla andra tankar och känslor sopas bort ur hjärna och hjärta för att lämna plats åt hans tankar och känslor. — Såsom i dag har jag aldrig längtat.

Hvarför kom jag hit? Har det varit en sådan lycka att under några timmar andas samma luft som han, inbilla mig, att den ringning jag hör på hotellklockan kunde vara hans, — stegen, som ljuda i trapporna —

Det är därför jag kom hit.

Jag reser med nattåget. Detta blir min sista station på hemvägen. Sedan kommer ett långt, långt lif där hemma — ensam. Å, lifvet är inte kort, när man är så ung som jag.

Jag står inte ut att sitta längre inne i detta kvafva hotellrum. Jag vet inte hvarför jag gör det. Jag har ju ingen att vänta på. Och jag riskerar ej att möta honom, om jag går ut. Det vore nästan otroligt, att jag skulle möta honom —

Några timmar senare.

Jag gick genom de trånga, krokiga bergsgatorna, gick öfver floden framåt den trädprydda strandvägen. På afstånd såg jag det gamla slottet. Den förste jag frågade upplyste mig om hvem som äger och bebor detta slott. Han är den lilla franska provinsstadens stora lokalstolthet. Den ryktbare statsmannen, som tillbringar hvarje sommar i detta historiska slott, där han är född —

Han har sagt mig, att portalen är öfvervuxen af klängrosor och att själfva slottet är inbäddadt i grönska. Det är sant.

Jag har sett upp till det fönster, som man sade tillhöra hans arbetsrum. Jag såg ett par små barn leka i trädgården, hans barn. Och jag skälfde i det vansinnigt ängslande hoppet att få se honom — och jag skyndade bort af skräck för att *hon* skulle komma. —

Det är ett år, sedan jag såg honom för sista gången. Två år sedan jag råkade honom den första. Jag minns så väl hvilken uppståndelse det väckte i vårt hotell nere i Montreux, när ryktet spred sig, att den berömde mannen skulle komma dit. Det retade mig, att man gjorde så mycken affär af honom. Ända tills jag själf kom inom hans trollkrets! Hur han förstod att tjusa oss alla! Mina föräldrar ej mindre än mig. Och hvad det smickrade mig, att han timtals värdigades sitta och tala med mig. Han talade om nordiska

förhållanden och om franska. — Han talade också om sin hustru och sina barn.

Hur lycklig jag blef, då jag på nyåret fick hans första bref och han bad mig svara på det! Och hur stolt gjorde mig ej hvarje följande bref! Han skref om allt, såsom endast han kan skrifva, men inte ett ord om kärlek. Vi älskade hvarandra inte då. Åtminstone inte jag honom. När jag märkte, hvad som kommit öfver mig, slutade jag att skrifva. — Och nu för några månader sedan, kom hans bref —

Å detta bref —

Jag sitter i mitt lilla rum på hotellet och skrifver för att få tiden att gå. Framför mig på bordet ligger en handfull jord, som jag tog vid hans parkgrind. Jord, som hans fot trampat. Det är det enda jag medför härifrån.

Om en timme skall jag resa —

Det är så besynnerligt, att ingenting händt, ingenting händer eller skall hända. Jag har, förmodar jag, hela denna dag gått och hoppats på att han skulle ana, att jag var här, att han skulle komma hit, okallad, utan mitt förvållande, af en händelse, en slump.

Jag väntade honom, när jag gick framåt den kalkljusa vägen, när jag stod utanför järngallret och såg hans barn leka — väntade, att jag skulle få se honom ett ögonblick, bara ett enda ögonblick. Och nu känns det så nattsvart tomt och hopplöst, tusen gånger bittrare än förut —

Nej, jag kan inte resa härifrån utan att ha sett honom. Jag stannar här öfver morgondagen. Jag går dit bort eller kallar honom hit. Jag frågar inte efter om jag gör rätt eller orätt, jag bryr mig inte om hvad som händer. Jag stannar —

— — — — — — — — — — —

Utanför mitt rum är en balkong, som vetter mot kalkklippan. Det är en hög klippa, nästan ett berg. Där finnas trädgårdsanläggningar, gångar och vägar. Öfverst ligger stadens gamla citadell, i hvars fönster ljus glimma. Och det är månsken; ett starkt, intensivt hvitt månsken gjuter sig öfver klippan, ett månsken, som tränger sig in, som ej kan utestängas ens när gardinerna äro fördragna, ett månsken, som gör sig till ett med ens eget jag. Essensen af allt månsken man sett, af alla vackra, vemodsfulla drömmar man drömt, af all romantik och poesi man upplefvat, af all sorg man känt, af all oro, all kärlek och längtan — först och främst af all kärleksläng tan.

Och jag går ut på balkongen, och jag sträcker mina armar i riktning mot den sofvande staden och det hvita slottet och tänker på den, som ej skulle sofva, om han visste, att jag stode här, som vakande eller sofvande drömmer hans drömmar, längtar hans längtan.

Är detta den hypnotism han hotat med? Detta, att man drömmer en annans drömmar, tänker en annans tankar och med fasa märker, att den beprisade fria viljan ej finnes, att det blott fins en oemotståndlig trängtan att gå, gå ner från balkongen, ut genom trädgården, öfver den breda bryggan, som för öfver floden, och sedan dit — dit bort för att säga: 'Hvad hjälper det, hvad hjälper det! — Gif mig din hand, och låt mig lägga den öfver mina ögon och låt mig få gråta ut i din famn!' Och jag lägger min egen hand öfver mina ögon, och jag gråter, som jag aldrig grått it förr —

Och tårarna lätta — —

Nej, nej, jag skall inte göra det! Jag skall inte

stanna här ännu en dag, ännu en månskensafton. Det är ännu tid att resa. Jag skall resa.

Om några minuter skall jag sitta på tåget, som för mig öfver den breda floden. Och när jag ser månstrålarna lysa på kalkberget och jag susar förbi det hvita slottet, skall jag hviska en välsignelse öfver honom — och öfver det hem, hvars frid *jag* ej skall störa — och tacka Gud, att kampen och frestelsen äro öfver för mig — »

— — — — — — — — — — —

Den resande satt en stund med handen öfver ögonen.

»Och om hon stannat», mumlade han — »om hon stannat —»

I fantasien vägde han de båda möjligheterna mot hvarandra:

Mötet med honom — och mötet med döden.

Hade det ena varit lyckligare för henne — eller det andra? —

Och han tänkte, i det han, innan han lämnade rummet, stannade framför den unga flickans liflösa gestalt:

»Hvad är det som afgör, som bestämmer: försyn eller slump?»

Men dödens svarta vingar hade denna natt kastat sin skugga öfver hans väg. Den fruktansvärde hade varit honom så fruktansvärdt nära, att han ej kunde uthärda tanken på att detta skett utan plan eller mål. Han ville känna sig och hela världen omhägnad, ledd och styrd, och han hviskade med skälfvande läppar:

»Du tackade Gud, att kampen var öfver. — Jag tror, att det var en faderlig försyn.»

FARLIGT UMGÄNGE.

INTERIÖR I EN AKT.

PERSONER:

Helena Munk, 38 år.
Annie Gylling, 25 år.
En kammarjungfru.

Ett vackert, modernt arrangeradt rum med gamla familjeporträtt och gravyrer på väggarna. Några antika möbler: skåp och sekretärer i skulpterad ek. I fonden en dörr till tamburen. Vid ett bord till vänster en soffa. På bordet bläckhorn, några hopbuntade bref och stora pappersark. Brasa i spiseln.

ANNIE *(iklädd pelskappa och hatt, i dörren, till kammarjungfrun).*

Är grefvinnan hemma?

KAMMARJUNGFRUN.

Ja. Jag skall säga till Hennes nåd, att fru Gylling är här.

(Hon går in till höger).

ANNIE *(väntar ett par ögonblick med nervös otålighet, får se de hopbuntade brefven, lyfter upp dem och säger)*

Naturligtvis, det kunde jag väl förstå.

HELENA *(kommer in från höger. Hon ser strålande och förväntningsfull ut. Ansiktet byter uttryck vid anblicken af Annie, som erfore hon en missräkning. Hon ser, att Annie märker detta, fattar sig och säger skrattande)*

Jaså var det du! Jag hörde orätt. Jag trodde, att det var din man. Ser du, jag har gjort ett fynd i de här brefven, som jag ville visa honom, och så vill jag ha beröm för flit och påpasslighet, välförtjänt beröm, förstår du. När det inte var han, var det emellertid roligt att det var du. Välkommen, kära Annie *(kysser henne)!* Men hvad skall det nu betyda? Hvarför har du inte pelsat af dig? Nej, var så god och låt mig slippa en högtidlig visit i hatt och kappa! Du kan aldrig få mig att tycka, att klockan fem på eftemiddagen är en passande visittimma. Däremot är det en ofantligt lämplig pratstund *(hjälper Annie af med hatt och kappa, sätter henne i soffhörnet, knuffar fram en pall åt henne och ordnar kuddarna bekvämt bakom hennes hufvud)*. Nå, har gästen det bra så här?

ANNIE.

Ja.

HELENA.

Ser du, oafsedt att jag vill, att du skall ha det bra för egen del, så kan du väl förstå, att det ligger en god portion egoism under allt det här. Jag måste vara artig mot dig. Du är historieskrifvarens hustru, jag hans amanuens. Han har börjat blifva mig en

så sträng herre, att jag är tvungen ställa mig in hos hans fru för att bli bättre behandlad. Ser du, de här brefven till exempel — —

ANNIE.

Har du verkligen gjort alla utdragen?

HELENA.

Ja, är det inte det jag säger, att jag förtjänar beröm? Jo, jag har varit mycket flitig. I går arbetade jag hela dagen och i dag också. Jag blef färdig för en halftimme sedan. Det var därför jag blef så glad, när jag trodde det var han som kom.

ANNIE *(torrt)*.

Det är detsamma. Jag kan ju taga manuskripten med mig.

(Hon lägger handen på brefven och papperen).

HELENA *(tar dem från henne, i det hon skakar på hufvudet)*.

Nej tack! Jag får ge honom dem själf och försvara mina åtgöranden, annars går det aldrig väl. Jag börjar förstå hur man skall taga en sådan där svårskött herre som din man. Det är ett studium så godt som något annat.

ANNIE *(hastigt)*.

Jag har kommit hit för att säga dig något allvarligt, Helena.

HELENA.

Tack skall du ha! Jag vill inte höra något all-

varligt. Jag skall i stället visa dig något komiskt, som jag fann häromdagen. *(Går till en gammalmodig sekretär och tar fram ett bref, som hon visar Annie).* Ser du, den här lilla papperslappen kan man verkligen kalla första anledningen till vår bekantskap. Det är det bref din man skref till mig för att fråga om han fick komma ut till Munkeborg och forska i familjearkivet. Se, hur storståtligt det börjar: Högvälborna Fru Grefvinna! Och den ceremoniösa underskriften sedan! Det är nästan omöjligt att tänka, att det är skrifvet till mig af din man, med hvilken jag nu står på en så obesvärad och kamratlik fot. Det är också i andra afseenden så olikt honom. Han är då allt annat än hofman.

ANNIE.

Det var på min inrådan, som han skref det där brefvet.

HELENA *(kastar en slängkyss till henne).*

Tack, du är för söt!

ANNIE.

Han hade länge funderat på om det ej vore påfluget och taktlöst att komma och besvära dig, då du lefde så tillbakadragen från världen. — Maj 1886. — Ja visst, det var andra året vi voro gifta. Einar var bara några månader gammal. — Det var verkligen bra litet egoistiskt af mig, att jag öfvertalade Erik att resa.

HELENA *(varmt).*

Du är aldrig egoistisk.

ANNIE.

Vi hade hyrt ett litet landtställe utanför staden, och där fick jag sitta ensam. Det var meningen, att han skulle stanna på Munkeborg en vecka, och han blef borta en månad.

HELENA.

Vi ä' en ofantligt intressant familj. Det måste du väl veta. Och så ha vi aldrig kunnat hålla oss stilla. Vi ha alltid bråkat, alltsedan vi på femtonhundratalet bråkade oss in i Sverige. Och så ha vi haft den egenheten att gömma hvarenda liten pappersbit. Vi ha alltid tyckt, att det allra minsta, som rört oss, varit så viktigt. Det är därför familjearkivet på Munkeborg är så rikt. Han fann så mycket mer, som han kunde använda, än han först trott.

ANNIE.

Och du hjälpte honom att finna?

HELENA.

Inte i början. Talade han inte om hur oartig jag var? Jag kom inte en gång ned till måltiderna. Jag har aldrig kunnat tåla herrar arkivforskare. Jag har sett så svåra exemplar, medan min far lefde och äfven under min mans tid. Nå, min gamla husbållerska skötte om herr docenten, och som hon var alldeles intagen i honom, visste jag att han inte for illa. Det lugnade fullkomligt mitt slottsfrusamvete. Han fick god lekamlig och andlig spis; men mitt sällskap fick han inte. Nå, så en vacker förmiddag, då jag trodde honom vara ute, kom jag direkt från min ridtur in i biblioteket. Han har verkligen

ett alltför uttrycksfullt ansikte. Du skulle sett hans min. Han släppte boken, som han höll i handen. Han kände så väl till alla de konstiga damerna af min släkt, grefvinnan Ulrika, fröken Marie-Charlotte och alla de andra, att jag inte undrar på att han blef förskräckt. Han trodde väl att *all* deras vildskap gått i arf på mig. Men jag är, som du vet, inte farlig alls. Jag tog upp boken och gaf honom den. Han sa »tack», och jag sa »ingen orsak». Jag lade ridpiskan på bordet mellan manuskripten, och vi småloge begge. Vi tänkte på grefvinnan Ulrikas berömda ridpiskdater. Så frågade jag honom om hans arbete. Han visade mig hvad han höll på med, och så resonnerade vi om Munkeborg-samlingarna. Det var han, som sa, att vi va en bråkig, men intressant familj, och det gaf jag honom rätt i. *(Efter ett ögonblicks paus).* En sådan otrolig förmåga han har att få människor att intressera sig för det, som intresserar honom. Han går så helt upp i det. Han är så entusiastisk och rycker alla med sig. Det vet du väl bäst själf, Annie. Han ryckte mig ur min apati och passivitet genom sin oerhörda, smittande arbetsförmåga och energi. Man kan inte vara sysslolös, när man ser honom arbeta, och man kan inte vara intresselös, när man dras inom kretsen af hans tändande intresse. Inte sant?

ANNIE.

Jo.

HELENA.

Jag blef slagen af förvåning, när jag märkte, till hvilken grad jag kunde ryckas med och bli förströdd

och jag kände mig så stolt *(rätar på sig)*, så stolt som jag aldrig känt mig i mitt lif, när han erbjöd mig att göra utdrag och afskrifter åt honom, eller som han uttryckte sig »hjälpa till».

ANNIE.

Erik påstår, att han aldrig haft en sådan amanuens.

HELENA.

Det vill inte säga mycket för de andra. Jag hade ingen erfarenhet, endast litet god vilja.

ANNIE.

Och intelligens och kunskaper och otrolig förmåga att sätta dig in i allt. Jag har nog hört talas om edra resonnemang i röda salongen om aftnarna. I början tyckte jag det var roligt att höra honom berätta alla detaljer om Munkeborg och dig, men så småningom förlorade jag den sympati jag haft för dig, när jag ännu föreställde mig dig ensam och sörjande i de stora slottsgemaken. Det var Eriks skull. Han beskref dig så, att jag ovilkorligen måste få det intryck, att du var en lärd i stubb och en briljant världsmänniska, som bara tyckte om att resonera och diskutera med herrar, och som säkerligen såg ned på obetydliga varelser, stackars små mammor, som inte voro lärda och öfverlägsna.

HELENA.

Var det så han talade om mig? Det skall han lida onåd för, när han härnäst kommer hit. *(Hon blir varse uttrycket i Annies ansikte)*. Annie, hvad

går åt dig? I dag ser du ut som första gången jag såg dig. Kunna vi inte komma öfver det där allvarliga?

ANNIE.

Nej.

HELENA *(går ett steg öfver golfvet. Hon är smått otålig, men hennes goda lynne återvänder. Hon sätter sig bredvid Annie och lutar sig smekande mot henne).*

Har jag varit stygg mot dig? Bråkar jag med dig? Pinar det dig, att jag skämtar, när du vill tala allvar? Hvad du ser kritisk ut! Det är samma min du hade första gången jag var på visit hos dig.

ANNIE.

Kritisk? Nej, då var jag bara olycklig.

HELENA.

Stackars lilla frun! Jag kom visst olägligt, midt i en storstädning eller hvad det var.

ANNIE.

Åh, mycket värre! Barnjungfrun hade flyttat samma dag, och jag fick själf se efter barnen.

HELENA.

Nå, hvad gjorde det! Men hvarför lät din man mig komma just då? Jag kom ju med honom?

ANNIE.

Hvarför? Därför att han alltid har för vana, att

glömma det man säger till honom, åtminstone glömmer han det jag säger till honom. Jag väntade dig hvar dag, sedan du sagt, att du skulle följa med Erik hem för att göra min bekantskap och se på barnen. Och den dagen jag särskildt hade sagt till honom, att du inte fick komma, tog han dig med sig.

HELENA.

Jag höll verkligen inte på min värdighet. Du borde ha kommit först till mig. Det var jag som flyttade till staden.

ANNIE.

Erik ville ha mig med redan första dagen han gick hit upp, men jag kunde inte komma ifrån. Det var väl något med barnen, förmodar jag. Åh, hvad han var förtjust att råka dig igen! Du var dig fullkomligt lik, sade han, endast yngre och vackrare än för fem år sedan. Det var en charme att se och höra dig. Han ville med all makt föra oss tillsamman, och så skulle du komma just då.

HELENA *(höjer på axlarna).*

Quel malheur!

ANNIE.

Åh jo, det var så otrefligt! Barnen hade släpat in alla möjliga leksaker i vårt lilla förmak. Du hade inte en stol att sitta på.

HELENA.

Jo, det hade jag visst. Jag satte mig på den, som Sven lagt sin smörgås på.

ANNIE.

Och Einar hade skurit sig i fingret, och det ville han visa dig.

HELENA.

Nå, *han* var väl artig. Han sade, att om jag kysste fingret, skulle det bli bra. Och det gjorde jag.

ANNIE.

Ja, nog var du älskvärd. Men Lilly skrek hela tiden. Hon hade ondt för tänder. Hvad det pinade mig! Jag var lika förargad på dig som på Erik, och jag vet hvad jag tänkte: Det är minsann ingen konst att se ut som en drottning, när man har en kammarjungfru som klär sig —

HELENA.

Ser du, att du var kritisk.

ANNIE *(utan att höra på henne)*.

Och när man slipper att göra något själf i sitt hem och har bonne och guvernant för sitt enda barn. Jag undrade om din man lefvat, och du varit i små ekonomiska omständigheter och haft tre barn, om du då också skulle haft tid att gå upp i hans intressen och egna dig åt honom som du ville — om du då skulle haft tillfälle att utbilda dig — bli den du är.

HELENA.

Det var egendomligt, det tänkte jag också på, och då jag kände på mig, hvilket fiasko jag skulle gjort under sådana förhållanden, beundrade jag dig dess mer. Det sade jag också till din man, då han följde mig hem.

ANNIE.

Jag vet det. Han berättade mig, att du sagt det, när han kom tillbaka och jag satt och grät öfver att du kommit just då, när allt var så otrefligt och bråkigt, att du ovilkorligen skulle få det intryck, att det var synd om honom.

HELENA.

Synd om honom! När jag såg hur dina blå dufögon följde honom och svepte in honom i den mest beundrande, tillbedjande ömhet och kärlek, och när hemmet så alltigenom gaf intrycket af ett varmt ombonadt näste för de små barnen — och det stora barnet! Kära Annie, så ömklig psykolog är jag väl inte, att jag inte såg allt det där öfver och under och bakom det tillfälliga. Jag kan förstå, att du tagit dig det när, om jag kommit som resande på en dag, men när jag stannade i staden och du visste, att jag skulle få så många tillfällen att se ditt förtjusande hem med sina vackra blommor och sina vackra barn! — Och du själf sen! Du tror kanske inte, att du är något att se på i det hemmet! Och när du så märkte, att jag inte alls tyckte, att Erik var beklagansvärd, så började du hålla af mig litet, inte sant?

ANNIE.

Jag blef snart lika intagen i dig som han. Hade jag haft tid, hade jag alltid följt med honom, när han gick hit. Jag förstår så väl, att det är en njutning för herrar att sitta och tala med dig här i ditt förtjusande hem, där allt är så harmoniskt och lugnt. Jag känner detsamma.

HELENA.

Ja, det har varit ett lyckligt år för oss alla, inte minst för mig.

ANNIE *(fortsättande sin tankegång).*

Jag förstår också så väl hvad det är hos dig, som utgör en sådan tjusning för honom. Det är inte bara din begåfning och din personlighet, men du har alltid tid, du är aldrig jäktad och trött och utsliten.

HELENA.

Kära Annie, det är ju en erkänd sak, att en annan kvinna kan arrangera sig så, att hon alltid visar sin älskvärda, mest tilldragande sida för en man, under det mannens hustru af omständigheterna tvingas att vara journalière. Hos henne får han se det älskvärda och mindre älskvärda i karaktären, se henne i stämning och utan stämning. — Men, kära du, tror du bara, att det är förhållandet vis-à-vis kvinnor! Det är precis detsamma med männen. Tror du inte jag förstår, att en sådan stämningsmänniska, som din man till exempel, kan vara — hvad skall jag kalla det för, så att du inte blir stött — en liten, liten smula bångstyrig ibland i hemmet. Det är han aldrig här, nej, jag försäkrar dig aldrig. Han får naturligtvis lägga band på sig — därför att jag inte är hans hustru. Du skrattar, ja, det gör du rätt i. Äktenskapet har sina små nackdelar, bland annat den, att man inte generar sig för hvarandra.

ANNIE.

Erik vet nog, att jag är lika intresserad af hans

arbete som du, och jag tror, att han skulle låta mig göra afskrifter och utdrag åt honom, som jag gjorde de första åren, om jag kunde disponera min tid, som du kan. Ibland säger han: »Hör, Annie, vill du vara snäll att hjälpa mig med det här!» Om du visste, hvad jag blir glad! Och jag vill så gärna, men kan omöjligen komma ifrån just då — och när jag gör mig fri, är det vanligen för sent. — Börjar jag, blir jag jämnt störd: än komma jungfrurna in och vilja ha besked om det ena eller andra, så faller Lilly och börjar gråta, eller Einar och Sven slås, eller Kurre vaknar och skall ha mat. Jag undrar inte på att Erik blir trött och uttråkad.

HELENA.

Det säger han aldrig. Tvärtom, han talar alltid om dig med den största beundran, berättar mig om din otroliga energi och hur märkvärdigt förståndig och praktisk du är. När han håller länge på så där, har jag en känsla af att han riktigt vill visa mig, hvilken onyttig praktblomma eller lyxkvinna han anser mig vara. Och det tycker jag inte om. — Då visar jag hvad *jag* duger till.

ANNIE.

Jag vet, att han anser mig praktisk. Han säger det ofta till mig själf, och det borde tillfredsställa mig; men det gör det inte. Jag vill vara mer, mycket mer för honom. Ingen kan hålla af sina småttingar mer än jag gör; men jag kan inte låta bli att tänka ibland, att man bör vara rik för att ha råd att ha så många, som vi. Tiden räcker inte till för mig

att egna mig både åt dem och åt honom. *(Ett ögonblicks paus).* Helena, älskade, det hjälper inte, jag måste tala!

HELENA *(allvarligt).*

Är det alldeles nödvändigt, Annie?

ANNIE.

Ja.

HELENA.

Det är eget. Jag har ingen lust. Jag har haft så förfärligt mycket allvar i mitt lif, ser du. Den tiden jag var gammal —

ANNIE.

Den tiden du var gammal?

HELENA.

Ja, de fem, sex åren, som följde på min mans död. Eller det var snarare en känsla, som om jag blifvit lämnad ensam kvar, under det lifvets kurirtåg brusade vidare, som om min vagn plötsligen blifvit afkopplad, stod stilla, orörlig, på ett sidospår. Ack, om du visste hur förfärlig den känslan är. Jag har en sådan ångest för att den skall komma igen, att något eller någon skall framkalla den. Låt oss inte tala om det! Det går en dödsköld genom mig, när jag bara tänker på det.

ANNIE.

Du har inte mer den känslan?

HELENA.

Nej, åhnej! Jag vet inte hvarför, men jag kän-

ner mig på en gång så ung, med så många intressen, så många skälfvande nerver, så många möjligheter att åter få lida.

ANNIE.

Hvad du är lycklig, som känner dig ung! Det är just det jag inte gör. Jag tycker ofta, att jag är äldst af oss två. Jag känner mig så tung, så omöjlig. Åh, hvad jag afundas dig!

HELENA *(som låter sig ryckas med af sina tankar, snarare till sig själf än till Annie).*

Åh nej, åh nej, det är ingen lycka. Den där sena ungdomen inom mig gör mig förskräckt. Jag känner mig inte längre själf. Det är som om jag inte kunde lita på mig, som om jag vore en helt annan än förr. Det sjuder i mina ådror en febril ångest för att jag inte skall hinna med. — Jag vet ju, att jag har så kort tid på mig, några få år, kanske dagar, timmar. Jag har aldrig anat, att det inom mig fanns ett sådant behof af lycka. Jag känner mig som en fordringsägare, som har rättighet att få ut sitt lifs lyckokraf — att göra sig betald.

ANNIE *(hastigt).*

Inte på andras bekostnad.

HELENA.

Hvad vet jag!

ANNIE.

Jag vet det. Jag känner dig tillräckligt för att

vara fullkomligt viss om att det ej vore någon frestelse för dig att stjäla.

HELENA.

Frestelse! Ack, jag känner mig ju inte, jag vet bara, att om jag vore rädd för den där frestelsen att stjäla, som du säger, så skulle jag inte våga trotsa. Jag skulle hålla händerna för öronen, så här, för att slippa lyssna till lockelsesången. Nej, jag skulle inte en gång våga lita på det, jag, som har grefvinnan Ulrikas och alla de andras blod i mina ådror. Jag skulle fly och inte känna mig säker *(ett ögonblicks paus, som om hon tänkte efter, med ett vemodigt leende)* förr än jag kommit öfver på andra stranden och kände mig trygg där.

ANNIE.

Ack, Helena! Du säger, att du inte vet hvad det är, som gör att du känner dig ung. Så vet jag desto bättre, hvad det är, som gör, att jag känner mig gammal —

HELENA *(rycker sig ur sin stämning, i lätt skämtande ton).*

Och melankolisk och allvarlig, som min lilla kvitterfågel är i afton. *Jag* vet också hvad det är. — Det är därför att här är mörkt. Alla ängslande tankar följa med skymningen. *(Hon ringer. Kammarjungfrun kommer in).* Var snäll och tänd lamporna och se om elden! *(Hon fortsätter under det kammarjungfrun sysslar därmed).* Och kallt är det också därborta, köld för också

med sig isande allvar. Kom hit och sätt dig framför kaminen och låt oss tala om något annat! Gör dig det riktigt bekvämt i farfarsstolen! Så där ja! Så sätter jag mig på den här braskudden för att bli riktigt genomvarm. Jag är så god, när jag är varm, det vet du väl. *(Kammarjungfrun går. Helena sitter med händerna knäppta öfver knäna och med blicken riktad mot elden).* Apropos, jag har inte sett din man här på en evighet. Jag saknar honom mycket. Han är väl inte alltjämt sjuk?

ANNIE.

Nej, han är frisk nu. Hela sjukdomen varade inte längre än några dagar, men han var riktigt angripen då. Han hade feber.

HELENA.

Det är väl, att han är återställd. Det har varit så tomt efter honom. Det har blifvit en sådan vana för mig att se honom nästan dagligen här, om det så blott är några minuter. Jag kan aldrig upptäcka något förläst hos honom. Hit kommer han alltid som en frisk vind från den yttre världen. Nu skall det särskildt bli roligt att råka honom. Jag har ingenting mera att göra. Han får ge mig mer arbete. Du kan inte tänka dig hur intressanta sådana där gamla bref äro. Jag undrar om din man blir nöjd med mig eller om jag också nu tagit för mycket med — du skall inte tro, att han är så lätt att göra till pass nu, som han var på Munkeborg. Nu äro vi mera bekanta, och han blir riktigt ond på mig och ger mig bannor, om jag skrifvit af mera, än han behöfver eller

annat än det han vill ha, och det är inte så lätt att alltid gissa mig till, när han inte ger sig tid att förklara, utan »litar på mitt omdöme», som han säger. Men nu skall det emellertid bli jag, som bannar honom, därför att han aldrig kommer hit. Har han mycket att göra?

ANNIE.

Inte som jag vet.... kanske han tror — — —

HELENA.

Han kan omöjligt tro, att han inte är välkommen?

ANNIE *(tvekande)*.

Kanske han anser det rättast, klokast, att inte komma så ofta.

HELENA *(efter ett ögonblicks paus)*.

Hvad menar du?

ANNIE.

Om du visste hur svårt det är för mig att säga det jag kommit hit i afton för att säga. Jag har försökt flera gånger.

HELENA *(häftigt)*.

Är det något från din man?

ANNIE.

Nej, det vore inte så svårt. Nej, det är något jag vill tala med dig om, något som det kanske inte skulle falla *en* kvinna bland tusende in att säga till en

annan under samma förhållanden — och jag vet inte —

HELENA *(lugnt)*.

Jag kan tänka mig hvad det är. Det är någon, som har sagt din man, att han inte bör komma hit så ofta, att mitt rykte kan lida eller lider af det. Det är därför han håller sig borta. Man har troligen sagt dig detsamma, och du vill varna mig, men tycker att det är svårt — därför att det rör din man. Ack, kära du, jag har länge förstått, att den goda staden pratar, men det frågar jag alldeles inte efter. Jag kan tala öppet med din man, som med en god vän, och jag skall tala med honom om det här, när han kommer. Och säger han något till dig innan dess, eller gör han sig några skrupler af att komma hit, så berätta honom hvad jag sagt. Det faller mig inte in att låta de kära skvallersystrarna taga ifrån mig en enda timme af den tid han vill skänka mig. Därtill frågar jag alldeles för litet efter dem och för mycket efter det innehåll sammanvaron med honom ger åt mitt lif. Om du inte visste af det — om du hade något emot det — det vore en annan sak. Nå, ser du, det var inte kinkigare än så, och det har du grufvat dig för; jag visste det förut, det hör du ju. — Annie, om du vill, får du naturligtvis gärna ta de här brefven med dig, det kan du väl förstå —

ANNIE.

Helena, du misstar dig, det var inte det. Det är något ömtåligare, svårare.

(Hon lägger handen öfver ögonen).

HELENA *(upprörd)*.

Hvad är det, Annie? Du gör mig nervös med alla de där förberedelserna. — Jag skall inte tycka något är besynnerligt. — Jag skall inte känna mig sårad. Hvad det än är — säg det bara utan omsvep. — Jag skall inte se på dig, om det går lättare.

ANNIE.

Jag sade ju för en stund sedan, att jag inte förmådde vara det jag gärna ville — att jag inte kunde räcka till — under det du — Jag hoppades du skulle förstå. — Men du har inte förstått, eller inte velat förstå. Jag kan ej strida mot dig. Du har alla fördelar på din sida. Det inser du nog själf. — Och du kan inte vilja begagna dig. — Åhnej — det är omöjligt att säga. Jo, Helena, min man älskar dig!

HELENA *(med ett utrop)*.

Det är inte sant. Det är något du inbillar dig, något, man inbillat dig. Han tycker om mig, är intresserad af att tala vid mig — ger mig sysselsättning. Han trifs här liksom du. —

ANNIE.

Han älskar dig.

HELENA.

Nej, du får inte säga så. Åh, att det skulle komma, det förstör allt. — Jag var så lycklig — Jag började lefva upp — få intressen —

ANNIE *(vemodigt)*.

Känna dig ung, med så många skälfvande nerver.

HELENA *(sakta)*.

Och så många möjligheter att ännu få lida --

ANNIE.

Jag förstod hvad det betydde, om också du inte ville göra det.

HELENA.

Annie, Annie, du får inte säga det, du får inte vara svartsjuk på mig, du har ju aldrig förrän i dag låtit mig ana, att du var det; — Du liksom jag, liksom han, tog det så naturligt, som det ju också var — som det är. Du kan inte begära, att jag skall låta honom försvinna ur mitt lif, därför att människor inbillat dig — Du vet allt som tilldragit sig och tilldrager sig mellan oss, allt, allt, och du tror mig ju, när jag försäkrar, att han aldrig med ett ord -- aldrig med en stafvelse. Hvem har sagt det?

ANNIE.

Han har sagt det.

HELENA.

Han skulle — Nej, det är inte sant! Känner du din man så litet, att du inte vet, att det skulle vara det sista, han skulle anförtro någon? Och hvarför skulle han? — Jag vill veta hvem som hört honom säga det.

ANNIE.

Det har jag gjort. Härom natten, när han var sjuk. Nej, han yrade inte. Jag vaknade vid att höra honom tala halfhögt, men sammanhängande. — Han

sade allt, allt. Det var förfärligt — i mörkret, i den djupa tystnaden — att ligga orörlig och höra det. *(Helena gör en rörelse).* Du behöfver inte försvara dig. Jag vet, att han inte har sagt det till dig. Han är inte ens säker på att hans kärlek är besvarad. Han sade också det. Jag blef inte sparad något.

HELENA.

Å, Annie, Annie!

ANNIE.

Om du medvetet eller omedvetet anat detta — om också du — det vill jag inte ha reda på — det är ju detsamma, hufvudsaken är, att du nu vet det och att jag vet, att du vet det. *(Det ringer. Annie reser sig hastigt upp).* Det är Erik som kommer. Låt mig gå! Jag vill inte, att han skall se, att jag gråtit — tro, att något förefallit oss emellan.

HELENA.

Det är inte han. Det var inte hans ringning.

KAMMARJUNGFRUN *(kommer in och lämnar Helena en bok).*

Ett paket från bokhandlaren till fru grefvinnan.

HELENA.

Det är bra, lägg det där! *(Kammarjungfrun går. Efter en paus).* Du har drömt allt det där. Det kan aldrig ha gått till på det viset.

ANNIE.

Hvarför har han inte varit här sedan dess? Han kom kanske först till klarhet den där natten, och nu försöker han —

HELENA.

Hvad har du sagt till honom?

ANNIE.

Jag har ingenting sagt. Jag har inte låtit honom märka — att jag var vaken — att jag hörde.

HELENA.

Hur har du kunnat?

ANNIE.

Å, Helena, man kan allt, allt. *(Drömmande och långsamt).* Det är som om en eldsvåda härjat hemmet och endast lämnat de kala murarne kvar. Man vågar inte tala, knappast göra en rörelse, så att de ej skola störta samman öfver en själf -- och barnen.

HELENA.

Men om du ingentig sagt till honom, så anar han ju inte att du — att jag vet, och då kan ju allt vara som förr.

ANNIE.

Kan det, Helena? Är du så säker på dig själf?

HELENA *(tiger)*. —

ANNIE *(hastigt)*.

Jag har tänkt dessa dagar, att om jag bara får andrum, får hjälp, åtminstone inte hindras, så kan det ju vara en möjlighet att jag kan bygga upp något af spillrorna — om inte lycka, så —

(Hon brister i gråt).

HELENA *(lägger sin hand på hennes axel).*

Hvad vill du jag skall göra? Hvad fordrar du af mig?

ANNIE *(betänkande sig; med eftertryck).*

Jag fordrar ingenting, men jag tror jag känner dig tillräckligt för att veta, att du inte passar för en tarflig roll, när du själf inser, att den är tarflig, och att den inte kan förgyllas upp. Jag kan tänka mig, med kännedom om din svärmiska och entusiastiska natur, att du trodde dig spela Beatrice eller Svanhild, de rollerna ligga för dig, men dem har du väl strängt taget inte rättighet att spela gent emot min man, åtminstone kan du inte begära, att jag skall tycka det.

HELENA *(häftigt).*

Jag begär ingenting, ingenting. Du har rätt från början till slut. Det vet jag väl. Tror du inte jag inser, att det är som du säger, att det ingen konst är att spela inspirerande en gång hvarannan dag, hvarannan månad, hvartannat eller hvart femte år, när när man bara behöfver visa sig i sina bästa ögonblick, då man känner sig ung, trotsig, modig, hänsynslös. — Visst har du rätt. Hustrun har ju alltid rätt.

ANNIE.

För det mesta.

(Lång paus).

HELENA *(som häftigt gått fram*

och tillbaka stannar framför Annie).

Vet du hur det käns, när man får höra, att det enda man kan göra för sina vänners lycka är att gå ur vägen för dem? — Men du har rätt: man kan allt — isynnerhet när man inte har något val. *(I annan ton, som tyder på inre strid, med nervös hast).* Det var väl, att jag inte följde ditt råd och skref kontrakt för flera år på den här våningen. Jag ville först se hur jag skulle trifvas, innan jag slog mig ned på allvar. Jag har trifts här. Jag har varit lycklig här. Men vårt egentliga hem är ju i alla fall Munkeborg. Jag behöfver bara skrifva, att man eldar upp våningen — vi kunna vara där om en vecka, till julen —

ANNIE *(har rest sig upp, fattar Helenas hand, då denna går förbi, och drar henne till sig).*

Tack, tack!

HELENA *(med ett sorgset småleende).*

Det är inte smickrande det där från en vän.

ANNIE.

Det är inte många, som man skulle kunna bedja om något sådant och som man kan tacka för det. Det kanske inte hjälper. — Det är troligt, att det inte hjälper.

HELENA *(tiger).*

ANNIE *(blygt).*

Helena!

HELENA.

Ja.

ANNIE.

Ser du, att jag kände dig bättre, än du kände dig själf —

HELENA.

Det vet du inte. *(Häftigt).* Men man må vara aldrig så hungrig, så stjäl man inte från någon, som öppnar dörrar och fönster på vid gafvel och säger: jag är försvarslös, tag, om du har hjärta till det, men tar du en enda liten smula, så svälter jag och barnen ihjäl — det är ingen frestelse, *(sakta)* åtminstone ingen, som inte *måste* öfvervinnas. För öfrigt tycker man inte om att bli ansedd för tarflig, och jag särskildt tycker inte om att vara det. Det ligger inte för oss.

ANNIE *(håller hennes hand i sin.*

Jag kände dig tillräckligt för att våga öppna dörrar och fönster och låta dig se hur det stod till i mitt hem. Och nu käns det på en gång, som om jag stängt det för dig, som om jag läte dig stå ensam ute i mörkret.

HELENA.

Jag är inte ensam. Jag har min lilla flicka. Du vet, att jag alltid sagt, att det är först, när man själf är gammal, jag menar, känner sig gammal, som man kan förstå att helt och hållet egna sig åt sina barn — inte ha någon annan framtid, intet annat lycko-

kraf än deras. Du är ett undantag; det har jag alltid tyckt. Du glömmer aldrig ett ögonblick dina barn. Det är första gången det händt dig nu. I afton har har du glömt Kurre, klockan är sju.

ANNIE.

Är det möjligt? Då får jag gå. Godnatt, Helena!

HELENA.

God natt, Annie!

ANNIE.

Får jag komma upp till dig, innan du reser?

HELENA.

Om du vill. Jag går ej på några afskedsvisiter, och jag får så mycket att göra, att jag inte kan taga emot — någon. Ingen behöfver veta, att det är en flyttning på allvar. Man kan ju tro — du kan ju säga, att jag farit hem för att jula.

ANNIE *(som tagit sin hatt och sin pelskappa, går mot dörren, men vänder hastigt om och kastar sig om Helenas hals).*

Det blir förfärligt tomt efter dig.

(Hon kysser henne värmt).

HELENA.

Du glömmer manuskripten. *(Annie skakar på hufvudet och skyndar hastigt ut. Helena ser länge efter henne; med ett utrop).* Det är inte sant — det är en frestelse, — en förfärlig frestelse. *(Hon får se papperen framför sig på bordet och för långsamt undan*

dem med handen). Också detta! Å, hur många sådana gamla gulnade papper ha vi ej tillsamman gått igenom! Hur många gånger ha vi inte sagt, att världen alltjämt är sig lik — samma lidande och strider och i det hela taget så oändligt litet frid och lycka. — Hur kunde hon veta, att det var den rollen? Hon vet, att jag älskar honom, att jag älskar honom. *(Det ringer. Helena spritter till och lyssnar andlöst).*

KAMMARJUNGFRUN *(kommer in).*

Docenten Gylling frågar om fru grefvinnan tar emot?

HELENA.

Nej, jag kan inte. Jag har förhinder. Jag skall bort. Jag har min svåra hufvudvärk. *(Flickan dröjer).* Säg det, och kom sedan in igen! *(Kammarjungfrun går. Helena lyssnar med handen på hjärtat).* Han älskar mig, han älskar mig! Hur det brusar och jagar fram i svindlande fart! *Det* är lifvet, och min vagn är med! Jag kan inte. *(Hon fattar ringklockan, som står på bordet och höjer den, står orörlig ett par ögonblick och låter så armen långsamt sjunka).* Nej, nej.

KAMMARJUNGFRUN *(kommer in).*

Docenten Gylling ber helsa fru grefvinnan — han kommer igen i morgon vid samma tid.

HELENA.

När? Vid samma tid. Det är bra. Det var inte det jag ville säga. — Jo, packa in mina och frökens kläder. Vi resa i morgon med första tåget till Munkeborg, bara vi två. Ni får komma efter med möb-

lerna och sakerna. Det är ju inte alls viktigt. — Nej, det menar jag inte. — Jag ville säga, att jag litar fullkomligt på er. —

KAMMARJUNGFRUN.

Flyttar grefvinnan på allvar härifrån?

HELENA.

Ja visst, på allvar. *(Hon slår hastigt in papperen i ett stort kuvert och skrifver utanskrift).* Och när jag rest i morgon, så gå upp till fru Gylling och lämna detta, och säg, att jag är rest, att jag inte kan komma upp och taga afsked, men att jag tänker på henne, på dem båda.

(Kammarjungfrun går. Helena sätter sig åter i soffan med händerna för ögonen).

(Ridån går långsamt ned).

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET
UMEÅ
x1976/76

Stanford

Af **RUST ROEST** ha förut i bokhandeln utkommit följande arbeten:

DUR och MOLL

Skisser och berättelser

Pris **2.**75.

MED SORDIN

Skisser och novelletter

Pris **2** Kr.

RIKA FLICKOR

Berättelse

Pris **2.** 75.

SÄFVE, KURT & Co.

Nutidsberättelse

Pris **2.** 75.

W. Z.-G.